

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มุ่งศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปี ที่ผ่านมา ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และเสนอแนะแนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้แสดงผลการวิจัยออกเป็น 4 ตอนดังนี้คือ

ตอนที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปี ที่ผ่านมา คือ พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2559

ตอนที่ 2 ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 3 แนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปี ที่ผ่านมา คือ พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2559

จุดเริ่มต้นแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นที่รู้จักและเป็นที่สนใจมากขึ้น เป็นผลมาจากนโยบายของภาครัฐช่วงที่ 2 ของการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดถนนหลวงสาย 1095 (ถนนสายแม่มาลัยถึงเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน) หรือเรียกกันว่าถนนสายแม่มาลัย-ปาย เป็นทางหลวงแผ่นดินระหว่างอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้สังคมชนบทของถนนเส้นนั้นก้าวเข้าสู่สังคมเมือง เมื่อสร้างถนนสายนี้เสร็จในช่วงปี พ.ศ.2530 ก็เริ่มมีการเคลื่อนย้ายกลุ่มคนจากภายนอกเข้ามาจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อศท.) ซึ่งเริ่มดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2503 ต่อมาเปลี่ยนชื่อหน่วยงานเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เมื่อปี พ.ศ.2522 ก็ใช้โอกาสนี้สำหรับการพัฒนานโยบาย

และส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จากข้อมูลของสำนักงานสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากรในปี พ.ศ.2537 (อ้างใน ดวงใจ หล่อธนะวิชช์, 2550) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาแม่ฮ่องสอนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสาระที่สำคัญ คือ ก่อนหน้าที่จะประกาศให้แม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดแห่งการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยในปี พ.ศ.2525 โดยนำข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติมาวิเคราะห์ทัศนคติต่างๆ ต่อแหล่งท่องเที่ยว และมีการจัดลำดับความเด่นของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดทางภาคเหนือ 11 จังหวัด แต่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนยังไม่ได้ถูกจัดลำดับความสำคัญแม้ว่าก่อนหน้านี้ก็มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอนอยู่บ้างแต่มีจำนวนไม่มากนัก ดังเห็นได้จากสถิติของกองกำกับการตำรวจภูธรแม่ฮ่องสอนปี พ.ศ.2528 มีผู้มาเยือนแม่ฮ่องสอนประมาณ 3 หมื่นคนเท่านั้น ในปี พ.ศ.2529 เป็นปีที่เริ่มทำการสำรวจศักยภาพเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นครั้งแรกและในปีถัดมาคือปี พ.ศ.2530 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ชูจุดขายกะเหรี่ยงคอยาว ทุ่งดอกบัวตอง เมืองสามหมอก ส่งผลให้นักท่องเที่ยวหลังไหลเข้ามาเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (สิริวรรณ สิทธิชัย, 2552) และในสองปีต่อมา คือ ปี พ.ศ.2532 รัฐบาลได้ประกาศให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดเพื่อการท่องเที่ยว ปีนั้นทั้งภาครัฐและเอกชนได้ร่วมมือกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนส่งเสริมสถานที่ท่องเที่ยวหลัก คือ “ทุ่งบัวตอง กะเหรี่ยงคอยาว ความเป็นเมืองสามหมอก” จนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่คนไทยนิยมไปในช่วงหน้าหนาว นักท่องเที่ยวต่างชาติบางกลุ่มที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์ที่แปลกใหม่ วัฒนธรรมที่แตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยง แม้ว ละหู่ ลีซอ ลัวะ ไทใหญ่ อย่างไรก็ตาม พัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นนับมีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายค่อนข้างมาก แม้ว่าในระยะหลังนี้ความสำคัญของการท่องเที่ยวในอำเภอปายจะค่อนข้างได้รับนิยามจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก แต่ก็ต้องยอมรับว่าเป็นผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั่นเอง

1.1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย

สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายในประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องผนวกกับข้อมูลที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมาร่วมอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 15 ปี ที่ผ่านมา ดังมีรายละเอียดนำเสนอต่อไปนี้

1.1.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล

การตัดถนนหลวงสาย 1095 เป็นเส้นทางหลักจากจังหวัดเชียงใหม่ไปสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนและเป็นเส้นทางผ่านอำเภอปายด้วยเหตุดังกล่าวทำให้มีประชาชนหลังไหลเข้า

มาสู่อำเภอปายมาก ผลของการตัดถนนช่วงต้นนั้นมีส่วนทำให้มีพ่อค้าเข้ามาจับซื้อพืชผล ชาวนาเริ่มเปลี่ยนจากการปลูกข้าวมาปลูกถั่วเหลือง กระเทียมซึ่งกระเทียมของอำเภอปายได้รับการยอมรับว่าเป็นกระเทียมพันธุ์ดีพันธุ์หนึ่งของประเทศและเกษตรกรสามารถขายได้ดี พ่อค้าคนกลางมักเข้ามาหาซื้อกระเทียมปายถึงไร่เกษตรกร โดยรวมแล้วระยะเริ่มต้นของการใช้ถนนเส้นทางใหม่ช่วยทำให้ชาวบ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรมีรายได้ทำให้ภาวะความกินคืออยู่ดีมากขึ้น

ปี พ.ศ.2530 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้วยวิธีการที่หลากหลายสำหรับการประชาสัมพันธ์แต่ที่ทำเป็นจำนวนมากคือการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งพบเห็นได้อย่างกว้างขวางในขณะนั้น

ปี พ.ศ.2544 รัฐบาลมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจและส่งเสริมการลงทุนของธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง (SME) และเป็นนโยบายที่เอื้อให้การท่องเที่ยว

1.1.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดและจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประมาณปี พ.ศ.2528 เป็นปีที่อำเภอปายเริ่มเข้าสู่ยุคของการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน แต่ทว่าเวลานั้นการท่องเที่ยวในอำเภอปายเริ่มจากความต้องการรองรับนักท่องเที่ยวที่นิยมสะพายเป้เข้ามาเดินป่าและสัมผัสวัฒนธรรมของชาวเขาตามหมู่บ้านใช้ชีวิตนอกกรอบหรือกฎกติกาของสังคมหรือที่เรียกว่า “ฮิปปี้”

ปี พ.ศ.2530 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน นักท่องเที่ยวก็เริ่มหลั่งไหลเข้ามาอำเภอปายมากยิ่งขึ้น

ปี พ.ศ.2540 นักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวอำเภอปายแล้วชอบใจได้ตัดสินใจมาใช้ชีวิตและหาอาชีพใหม่ที่อำเภอปาย โดยมีวัตถุประสงค์การมาใช้ชีวิตและประกอบอาชีพในเมืองนี้ด้วยเหตุผลต้องการแสวงหาความเรียบง่าย ความสงบ เพราะในขณะนั้นเมืองปายมีความสงบ ร่มเย็น ไม่วุ่นวาย และมีรายได้พอจะใช้ชีวิตในเมืองปายโดยไม่ต้องปรับวิถีการดำเนินชีวิตของตัวเองมากนัก รวมทั้งเป็นช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจทำให้มีคนหนุ่มสาวจากกรุงเทพมหานครที่เรียกตนเอง “Creative” ซึ่งทำงานด้านโฆษณาเข้ามาเริ่มต้นชีวิตและแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการทำธุรกิจเกสต์เฮาส์ ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านขายโปสการ์ดของที่ระลึก โดยใช้เรือนไม้ดั้งเดิมของคนท้องถิ่นมาตกแต่งตามความสามารถด้านศิลปะ (สิริวรรณ สิริวิเศษ, 2552) ทำให้เกิดการสื่อสารชักชวนเพื่อนฝูงที่อยู่ในแวดวงเดียวกันให้เข้ามาเที่ยวอำเภอปาย และมีส่วนทำให้เรื่องของเมืองปายถูกนำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์มากขึ้น บอกเล่าภาพของอำเภอปายเป็นเมืองเล็กๆ บรรยากาศดี ที่เต็มไปด้วยศิลปินมีร้านสวยๆ แหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากได้ถูกแนะนำสู่สายตาคนภายนอกมากขึ้นทำให้ในช่วงนี้คนไทยเริ่มรู้จักเมืองปายเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

ปี พ.ศ.2543 ปีนี้มีธุรกิจที่พุดในปายเพิ่มขึ้น มีนักลงทุนรายใหญ่จากต่างถิ่นเข้ามาซื้อที่ดินริมน้ำปาย ซื้อที่นำมาพัฒนาเป็นรีสอร์ท ในตำบลรอบนอกตัวเมืองปายที่ตำบลเวียงเหนือ ตำบลแม่เฒ่า ตำบลแม่ฮี้ และตำบลทุ่งยาว กระจายอยู่ตามริมน้ำปาย หรือตามเส้นทางหลวงสายหลัก 1095 มีการเริ่มเปิดรีสอร์ทที่มีเครือข่ายธุรกิจทุนใหญ่ต่างถิ่นเข้ามาลงทุนในปายที่มีการจัดการธุรกิจแบบครบวงจร ในขณะเดียวกันนักธุรกิจท้องถิ่นก็หันมาลงทุนทำเกสต์เฮาส์บนที่ดินดั้งเดิมของบรรพบุรุษ จึงเริ่มมีการปรับปรุงพื้นที่บริเวณบ้านมาทำเกสต์เฮาส์ ที่พักระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยว บ้านเช่าสำหรับคนนอกที่มาทำงาน กระจายอยู่ทั่วตำบลเวียงใต้ และบริเวณรอบนอกที่บ้านแม่เย็น ตำบลแม่ฮี้ และที่บ้านเวียงเหนือ

ปี พ.ศ.2544 รัฐบาลมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจและส่งเสริมการลงทุนของธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง (SME) คือ นโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (บุศรินทร์ เลิศวลิตสกุล และยศ สันตสมบัติ, 2555) ยิ่งทำให้นักลงทุนรายใหญ่ และนักลงทุนรายย่อยจากต่างถิ่นแสวงหาโอกาสที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจรวมถึงคนต่างชาติดำเนินเข้าไปแข่งขันทำธุรกิจที่พุด ร้านอาหาร ร้านเหล้า ธุรกิจทัวร์ป่า ธุรกิจที่ดินในปายกันในทุกรูปแบบ มีส่วนทำให้เกิดการเก็งกำไรในการค้าที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ทำให้ราคาที่ดินเกินราคาที่เป็นหรือราคาประเมินของทางราชการหลายเท่าตัว เมืองปายกลายเป็น “เมืองท่องเที่ยว” ที่เติบโตอย่างรวดเร็วอย่างผิดธรรมชาติและมีเงินหมุนเวียนสูง ด้วยเหตุที่มีการมาลงทุนทำรีสอร์ท ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจบ้านจัดสรรที่ใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนที่สูงมากในแต่ละโครงการ กลุ่มทุนที่ว่ามีทั้งกลุ่มที่อยู่ในเครือโรงแรม 5 ดาวในกรุงเทพฯ กลุ่มธุรกิจก่อสร้าง กลุ่มธุรกิจการเงิน และกลุ่มธุรกิจประเภทอื่นๆ (ดวงใจ หล่อธนวิชัย, 2550) ส่งผลให้มีคนไทยเข้ามาเที่ยวปายกันมากขึ้น ไปอีกส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติยังเป็นกลุ่มสะพานที่นิยมมาพักอยู่เมืองปายเป็นช่วงยาว แต่ก็ป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าและมีการผลักดันให้คนท้องถิ่นต้องขายที่ดินและอพยพไปอยู่ที่อื่นแทน (บุศรินทร์ เลิศวลิตสกุล และยศ สันตสมบัติ, 2555)

ปี พ.ศ.2545 นักลงทุนรายใหญ่จากต่างถิ่นได้เข้ามาซื้อที่ดินริมน้ำปายและเริ่มทำที่พักขนาดใหญ่ ซื้อที่นาในตำบลรอบนอกตัวเมืองปายพัฒนาเป็นรีสอร์ท ทำให้อำเภอปายนอกจากจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแล้วยังกลายเป็นที่อยู่อาศัยถาวรของกลุ่มภายนอกทั้งชาวไทยและต่างชาติโดยเฉพาะกลุ่มคนต่างชาติจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่เกษียณงานแล้วเข้ามาแต่งงานกับคนท้องถิ่น นอกจากนั้นก็มีชาวญี่ปุ่นที่เคยมีโอกาสมาเที่ยวที่ปายแล้วเห็นความเรียบง่ายจึงรวมกลุ่มกันมาขอเช่าที่บริเวณทางไปแม่เย็นจากชาวบ้านและอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านมีการปลูกข้าวกินเองในชุมชน มีการจัดงานประเพณีตามแบบวัฒนธรรมญี่ปุ่น

จะเห็นได้ว่าสังคมเมืองปายมีการเติบโตและขยายตัวทางธุรกิจการท่องเที่ยวมาโดยตลอดแต่ก็นำมาซึ่งความวุ่นวายที่ส่งผลกระทบต่ออำเภอปายมากตามไปด้วย ดังนั้นเพื่อป้องกันปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคม เยาวชน การย้ายถิ่นฐานและวัฒนธรรมดั้งเดิม ล้วนแต่เป็นเหตุให้เมืองปายขาดความสงบไม่เหมือนในอดีต ดังนั้นปี พ.ศ.2546 ประชาชนในอำเภอปายจึงได้รวมตัวกันหาวิธีการแก้ไขปัญหารวมทั้งมีการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาจัดเวทีระดมความคิดของคนในชุมชนเพื่อหาทางแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว จนนำไปสู่การผลักดันเรื่องนโยบายผังเมืองได้สำเร็จ ทำให้เกิดการควบคุมการสร้างอาคารในอำเภอปาย และหลังจากการรวมตัวกันในครั้งนี้ ก่อให้เกิดการรวมตัวแบบกลุ่มย่อยๆ ตามมาอีกหลายกลุ่ม โดยมีลักษณะเป็นการรวมตัวกันแบบหลวมๆ ตามเรื่องที่แต่ละคนสนใจ

ปี พ.ศ.2547 เกิดสถานการณ์สึนามิภาคใต้นำความเสียหายแก่ภาคใต้อย่างกว้างขวางแต่กลับส่งผลมายังอำเภอปายในอีกด้านหนึ่ง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวทางใต้มาซื้อที่ดินลงทุนทำธุรกิจที่ปาย และนำเอาประสบการณ์ หรือสิ่งที่เคยใช้สำหรับบริการแก่นักท่องเที่ยวเข้ามาทำในปาย เช่น เปิดกิจการบาร์เบียร์ จัดฟูลมูนปาร์ตี้ ซึ่งส่งผลให้เกิดเสียงดังสร้างความรำคาญให้กับชาวบ้านข้างเคียง ประชาชนในเมืองปายบางส่วนปรับตัวไม่ทันก็ย้ายออกนอกพื้นที่โดยขายพื้นที่ให้แก่นายทุนหรือคนอื่นไป บางคนก็แบ่งให้คนนอกเช่าที่ดิน แต่ในระยะหลังมีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่แต่งงานกับคนไทย ย้ายมาตั้งรกรากเปิดธุรกิจที่พัก ร้านอาหารในปาย และการเข้ามาพักระยะยาวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ผู้สูงอายุและผู้ที่ได้รับสวัสดิการจากรัฐเพราะไม่มีสมรรถนะในการทำงาน อีกต่อไป บางส่วนก็สร้างปัญหาให้กับท้องถิ่น

ปี พ.ศ. 2548 เป็นอีกปีหนึ่งที่อำเภอปายถูกสื่อแขนงต่างๆ มีการถ่ายทำภาพยนตร์ในพื้นที่อำเภอปาย ภาพยนตร์ดังกล่าวมีภาพบรรยากาศที่สวยงาม มีขุนเขาและโอหหมอก ภาพร้านค้าที่มีลักษณะโดดเด่นได้ถูกนำเสนอออกไปว่าเป็นหมู่บ้านเล็กๆ เงียบสงบ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแต่ผลของภาพยนตร์ได้เปลี่ยนภาพของความสงบจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอำเภอปายมากขึ้น แต่ในปีเดียวกันอำเภอปายก็ได้รับการรู้จักกันอย่างกว้างขวางจากเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในอำเภอปายที่สร้างความเสียหายให้กับอำเภอปายอย่างมากเมื่อเหตุการณ์ดังกล่าวถูกนำเสนอเป็นข่าวผ่านสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องยิ่งทำให้อำเภอปายเป็นที่รู้จักในกลุ่มคนไทยมากยิ่งขึ้น ผลของการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ทั้งในสภาพเมืองแห่งความสวยงามและภาพแห่งปัญหาจากภัยธรรมชาติทำให้ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น

ปี พ.ศ.2549 เป็นต้นมา กลุ่มของนักท่องเที่ยวเริ่มเป็นกลุ่มวัยรุ่นชาวไทยมากขึ้นที่อาจเกิดขึ้นจากกระแสของภาพยนตร์ที่แสดงภาพพจน์นี้ออกไปนักท่องเที่ยวจึงพยายาม

เดินทางไปยังจุดต่างๆ และเลียนแบบกิจกรรมที่ภาพยนตร์ได้สื่อออกมา เช่น การถ่ายรูปตามป้ายตามหลักกิโล ตามร้านค้าที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ เป็นต้น (ดวงใจ หล่อธนวิชัย, 2550)

การเติบโตของการท่องเที่ยวในอำเภอปายที่มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลมาเป็นจำนวนมากในช่วงปี พ.ศ.2547 ถึงปี พ.ศ.2549 ทำให้การเดินทางทางอากาศจึงเป็นช่องทางหนึ่งสำหรับรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยว ดังนั้นในปี พ.ศ.2553 กรมการบินพลเรือนจึงได้เพิ่มขีดความสามารถของท่าอากาศยานปายที่มีอยู่ก่อนหน้านี้แล้วให้มีความปลอดภัยในการขึ้น-ลงของอากาศยาน และขยายปรับปรุงอาคารที่พักผู้โดยสารเป็นขนาดพื้นที่ 550 ตารางเมตร ทำให้สามารถรองรับผู้โดยสารได้ 24 คนต่อชั่วโมง และปี พ.ศ. 2554 สายการบินกานต์แอร์ ได้เริ่มให้บริการเที่ยวบินสู่ท่าอากาศยานปายด้วยเครื่องบินแบบ CESSNA 208B สามารถจุผู้โดยสารได้ 12 ที่นั่งจนถึงปัจจุบัน

ในภาคส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและอำเภอปายนั้นจะมีความเด่นชัดมากในช่วงปีในแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พ.ศ. 2548 - 2551 ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน (จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน ลำปาง น่าน แพร่) และโครงการงบประมาณตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีมติว่า “ให้สร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการเกษตร อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับฐานเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน โดยเพิ่มมูลค่าภาคเกษตร อุตสาหกรรม หัตถอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว เพื่อลดปัญหาความยากจน และให้ผลประโยชน์ตกแก่ประชาชนภายในกลุ่มจังหวัดมากที่สุด” อีกทั้งมีการส่งเสริมนโยบายภาวการณ์ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวในธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท ที่อำเภอปายด้วย ผนวกกับภาคเอกชนที่เห็นแนวโน้มการเติบโตของอำเภอปายเป็นผลมาจากนโยบายการส่งเสริมจากภาครัฐและผลพวงจากการท่องเที่ยวอำเภอปายที่กลายเป็นกระแสจากการนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ มาอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา ช่วยกระตุ้นให้บุคคลภายนอกอยากเข้ามาสัมผัสอำเภอปายอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังทำกิจกรรมที่คล้ายกัน คือเที่ยวตามแผนที่ที่ได้รับแจกจากร้านค้าที่จัดทำขึ้น นักท่องเที่ยวเที่ยวตามข้อมูลที่ได้จากหนังสือแนะนำเที่ยวและอินเทอร์เน็ต เช่น เขียนโปสการ์ดถ่ายรูปป้าย ถ่ายรูปร้านที่ต่างๆ เช่น ร้านมิตรไทย ร้าน Coffee in love กินกาแฟร้าน All About Coffee กินเค้กร้านโกโอบิ กินข้าวร้านน้องเบียร์ กินส้มตำหน้าอำเภอ ไหว้พระที่วัดน้ำสุก กินชาหมูที่หมู่บ้านจินยูนนานสันติชน ไปเที่ยวน้ำพุร้อน ถ่ายรูปกับสะพานประวัติศาสตร์และหลักกิโล คูพระอาทิตย์ตกที่กองแลนหรือวัดพระธาตุแม่เย็น เป็นต้น แม้ นักท่องเที่ยวจะมีฐานะเป็นผู้รับข่าวสารเมืองปายจากสื่อต่างๆ แต่ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวเองก็เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวการท่องเที่ยวเมืองปายออกไปให้คนภายนอกได้รับรู้มากขึ้นผ่านทางสื่อใหม่

อย่างอินเทอร์เน็ต ดังตัวอย่างจาก www.nairoburoo.com ที่นักท่องเที่ยวที่เที่ยวตามคู่มือแนะนำเที่ยวแล้ว นำเรื่องมาถ่ายทอดต่อกันอีกทอดหนึ่ง

ปี พ.ศ.2550 เมืองปายกลายเป็นสถานที่ที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มทุน และเอกชนขนาดใหญ่เข้ามาจัดกิจกรรมต่างๆ มากมายในช่วงฤดูท่องเที่ยว ตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคม จนถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้มีทั้งเทศกาลหนัง และกิจกรรมคอนเสิร์ต ดังที่ ผู้จัดการออนไลน์ได้นำเสนอไว้ทั้งจากการสนับสนุนของภาครัฐ และเอกชน ทำให้สื่อกิจกรรมเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการนำเสนอและต่อยอดภาพของปาย ให้กลายเป็น เมืองแห่งความโรแมนติก และศิลปะ กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลดนตรี คอนเสิร์ต เทศกาลหนัง หรือ Season of Love @Pai มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง ทั้งการใช้โปสเตอร์ ป้ายผ้าติดประชาสัมพันธ์ในเมืองปาย ตลอดจนสื่อมวลชนช่วยกันนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ภาพความเป็นเมืองแห่งความโรแมนติกของปายยังถูกสื่อผ่านร้านค้า รวมทั้งธนาคารทุกธนาคารมีมุมที่ทำไว้ให้นักท่องเที่ยวมาถ่ายรูป เป็น Photo Corner ที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี เช่น ธนาคารกสิกรไทยที่เพิ่งเปิดใหม่ในปี พ.ศ.2552 ก็มีการดีไซน์รูปปลั๊กบอร์ดอย่างมีศิลปะกลมกลืนไปกับบ้านเรือนและร้านค้าต่างๆ แม้กระทั่งศาลอำเภอปาย ยังถูกตกแต่งและประดับประดาด้วยดอกไม้ อย่างสวยงาม ที่หน้าศาลยังมีป้ายติดไว้ว่า “ศาลในฝันสวรรค์บนดอย” อีกด้วย

จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของปาย ทั้งการประชาสัมพันธ์ของ ททท. การนำเสนอเรื่องราวของปายผ่านสื่อต่างๆ และการมีกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้ปายกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่คนอยากมาเที่ยว อยากมาสัมผัสบรรยากาศเมืองปาย ส่งผลให้ในช่วงเทศกาลมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวอย่างหนาแน่นแต่ในขณะเดียวกันกลับสร้างปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวตามมาเพราะปายเป็นเมืองขนาดเล็กไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้คราวละมากๆ ขณะที่สื่อต่างๆ ก็เริ่มเสนอถึงปัญหาที่เป็นผลมาจากการจัดการการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวก็เริ่มบ่นถึงสภาพของปายที่เปลี่ยนไปจากเดิม โดยเฉพาะตามเว็บไซต์ต่างๆ แม้แต่คนในท้องถิ่นเองก็เริ่มพูดกันมากกว่าการท่องเที่ยวทุกวันนี้มันมาไกลเกินกว่าที่เมืองปายจะรับได้แล้วและผลจากการท่องเที่ยวก็ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ในอำเภอปายตามมา ทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การเกิดปัญหามลพิษทางอากาศเนื่องจากมีจำนวนรถยนต์เข้ามาเพิ่มขึ้น ปัญหาการจัดการขยะและของเสียที่ทางการไม่อาจจัดการได้ทันเนื่องจากไม่มีการเตรียมพร้อมที่จะรับมือมาก่อน รวมทั้งเกิดปัญหาด้านสังคม

ในปี พ.ศ.2551 มีเสียงสะท้อนในพื้นที่การท่องเที่ยวอำเภอปายในทำนองว่า อำเภอปายเริ่มเสื่อมถอยลงเพราะผู้ประกอบการในพื้นที่มีการแข่งขันและตัดราคากันจนทำให้ขาดคุณภาพในการบริการและนักท่องเที่ยวเริ่มหาที่เที่ยวแห่งใหม่ในจังหวัดอื่น สื่อมวลชนนำเสนอภาพปายที่มีแต่ความเงียบเหงา จำนวนนักท่องเที่ยวประเภทที่มาเป็นครอบครัวขนาดใหญ่หรือมากันเป็น

รถทัวร์เริ่มลดน้อยลงขณะที่ผู้ประกอบการด้านที่พักและเกสต์เฮาส์ต่างๆ ต้องลดราคาลงอย่างหนักเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว (บุศรินทร์ เลิศขวลิตสกุล และยศ สันตสมบัติ, 2555) แต่ในขณะที่เดียวกันทางหน่วยงานของรัฐก็พยายามศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อด้านอื่นที่มีต่อการท่องเที่ยวอำเภอปายด้วย และพบว่า การท่องเที่ยวในอำเภอปายยังมีข้อจำกัดด้านการจราจรและการเดินทางท่องเที่ยว ปัญหาด้านความปลอดภัย สถานที่ท่องเที่ยวไม่ได้รับการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพดี ขาดการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งจากหน่วยงานของรัฐ เอกชนอย่างจริงจังและในขณะเดียวกันเมื่อถึงฤดูกาลท่องเที่ยวกลับมีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนที่พัก สถานที่รองรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ แต่เนื่องด้วยความชอบใจของการท่องเที่ยวทางจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงกำหนดให้มีการส่งเสริมท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในลักษณะ Home Stay โดยการเตรียมความพร้อมของชุมชน ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว จัดเส้นทางท่องเที่ยว ปฏิทินการท่องเที่ยว ระบบข้อมูลเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ประกอบการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการอย่างแท้จริงของประชาชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างไรก็ตาม ในระยะต่อมาทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ทำการสำรวจปัญหาและความต้องการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน อีกครั้งหนึ่ง พบว่า ทั้งระดับจังหวัดมีประสบปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ไม่ต่อเนื่อง และสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งไม่ได้รับการปรับปรุงรักษา จึงต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์และปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ.2553 กรมขนส่งทางอากาศพิจารณาเห็นว่าผู้มาเยี่ยมเยือนอำเภอปายในระยะข้างหน้าจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดว่าในปี พ.ศ.2570 จะมีผู้มาเยี่ยมเยือนจำนวน 150,108 คน ในจำนวนดังกล่าวร้อยละ 27.57 จะเป็นผู้เดินทางโดยเครื่องบิน จึงคาดการณ์ว่าในช่วงนั้นจะมีผู้ใช้บริการในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวจำนวน 161 คน และในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวจำนวน 69 คน คาดว่าจะมีจำนวนเที่ยวบินในช่วงฤดูท่องเที่ยวประมาณ 8 เที่ยวบิน/วันและนอกฤดูกาลท่องเที่ยวประมาณ 4 เที่ยวบิน/วัน จึงคำริจะปรับปรุงขยายท่าอากาศยานปายให้สามารถรองรับเครื่องบินที่มีความปลอดภัยในการบินมากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะทำการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ เพื่อรองรับจำนวนผู้โดยสารที่เพิ่มขึ้น

ในปี พ.ศ.2554 สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้สร้างแผนการส่งเสริมการตลาดและการทำประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ซึ่งครอบคลุมการท่องเที่ยวทั้งจังหวัดทำให้อำเภอปายได้มีการนำแผนการ

ส่งเสริมการตลาดนั้นมาใช้ในการประชาสัมพันธ์อีกด้วย กลยุทธ์ดังกล่าวประกอบด้วย (1) กลยุทธ์สร้างกระแสการท่องเที่ยวให้เป็นหนึ่งของชีวิต ด้วยโครงการสำคัญ คือ โครงการมหัศจรรย์สี่เขี้ยว เขี้ยวแม่ฮ่องสอน และโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นโครงการในลักษณะจัดปฏิทินการท่องเที่ยวในแต่ละเดือนของแต่ละพื้นที่ (2) กลยุทธ์ส่งเสริมการเดินทางเชื่อมโยง ที่เป็นกิจกรรมร่วมมือกับจังหวัดข้างเคียงอื่น เช่น เชียงใหม่ เชียงราย และแพร่ ในลักษณะการเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างภูมิภาคอันจะช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่ไร้รอยต่อ ส่วนตัวในการเดินทางและชอบเดินทางเส้นทางใหม่ๆ (3) กลยุทธ์สร้างการรับรู้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยสร้างการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และคอยย้ำจุดขายที่แตกต่างของภูมิภาค (4) กลยุทธ์รณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างรู้ค่า รักษาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการรณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างรู้ค่า รักษาแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นการสร้างจิตสำนึกของผู้ประกอบการหรือเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการส่งเสริมเพื่อสร้างจิตสำนึกในระดับเยาวชน และ (5) กลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกลยุทธ์นำเสนอความรู้ผ่านการท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (บุศรินทร์ เลิศชลิตสกุล และยศ สันตสมบัติ, 2555)

ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ.2555 ทางจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ขออนุมัติปัญหาของการท่องเที่ยวในภาพรวมระดับจังหวัดในช่วงที่ผ่านมา และได้นำปัญหานั้นมาวิเคราะห์แล้วกำหนดเป็นนโยบายฟื้นฟู ปรับปรุงภูมิทัศน์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเดิม และแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้มีความสวยงามและสะดวกปลอดภัย ส่งเสริมประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายแก่นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการจัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชิงนิเวศ และเชิงเกษตรสุขภาพ เป็นต้น ส่งเสริมให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวไว้ให้อยู่ในสภาพสวยงามประทับใจและไม่เสื่อมโทรม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ประกอบการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดให้ยั่งยืน (องค์การบริหารส่วนจังหวัด, 2555) ถึงแม้ว่าจะเป็นนโยบายภาพรวมของจังหวัดแต่ในทุกภาคส่วนของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำมาเป็นแนวทางปฏิบัติกำหนดเป็นนโยบายระดับพื้นที่ทั้งนี้หากเกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นก็จะถูกปฏิบัติในรูปของการประสานแผนระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ได้มาซึ่งความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสำหรับนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นต้น

ในปีงบประมาณ พ.ศ.2556 จังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในหลายโครงการทั้งนี้เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในปี พ.ศ.2558

1) การประชาสัมพันธ์ภูมิภาค (กปภ.) ได้รับโอนกิจการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปาย มาบริหารงานโดยการประชาสัมพันธ์ โดยมุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน และเร่งรัดโครงการระบบสาธารณสุขโลก เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 1095 1085 1295 และ 5030 ที่ก่อสร้างมานานหลายปีมีสภาพหมดอายุการใช้งาน ในช่วงฤดูฝนถนนบางช่วงมีดินสไลด์ลงมาปิดทับเส้นทางทำให้รถยนต์ไม่สามารถสัญจรไปมาได้และที่สำคัญถนนบางช่วงขรุขระก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้เส้นทางอีกทั้งยังมีเส้นทางคมนาคมหลายแหล่งของจังหวัดที่เชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด มีสภาพชำรุดทรุดโทรม ทำให้ประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถใช้สำหรับสัญจรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประชาชนในพื้นที่ก็ได้รับความเดือดร้อนในด้านต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา การสาธารณสุข การเกษตร การอุตสาหกรรม ฯลฯ ดังนั้นในปีเดียวกันนี้ถนนสาย 1095 จากแม่มาลัย - ปาย - แม่ฮ่องสอน ได้ถูกปรับปรุงเส้นทางและสามารถใช้งานได้แล้วในต้นปี พ.ศ.2559 อย่างไรก็ตามแม้ว่าในช่วงปี พ.ศ.2558 ทางหลวงแผ่นดินได้ถูกซ่อมบำรุงแต่การประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้านการท่องเที่ยวทั่วจังหวัดแม่ฮ่องสอนยังคงมีอยู่ในช่วงต้นปีงบประมาณ พ.ศ.2558 มีการจัดประชาสัมพันธ์การจัดงานเทศกาลประเพณีต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน และการเตรียมความพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอปายก็ถูกนำไปประชาสัมพันธ์ในคราวนั้นด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การประชาสัมพันธ์ครั้งนี้ก็เพื่อก่อให้เกิดการรับรู้ในหมู่นักท่องเที่ยวว่าในแต่ละเดือนหรือแต่ละช่วงการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวสำคัญใดบ้างในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เช่น การจัดกิจกรรมเทศกาลปายรักสุดขอบฟ้าที่ดำเนินมาแล้วเป็นปีที่ 7 กิจกรรมล่องแก่งแม่น้ำปาย งานประเพณีกาตูลู และงานประเพณีสิบสองมณลอ่องผ่องไคที่สะพานข้ามแม่น้ำปาย เป็นต้น การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ครั้งนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นประธานการประชาสัมพันธ์

ปี พ.ศ.2560 มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอำเภอปายและนักธุรกิจท่องเที่ยวในอำเภอปาย ณ ท่าอากาศยานปาย จำนวน 80 คน แต่ในขณะเดียวกันมีประชาชนจำนวนกว่า 50 ราย เดินทางมาถือป้ายคัดค้านการขยายสนามบิน ปรากฏว่ามีข้อสงสัยของประชาชนที่ไม่

เคยทราบเรื่องดังกล่าวมาก่อนจึงจำเป็นต้องทำการคัดค้านเพราะเห็นว่าหากมีการขยายสนามบินจริงจะส่งผลกระทบต่อชุมชน สถานีอนามัย วัด โรงเรียน ตลาดสด โรงพยาบาล ตลอดไปจนถึงค่ายโสณบัณฑิตย์ ค่ายทหาร กรมทหารราบที่ 7 กองพันที่ 5 อำเภอ หลังจากระบุการออกความคิดเห็นของทั้งสองฝ่ายแล้วอธิบดีกรมท่าอากาศยาน ระบุว่า ท่าอากาศยานปาย ยังไม่มีนโยบายที่จะขยายสนามบินปายตามที่เป็นข่าว ซึ่งหากจะต้องถามคนปายและวิจัยผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อน และในปีเดียวกันนี้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย พร้อมกำนันผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านทั้งตำบลได้รวมตัวกันยื่นหนังสือคัดค้าน โครงการเมืองสปาและหมู่บ้านน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยว (Spa City and Onsen Village) ที่โครงการผู้นำชุมชนเห็นว่ามีความเคลือบแคลงเพราะชาวบ้านไม่ได้รับรู้เรื่อง ไม่มีส่วนร่วมในการนำเสนอโครงการ ไม่ทราบว่าใครเป็นเจ้าของโครงการ และมีข้อสงสัยว่าการจะทำธุรกิจนี้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติจะมีการเอื้อประโยชน์ทางธุรกิจให้แก่ธุรกิจรายใดรายหนึ่งหรือไม่ จึงแสดงเจตนารมณ์ว่า ชุมชนแม่ฮี้ไม่เห็นชอบให้ดำเนินการโครงการในพื้นที่ตำบลแม่ฮี้ และได้ยื่นหนังสือคัดค้านต่ออำเภอปาย และจะดำเนินการคัดค้านต่อไปจนถึงระดับกระทรวงเพื่อให้ระงับโครงการ

1.2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอำเภอปาย

1.2.1 **วิธีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว** จากผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า วิธีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายในช่วงที่ผ่านมามีการกระทำใน 4 ลักษณะที่สำคัญด้วยกันคือ

1) การพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม เนื่องจาก อำเภอปาย เป็นเมืองที่มีความเก่าแก่มีความเป็นมาที่ชัดเจนที่ถูกบันทึกด้วยประวัติศาสตร์ ซึ่งการมีประวัติศาสตร์ในแต่ละพื้นที่ที่สำคัญและความเป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีนำไปสู่การมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในระยะต่อมาเป็นจำนวนมากทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีกระจายอยู่ทั่วไปและอยู่ใกล้ตัวเมือง การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวลักษณะท่องเที่ยวทางการเกษตรเพราะรอบตัวเมืองปายนั้นประชาชนท้องถิ่นยังประกอบอาชีพทางการเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ พบเห็นการทำนา เกี่ยวข้าว การปลูกพืชผัก ฯลฯ (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560) ผนวกกับสภาพบรรยากาศสภาพบ้านเรือนที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นปายอันเป็นบรรยากาศทั่วไปของพื้นที่ทั้งในและรอบตัวเมืองปาย เกิดภาพสวยงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์/วัฒนธรรมประเพณี คือ เป็นพื้นที่ที่มีทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ (พงศัวัติ อุบั้นะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) ช่วยทำให้สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งวันหากมีการจัดการที่ดีหรือมีการจัดตารางเวลาสำหรับการท่องเที่ยวให้ดีแล้ว นักท่องเที่ยวจะไม่รู้สึกเบื่อในการท่องเที่ยวที่อำเภอปายเลยแม้แต่น้อย (พิชญาน์ ปุ๊กอิ่ง, สัมภาษณ์

21 มกราคม 2560) ส่วนในตัวเมืองปายแม้ว่าปัจจุบันมีตึกรามบ้านช่องสร้างขึ้นจากการลงทุนเป็นจำนวนมากแต่ก็มีบริเวณหนึ่งถูกอนุรักษ์และออกแบบอาคารสถานที่ให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว มีการจัดตลาดกลางคืนที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินเที่ยวชมและซื้อสิ่งของซึ่งเป็นสินค้าที่แสดงออกถึงศิลปะของอำเภอปายมาจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากไม่รู้เบื่อ (เจริญ คำปັນ, สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2560) จะเห็นได้ว่าเมื่อมีแหล่งท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวที่มีเป็นจำนวนมาก เช่นนี้ อำเภอปายอาจไม่จำเป็นต้องแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้นอีก พื้นที่ที่ควรร่วมมือกันทำคือช่วยกันปรับปรุง ดูแล และอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่นั้นให้มีสภาพสมบูรณ์ ดังเช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอปายส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ที่อุทยานแห่งชาติทำนุให้เป็นผู้ดูแลหลักภายใต้ความร่วมมือจากหน่วยงานราชการอื่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานการท่องเที่ยวและการกีฬา ตลอดจนหน่วยงานการปกครองที่ช่วยดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ปรากฏว่าในขณะนี้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมกันทำงานตามภาระหน้าที่แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวให้สมบูรณ์พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากท้องถิ่นทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบลรวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด แม่ฮ่องสอน กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 (กลุ่มจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน และลำปาง) มาใช้สำหรับการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์สำหรับรองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559)

มีข้อสังเกตจากผู้ให้สัมภาษณ์ว่า การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว นั้นในช่วงที่ผ่านมาที่มีความชัดเจนในระดับหนึ่งว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลหรือเจ้าของพื้นที่ต่างให้ความสำคัญกับการการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม (พจนีย์ วิสุทธิเสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560) ในขณะที่ภาคเอกชนก็มีส่วนสำคัญต่อการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่โดยเฉพาะการจัดการภูมิประเทศหรือจัดบริเวณตลาดให้ดึงดูดนักท่องเที่ยว หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและดูแลด้านความปลอดภัยในทรัพย์สิน (ธนกร ชันซ้าย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) และมักพบว่าหน่วยงานดังเช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลปาย ได้ทำการฝึกซ้อมการแก้ไขปัญหาด้านอัคคีภัยอยู่เสมอๆ และการรักษาความปลอดภัยร่วมกับหน่วยงานการปกครอง

2) การปรับปรุงพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเดิม ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า การที่จะมีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวแล้วโดยตลอดนั้นสภาพโดยทั่วไปนอกจากจะต้องมีสภาพไม่ทรุดโทรมหรือเสื่อมโทรมแล้ว (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) ด้านการดูแล รักษา และการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยวก็เป็นสิ่งจำเป็นมากด้วยเช่นกัน เพราะถ้าหากแหล่งท่องเที่ยวใดขาดการ

ดูแลรักษาและการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องแล้ว ในระยะยาวแหล่งท่องเที่ยวนั้นก็เสียเอกลักษณ์ไปไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวได้ต่อไปอีก (ชนกร ชันชัย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) หากเป็นเช่นนั้นก็จะเป็นการเสียเปล่าในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่ประสบผลสำเร็จ สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยสร้างความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการจัดหา จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวให้ครบถ้วนและเพียงพอ (สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560) อย่างไรก็ตาม ประชาชนในรวมทั้งภาคส่วนต่างๆ ในอำเภอปายต่างเห็นพ้องกันว่า ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวคือ นักท่องเที่ยวควรได้รับบริการต่างๆ ตามความจำเป็นและเพียงพอ เช่น สถานที่จอดรถ ห้องน้ำสาธารณะ ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ประเพณีที่นึ่งพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น (ต้องจิต พงศ์ราษฎร์, สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2560) เพราะการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวนี้แม้สามารถกระทำได้ง่ายด้วยการจัดหางบประมาณมาใช้สำหรับการจัดหาแต่ภายหลังจากนั้นจำเป็นต้องช่วยกันสร้างความสะดวก สะอาด มีการดูแลรักษาและจัดการเรื่องภูมิทัศน์ให้สวยงามตลอดเวลา (พิชญ์ ปุ๊กอิง, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2560) ไม่ควรอนุญาตให้มีการวางขายของที่ระลึกกันบริเวณแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งมักพบร้านอาหารรถเข็นจำหน่ายสินค้า กระจกระบายอยู่อย่างระเกะระกะ ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จนทำให้ทัศนวิสัยในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวนี้เสียหาย

อีกประการหนึ่ง คือ สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวก็คือ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในช่วงที่ผ่านมาพื้นที่ภาคนี้ต่างก็ได้ให้ความสำคัญและร่วมมือกันน้อยทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความเสื่อมโทรมไปอย่างน่าเสียดาย (ทวีศักดิ์ ไกรสร, สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) ในระยะหลังนี้ต่างก็ให้ความสำคัญและความตระหนักในเรื่องนี้กันมากขึ้น ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชนและองค์กรเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จัดให้ความรู้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจเกี่ยวกับการช่วยกันป้องกันดูแลความปลอดภัย การสอดคล้องปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งวิธีการแจ้งปัญหาที่ประสบในพื้นที่อันเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น การลักขโมย การโจรกรรม หรือแม้กระทั่งภัยต่างๆ อันเกิดขึ้นจากธรรมชาติ เป็นต้น ไปยังหน่วยงานปกครอง งานบรรเทาสาธารณภัยของอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งที่ผ่านมาได้รับความร่วมมือกันเป็นอย่างดีจากประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำท้องที่ที่จัดเวรยามของหมู่บ้านออกมาสอดส่องดูแลพื้นที่เป็นระยะร่วมกับฝ่ายปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกเหนือจากเรื่องดังกล่าวแล้ว ในปัจจุบันนี้แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งของอำเภอป่าจะได้รับการดูแล บำรุงรักษา เพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวก และมีห้องน้ำสาธารณะ อำนวยความสะดวกเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนมีการจัดให้มีบุคลากรประจำทำหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดและความเรียบร้อยของพื้นที่ มีการจัดระบบการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ดีขึ้น เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอป่าแล้วจะพบป้ายประชาสัมพันธ์บอกจุดหรือสถานที่สำคัญในแหล่งท่องเที่ยว นั้น และป้ายประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวให้ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดูแลแหล่งท่องเที่ยวด้วยภาษาต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักและร่วมมือกันดูแลรักษา เมื่อนักท่องเที่ยวออกจากแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้น เพื่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นก็จะพบป้ายประชาสัมพันธ์สถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง หรือแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่อยู่ในเส้นทางเดียวกัน และในภาพรวมในพื้นที่ตัวเมืองป่าจะพบป้ายประชาสัมพันธ์บอกระยะทางแหล่งท่องเที่ยวอื่นในบริเวณต่างๆ ที่ช่วยลดความสับสนและสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว นั้น ได้สะดวกและง่าย (สาวิตรี มหาวรรณ, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2560) แต่สิ่งที่ยังขาดไปและยังไม่ค่อยสมบูรณ์นักซึ่งควรมีการวางแผนเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ในระยะยาว คือ การให้บริการขนส่งสาธารณะในพื้นที่ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอควรจัดให้เป็นระบบและให้เพียงพอ (จำเนียร งามสงวน, สัมภาษณ์ 8 มกราคม 2560) แต่ก็ไม่สามารถกล่าวได้ว่า ความไม่สมบูรณ์และไม่เพียงพอดังกล่าวเป็นสาเหตุทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวอำเภอป่าจัดหายานพาหนะกันมาเองเป็นส่วนใหญ่หรือไม่ ด้วยเหตุว่าทางสัญจรจากต่างจังหวัดมายังอำเภอป่ามีสภาพของสองข้างทางสวยงาม อีกทั้งมีจุดพักเพื่อการท่องเที่ยวอยู่หลายแห่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมใช้พาหนะของตนเองเข้ามายังอำเภอป่า ด้วยเหตุดังกล่าวจึงพบว่า ในช่วงวันหยุดสำคัญ ๆ จะมียานพาหนะหลายประเภท จำนวนมากมาสัญจรอย่างแออัดในตัวอำเภอ รวมถึงบริเวณรอบตัวอำเภอ แม้กระนั้นก็ตีผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นตัวแทนของการท่องเที่ยวและการกีฬาให้ความเห็นว่าการบริการขนส่งก็ยังคงจำเป็นควรมีไว้บริการที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในอำเภอป่ามาร่วมกันคิด ร่วมกันจัดการให้ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการสัญจร การใช้ยานพาหนะในพื้นที่ให้เป็นไปอย่างคล่องตัว เพียงพอ และไม่กระจุกตัวอยู่ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งจนมากเกินไป ควรแสวงหาข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทั้งภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดใกล้เคียงว่ามีวิธีการบริหารจัดการอย่างใดที่ช่วยทำให้การสัญจรและการใช้ยานพาหนะของนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่อย่างเป็นระเบียบและเป็นระบบ (กิตติพันธ์ เจ้าภักดี, สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2560)

3) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีศักยภาพต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้แก่การท่องเที่ยวในอำเภอป่า ซึ่ง

เป็นทั้งบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอปาย การมีบุคลากรที่มีคุณภาพและเพียงพอสำหรับการให้บริการ การบริหารจัดการ การส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในอำเภอปายให้มีศักยภาพ มีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ (จำเริญ ปันตา, สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) ทั้งนี้ควรได้กระทำการพัฒนาภายใต้การสนับสนุนร่วมมือกันในภาคีต่างๆ ที่มีนโยบายการท่องเที่ยว ประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในระดับพื้นที่หรือในอำเภอปาย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอปาย พัฒนาการอำเภอ และฝ่ายปกครองระดับอำเภอ และภาคธุรกิจเอกชนเป็นจำนวนมากทั้งในระดับชมรมและสมาคม เป็นต้น (อภิชาติ ตันตา, สัมภาษณ์ 22 มกราคม 2560) ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรก็เพราะในช่วงที่ผ่านมาการเติบโตของการท่องเที่ยว ภาคธุรกิจสนับสนุนการท่องเที่ยวในอำเภอปายมีค่อนข้างสูง การเติบโตดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความพร้อมด้านบุคลากรที่เป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ผู้ที่อยู่ในแวดวงธุรกิจการท่องเที่ยวมักให้ความสนใจและต้องการได้บุคลากรที่มีคุณภาพมาช่วยในภาคธุรกิจของตนเอง ดังนั้นในช่วงที่ผ่านมาภาคธุรกิจต่างค้นหา สรรหาบุคลากรในภาคบริการค่อนข้างมาก บุคลากรที่ต้องการคือเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการ ที่สำคัญที่สุดคือต้องเป็นผู้การมีทัศนคติที่ดีต่อการบริการและต่อนักท่องเที่ยวที่มาจากหลายเชื้อชาติในแต่ละปี สถานการณ์ความต้องการทรัพยากรบุคคลในปัจจุบันของภาคส่วนธุรกิจยังมีอย่างต่อเนื่อง และในขณะเดียวกันทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ในภาคธุรกิจความต้องการพัฒนาบุคลากรในภาคธุรกิจอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของภาครัฐ (กงชัยทอง เสริมพ่อง, ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) ส่วนภาครัฐก็ให้ความสนใจในเรื่องการพัฒนาคูณภาพของบุคลากรการท่องเที่ยวทั้งของหน่วยงานและส่งเสริมสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ชุมชน และท้องถิ่นในช่วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน หน่วยงานท้องถิ่นและส่วนภูมิภาคร่วมมือกันให้การสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน ผู้ประกอบการ และบุคลากรในหน่วยงานของรัฐให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การดูแล และให้การช่วยเหลือสนับสนุนบุคลากรภาคอื่นให้สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในภาคประชาชนนั้นทางหน่วยงานของรัฐเช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยวและการกีฬา เป็นต้น ได้ช่วยจัดกิจกรรมส่งเสริมให้มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษา พัฒนา พื้นฟู สถานที่ท่องเที่ยวตลอดจนการดูแลสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้มีความสมบูรณ์อยู่เสมอก็เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในระดับพื้นที่ เมื่อผนวกกับความช่วยเหลือด้านงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่และนอกพื้นที่ดังเช่นสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้เข้ามาสนับสนุนจัดกิจกรรมเพื่อบริการทางวิชาการให้แก่พื้นที่เป็นระยะแม้จะไม่ต่อเนื่องแต่ก็มี

ส่วนสนับสนุนที่สำคัญสิ่งเหล่านั้นช่วยทำให้บุคลากรในภาคส่วนของชุมชน ผู้ประกอบการ และภาครัฐสามารถประสานงานร่วมมือกันทำงานได้อย่างเป็นระบบ มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอปายให้ไปในทิศทางที่เหมาะสม ทำให้ภาคบริการสามารถดูแลและให้บริการนักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวในอำเภอปายเพื่อให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้นนำความประทับใจและภูมิใจไปประชาสัมพันธ์หรือถ่ายทอดความรู้สึกไปยังครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ตลอดจนนักท่องเที่ยวเองได้กลับมาท่องเที่ยวที่อำเภอปายในโอกาสข้างหน้า

4) การอนุรักษ์และการรักษาประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอปายในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าจะเริ่มต้นการท่องเที่ยวในอำเภอปายเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหลัก คือ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเพื่อเข้าชมธรรมชาติ การเดินป่า หรือการใช้แหล่งธรรมชาติที่มีอยู่เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว ในระยะต่อมานักท่องเที่ยวมาเที่ยวอำเภอปายด้วยจุดสนใจในแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่มีอยู่ทั่วไปในอำเภอปาย ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นถูกนำมาเป็นจุดขายหรือส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้น แต่ทว่าในช่วงที่ผ่านมาการนำวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นมาแสดงโชว์แก่นักท่องเที่ยวอาจเป็นการกระทำที่ผิดกาลละของช่วงเวลาที่เหมาะสม ทำให้คุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนลดค่าลงไป เพราะเน้นเพื่อการค้ามากกว่าการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ จนผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการในอำเภอปายให้ความเห็นว่า สภาพโดยทั่วไปของเมืองปายในขณะนี้ดูเหมือนแหล่งท่องเที่ยวที่มียังขาดความมีเอกลักษณ์ของปาย คือ ไม่มีอะไรที่จะบอกความเป็นปายเลยจึงน่าเสียดายเป็นอย่างมาก สภาพความคิดเห็นเช่นนั้นนับว่าเป็นเรื่องสำคัญทำให้ภาคต่างๆ ทุกภาคส่วนของการท่องเที่ยวในอำเภอปายต่างให้ความสนใจและเห็นว่าในปัจจุบันเกิดกระแสอนุรักษ์รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของอำเภอปายให้คงอยู่ สิ่งที่เกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างแตกต่างไปจากอดีตคือการกำหนดหรือจัดปฏิทินการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการจัดงานตามวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ดังพบว่ามีการประชุมระดับจังหวัดที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่ก็เน้นการนำวัฒนธรรมประเพณี ความเป็นธรรมชาติ โบราณสถาน เป็นเครื่องมือจูงใจการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวหรือในชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องก็ให้ความสนใจและหันมาร่วมกันกำหนดรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณีที่ถูกต้องตามแบบแผนเดิม (ทินกร แก้วพนัส, สัมภาษณ์ 2 กุมภาพันธ์ 2560) ภาคีของภาคส่วนต่างๆ ที่ร่วมมือกันอย่างจริงจังก็คือประชาชนในท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (คงชัยทอง เสริมพ่อง, ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) ด้วยการให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแก่นแท้ของวัฒนธรรมประเพณีแก่คนและเยาวชนในพื้นที่ (พวงสร้อย อุ่นเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) ทั้งนี้ก็

เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์และช่วยกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรม ประเพณีและการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นไปในแบบแผนที่ถูกต้อง (สาวตรี มหาวรรณ, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2560)

1.2.2 ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว นับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพราะถ้าหากนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยง่ายแล้วก็จะช่วยทำให้ความสนใจของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งนั้นมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกันถ้าหากแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ง่ายก็ช่วยทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาท่องเที่ยวในอำเภอปายมากขึ้นตามไปด้วย กิตติพันธ์ เจ้าภักดี ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า ด้านแรกของการท่องเที่ยวอำเภอปายในขณะนี้ที่ได้รับการดูแลเป็นอย่างดี คือ ถนนเส้นทางเข้าสู่อำเภอปายเส้นทางอำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งกรมทางหลวงได้เข้ามาทำการปรับปรุงและขยายไหล่ทางให้กว้างขวางเป็นที่เรียบร้อย ทำให้สะดวกสบายในการสัญจรมากกว่าแต่ก่อน ประชาชน ภาคธุรกิจ รวมถึงนักท่องเที่ยวสามารถมาท่องเที่ยวอำเภอปายได้สะดวกมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งพบว่านักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวมาอำเภอปายได้หลายวิธีการ ทั้งการใช้บริการบริษัททัวร์ รถเช่า และจักรยานยนต์ ผ่านเส้นทางดังกล่าวเข้าสู่อำเภอปาย ถึงแม้ถนนจะหักโค้งคดเคี้ยวเช่นเดิมแต่บริเวณทางโค้งมีการขยายไหล่ทางจราจรก็ช่วยลดความแออัดอันเนื่องจากการชะลอรถด้วยสภาพถนนไม่อำนวย ที่สำคัญนักท่องเที่ยวมีความรู้สึกต่อการเดินทางว่าปลอดภัยขึ้นกว่าเดิม สภาพถนนที่ดีจากการซ่อมบำรุงช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้ามาถึงอำเภอปายที่รวดเร็วขึ้นกว่าเดิมมากแต่นักท่องเที่ยวก็ควรได้ระมัดระวังในการเดินทางด้วยเช่นกัน (กิตติพันธ์ เจ้าภักดี, สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2560)

ถนนเส้นทางเข้าตัวเมืองปายช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงอำเภอปายได้ง่ายสะดวก ทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายที่กระจายอยู่ทั่วไปได้ง่ายด้วยเช่นกัน ในทางตรงกันข้ามหากแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายมีความสวยงามแต่ขาดความสะดวกในการเข้าถึงหรือเข้าถึงได้ยาก นักท่องเที่ยวที่ไม่ชอบความสะดวกสบายก็จะไม่นิยมเดินทางหรือตัดสินใจมาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายคงมีเฉพาะกลุ่มที่ต้องการความสมบุกสมบันในการท่องเที่ยวที่มีอยู่จำนวนน้อยซึ่งเป็นเฉพาะกลุ่มที่นิยมชมชอบเท่านั้น แต่ปัจจุบันนี้ปรากฏว่าแหล่งท่องเที่ยวทั่วไปในอำเภอปายสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีถนนขยายและต่อเชื่อมเข้าถึงสะดวกสบายกว่าเดิมเป็นผลจากการพัฒนาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทางหลวงชนบท ช่วยจัดการปรับปรุง ซ่อมบำรุง ต่อเติมหรือขยายเส้นทางให้ได้รับความสะดวกมากขึ้น (พิชญ์ คุ้ม, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2560)

สำหรับการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่งก็ต้องจำแนกลักษณะการท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวต้องการผจญภัยลักษณะการเข้าถึงก็ยังคงมีลักษณะสมบุก เช่น กันเดินทางบนที่สูง การเข้าสู่เขตป่า อุทยานแห่งชาติ เพื่อกิจกรรมการดูนก หรือเข้าถ้ำในบริเวณป่าและมักอยู่ในพื้นที่ชัน คดเคี้ยวเส้นทางยังเป็นธรรมชาติเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวในช่วงฤดูฝน ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น อุทยานแห่งชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในเส้นทาง เช่น จุดพัก จุดทิ้งขยะมูลฝอย เป็นต้น แต่ถ้าหากไม่สามารถเข้าไปจัดการอำนวยความสะดวกได้ทางหน่วยงานในพื้นที่ก็ได้ประสานกับนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์หรือไกด์ท้องถิ่น ให้แนะนำนักท่องเที่ยวให้ช่วยกันดูแลความสะดวก ไม่ทำลายพืชพรรณธรรมชาติในเส้นทางเดิน เป็นต้น นับว่าปัจจุบันนี้มีการดูแลเส้นทางที่ดีกว่าเดิมแต่ไม่ใช่เพื่อความสะดวกสบายแต่หากช่วยเพิ่มความรู้สึกในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้นกว่าเดิม (สุรพันธุ์ พงศ์ธำรงค์ศักดิ์, สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2560)

ส่วนการแหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองและบริเวณรอบเมืองก็ได้รับการปรับปรุงระบบการจราจรให้ดีขึ้น มีป้ายบอกทาง มีป้ายเตือนให้ระมัดระวังยานพาหนะ ลดความเร็วของยานพาหนะ อีกทั้งยังจัดทำป้ายภาษาต่างๆ ที่สามารถสื่อสารและให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวได้หลายสัญชาติมากขึ้นสามารถศึกษาเส้นทางการเดินทางได้ชัดเจน มีไกด์ท้องถิ่นบอกข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พณีย์ วิสุทธิ์เสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560) มีความเห็นที่ตรงกันข้ามอยู่บ้างแต่ก็เป็นการแสดงความคิดเห็นเสริมความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ สุรพันธุ์ พงศ์ธำรงค์ศักดิ์ เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากตั้งอยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานอื่นดังเช่นตั้งอยู่ในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ ซึ่งยังคงพบเห็นว่ามีเส้นทางท่องเที่ยวบางแห่งยังคงมีความยากง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่แตกต่างกัน เพราะแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อุทยานก็ยังคงมีมีข้อจำกัดในข้อระเบียบหรือข้อกฎหมายอยู่บ้าง แต่ก็ก็ได้มีความพยายามในการหาทางขจัดข้อจำกัดนั้นให้เหลือน้อยลงเพราะในบางกรณีก็มีระเบียบของกรมอุทยานแห่งชาติ พันธ์พืช และสัตว์ป่า สามารถให้กระทำได้ แต่ก็ต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนก่อนจะลงมือปฏิบัติหรือการจัดหางบประมาณมาใช้จัดการมิฉะนั้นก็อาจสร้างปัญหาจากการกระทำที่ผิดระเบียบของทางราชการ แต่โดยภาพรวมที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่า ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอำเภอยานนั้นเป็นไปได้ด้วยความสะดวก สบาย มากกว่าแต่ก่อน

1.2.3 ความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยว จิตความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวให้สามารถเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอยานนั้น นับว่ามีความสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อย่างยิ่ง เพราะถ้าหากบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้ผล

คือ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวกันเป็นจำนวนมากจนเกิดความสามารถของพื้นที่ที่จะรองรับหรือดูแลความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยวได้ สุดท้ายก็จะส่งผลกระทบต่อกายภาพและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งได้ ถ้าหากแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวไม่มากแต่กลับมีนักท่องเที่ยวพร้อมใจกันมาแหล่งท่องเที่ยวในคราวเดียวกันเป็นจำนวนมาก นอกจากจะไม่สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการมาเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจแล้วยังทำให้สภาพแวดล้อมโครงสร้างพื้นฐานและอาคารรวมถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้ชำรุดทรุดโทรมได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงมักปรากฏเป็นข่าวตามสื่อมวลชนอยู่เสมอในแต่ละฤดูกาลท่องเที่ยวและมีวันหยุดพักผ่อนหลายวัน นักท่องเที่ยวต่างหลั่งไหลมายังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกันกับแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปายก็ประสบปัญหาดังกล่าวเช่นกัน นับตั้งแต่มีการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศและถูกเผยแพร่ออกมาสู่สายตาผู้ชม ภาพยนตร์เรื่องนั้นทำให้อำเภอปายได้รับความสนใจและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวจนพากันหลั่งไหลมาเที่ยวเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับก่อนหน้าภาพยนตร์จะถูกเผยแพร่

ถึงแม้ว่าภาพยนตร์นั้นมุ่งการเสริมภาพลักษณ์ในทางบวกแก่การท่องเที่ยวอำเภอปายแต่ทว่ามีส่วนต่อการสร้างปัญหาเชิงสังคมไปด้วยเช่นกัน เพราะเมื่อมีนักท่องเที่ยวมาขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้สังคมในตัวเมืองอำเภอปายและรอบนอกขาดความสงบเรียบร้อย อีกทั้งการที่นักท่องเที่ยวนิยมจับจี้จักรยานยนต์ท่องเที่ยวไปรอบๆ เมืองมักประสบปัญหาอุบัติเหตุอยู่บ่อยๆ มีการเสียชีวิตและเสียทรัพย์สินตามมา (ประพัฒน์ อินตา, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) แต่ในขณะเดียวกันคุณภาพการให้บริการของภาคธุรกิจบริการก็พานดลด้อยตามไปด้วยเพราะสถานที่ให้นักท่องเที่ยวพักอาศัยในระหว่างมาเที่ยวรองรับได้ไม่ทั่วถึง ให้เกิดการแออัดเนื่องจากต้องให้การต้อนรับกับนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้ไม่สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ทั่วถึง (จรรยา โพธิ์สวัสดิ์, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) ส่วนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาที่ปฏิบัติตนแบบสบายใจไม่สนใจกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมที่มีทั้งประชาชนในพื้นที่กับประชาชนจากภายนอกที่มาอยู่ร่วมกันให้เกิดความสงบเรียบร้อย หน่วยงานรัฐที่ให้บริการดูแลความเรียบร้อยก็ดูแลได้ไม่ทั่วถึง แต่นั่นก็เป็นเฉพาะช่วงท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมาขึ้นเป็นจำนวนมาก เมื่อเข้าสู่ภาวะปกติสภาพก็จะเปลี่ยนไป นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในจำนวนที่เหมาะสม อำเภอปายมีสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอทั้งที่พัก สถานบริการ แม้บางแห่งจะเป็นพื้นที่รับบริการได้น้อยแต่นักท่องเที่ยวก็สามารถเลือกสถานที่อื่นที่มีให้เลือกใช้บริการอยู่กันเป็นจำนวนมาก (พวงสร้อย อุ่นเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559)

บริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปาย ส่วนใหญ่ปรากฏว่าสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพร้อมกันได้อย่างดีและเพียงพอในยามปกติ สถานที่ท่องเที่ยวมี

บริเวณสำหรับจอดรถยนต์สะอาด มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำสาธารณะ เป็น เพียงพอ แต่ในขณะที่เดียวกันนักท่องเที่ยวก็ควรที่จะช่วยกันรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยวด้วยในช่วงมีนักท่องเที่ยวมาขึ้นเป็นจำนวนมากแต่ถ้าหากมีนักท่องเที่ยวในปริมาณปกติแล้วการดูแลรักษาภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นสามารถกระทำได้ดีค่อนข้างดี (จำเนียร งามสงวน, สัมภาษณ์ 8 มกราคม 2560) อย่างไรก็ตามในสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่ง เช่น กองแลน น้ำตกหมอบาง และโป่งน้ำร้อน เป็นต้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญหนึ่งของอำเภอปาย ปรากฏว่าเส้นทางการสัญจรเข้าไปแหล่งท่องเที่ยวที่ยังค่อนข้างแคบ เข้าถึงลำบากแต่ยังคงเป็นเสน่ห์ที่สำคัญของการท่องเที่ยวในแหล่งดังกล่าวของนักท่องเที่ยวเพราะในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวพยายามเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งหน่วยการท่องเที่ยว มักอุทิศกำลังคน ได้พยายามให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวให้ระมัดระวังในการเดินทาง รวมทั้งเมื่อถึงแหล่งท่องเที่ยวแล้วนักท่องเที่ยวควรให้การรักษาความสะอาด เรียบร้อย ไม่ทิ้งขยะ หรือสร้างปัญหาอื่นใดที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ (พรพิศ อุดมพาณิชย์, สัมภาษณ์ 25 มกราคม 2560) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นเป็นทางเดียวกันว่าปัจจุบันนี้อำเภอปายสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวก็สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีเช่นกัน เพียงแต่จะมีความสะดวกหรือความยากง่ายต่อการเข้าถึงแตกต่างกันไป แต่ที่สำคัญที่สุดนักท่องเที่ยวควรตระหนักในเรื่องช่วยกันดูแลรักษาไม่ให้แหล่งท่องเที่ยวที่นั่นทรุดโทรม จึงต้องช่วยกันรักษาความสะอาด รักษาสิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่นไม่ให้ได้รับผลกระทบในระยะยาว

1.3 สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และความปลอดภัย

ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการปรับปรุงพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวดั้งเดิมที่แสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมามีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทำหน้าที่ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพดี ได้พยายามปรับปรุงและเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอปาย ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวให้สูงขึ้นต่อไปอีกรวมทั้งเป็นการหนุนภาพรวมทางเศรษฐกิจของอำเภอปายที่มีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญเครื่องมือหนึ่ง ส่วนความเห็นในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่พักและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ให้สัมภาษณ์นั้น ต่างเห็นตรงกันว่า สถานที่พักซึ่งเป็นสถานที่พักและอำนวยความสะดวกเบื้องต้นสำหรับการอยู่พักอาศัยแก่นักท่องเที่ยวในอำเภอปายในขณะนี้เพียงพอและสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอีกทั้งเห็นว่ามีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (เพชร เอกกำลังกุล, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559, สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560) นักท่องเที่ยวสามารถแสวงหาที่พักได้ง่าย อีกทั้งถ้าหากนักท่องเที่ยวมีเป้าหมายและมีกำหนดเวลาจะเข้ามาท่องเที่ยวอำเภอปายอย่างชัดเจนแน่นอนแล้ว นักท่องเที่ยวสามารถจัดหาและ

จองที่พักล่วงหน้าผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ โดยเฉพาะเว็บไซต์ที่มีโฆษณาสถานที่พักให้นักท่องเที่ยวได้ดูและเลือกใช้บริการมากมาย สามารถดูสภาพของที่พัก ลักษณะห้องพัก สิ่งอำนวยความสะดวก ราคา และอื่นๆ ได้จากโฆษณานั้น ปัจจุบันสถานที่พักนักท่องเที่ยวที่ถูกลำเลียงผ่านสื่อโฆษณาเว็บไซต์นั้นมีความน่าเชื่อถือสำหรับนักท่องเที่ยว (ทินกร แก้วพนัส, สัมภาษณ์ 2 กุมภาพันธ์ 2560)

ส่วนในสถานที่ท่องเที่ยวนั้นก็มีความสะดวกและความปลอดภัยอยู่ค่อนข้างมากเช่นกันเมื่อเทียบกับในอดีตอันเป็นผลมาจากการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติมให้ดีขึ้นและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอรอบรับนักท่องเที่ยว แต่อาจมีปัญหาย่อยบ้างเฉพาะในช่วงที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ พร้อมกันเป็นจำนวนมากซึ่งมักเกิดขึ้นในช่วงวันหยุดยาว ช่วงฤดูแห่งการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะมากันเป็นจำนวนมากเฉพาะช่วงฤดูหนาวมีนักท่องเที่ยวนิยมมากันมากฤดูนี้นักท่องเที่ยวในวันธรรมก็พบว่ามีความมากกว่าในช่วงฤดูกาลอื่น สภาพเช่นว่านั้นที่พักรักถูกจองล่วงหน้ากันก่อนหน้าแล้วหากนักท่องเที่ยวรายใดที่ไม่ได้ติดต่อสอบถามแหล่งที่พักไว้ก่อนก็สามารถเดินทางหรือตระเวนหาที่พักที่ยังคงมีให้บริการเหลืออยู่แต่ก็อาจใช้เวลาานกว่าปกติสักหน่อย นอกจากนี้ในส่วนของที่พักรักแทบทุกแห่งเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะการบริการสัญญาณอินเทอร์เน็ต ร้านอาหาร การบริการจัดการรถรับ-ส่งให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น (เฉลิมชัย จารุณณิ, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559)

สำหรับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินนั้น เฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวหน่วยงานปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่มีการประสานการทำงานดูแลป้องกันกันเป็นอย่างดี เพื่อป้องกันและทำให้สถานที่ท่องเที่ยวหรือที่พักนั้นมีความปลอดภัย โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นได้ หน่วยงานที่รับผิดชอบจำเป็นต้องจัดการฝึกซ้อมการป้องกันภัยอยู่เนืองๆ ส่วนในสถานที่พักเอง ผู้ประกอบการก็ให้ความสนใจในการดูแลรักษาความปลอดภัยมากยิ่งขึ้นมีการติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิดแทบทุกแห่ง (พงศวุฒิ อุบิณะ, พ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) นับว่าช่วยสร้างความรู้สึกละเอียดรอบคอบแก่นักท่องเที่ยวเมื่อเข้าไปในแหล่งที่พักนั้น อย่างไรก็ตาม หน่วยงานการท่องเที่ยวและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดให้มีการอบรมผู้ประกอบการให้เข้าใจเกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในสถานประกอบการ ควรจัดให้มีการตรวจตราสถานที่พักให้แก่นักท่องเที่ยวอยู่เสมอ ในช่วงที่นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการที่พัก แม้ว่าจะมีเสียงสะท้อนจากประชาชนในพื้นที่อำเภอป่าในประเด็นความปลอดภัยในทำนองว่าแม้ทางหน่วยงานราชการจะมีการกำชับให้ผู้ประกอบการภาคบริการให้ความเอาใจใส่ในเรื่องดังกล่าว แต่ยังขาดการประเมินความเป็นมาตรฐานการดูแลความปลอดภัยในแหล่งที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยว ควรช่วยกันกำหนดตัวชี้วัดต่างๆ ให้เหมาะสมและทำ

การประเมินให้ผู้ประกอบการทุกแห่งกระทำให้เป็นไปตามมาตรฐานนั้นด้วย เพราะถ้าฟังแล้วจะพึงพาเฉพาะหน่วยการปกครอง หน่วยบรรเทาสาธารณภัยเพียงฝ่ายเดียวก็อาจจะไม่สะดวกหรือไม่ทันต่อเหตุการณ์หากเกิดปัญหาพร้อมกันก็ยิ่งจะให้การช่วยเหลือหรือสนับสนุนได้น้อย ดังนั้นการจัดการภายในสถานประกอบการให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งด้านอัคคีภัย วาตภัย ภัยตามธรรมชาติ แสงสว่าง ระบบรักษาความปลอดภัย หรืออื่นๆ ก็จะช่วยลดปัญหาด้านความปลอดภัยทำให้สังคมเมืองปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินยิ่งขึ้น นักท่องเที่ยวที่มีความประทับใจและพึงพอใจต่อการเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอปาย

1.4 กิจกรรมหรือนิทรรศการดึงดูดนักท่องเที่ยว

กิจกรรมหรือนิทรรศการดึงดูดนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ของอำเภอปาย ปัจจุบันมีการกำหนดกิจกรรมสำหรับดึงดูดนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการต่างก็ช่วยกันคิดค้นเพื่อสร้างจุดเด่นด้านการให้บริการ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนก็ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กิจกรรมการสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวของหมู่บ้านสันติชล ที่ประชาชนในชุมชนภายใต้การแนะนำของภาครัฐและเอกชนพยายามนำเสนอเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ของชาวจีนยูนนานอันเป็นรากฐานของ ชุมชนมาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นผลสำเร็จ (นิตยา กุณะก่อ, สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2560) ส่วนวัดน้ำฮูมีการนำความรู้เกร็ดประวัติศาสตร์มาเชื่อมโยงถึงแหล่งที่มาของวัดแห่งนี้และความมหัศจรรย์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับพระพุทธรูปมาใช้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวชมมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือมาหยุดพักท่องเที่ยวก่อนจะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นในอำเภอปาย นอกจากนี้ในหมู่บ้านสันติชนชุมชนเองก็ได้ใช้ประโยชน์จากกิจกรรมท่องเที่ยวให้เป็นเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาหมู่บ้านไปพร้อมกันซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการฟื้นฟูอัตลักษณ์ของชุมชน มีการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมของชาวจีนยูนนานอันเป็นแหล่งดั้งเดิมหรือที่อยู่เดิมของบรรพบุรุษ มีการพัฒนาอาชีพต่างๆ ที่สามารถใช้ประโยชน์ค้าขายให้แก่นักท่องเที่ยวและช่วยทำให้เกิดการส่งเสริมคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน ดังนั้นในแต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้านอยู่ตลอดเวลาไม่ขาดสายนับว่าเป็นการพัฒนากิจกรรมและนิทรรศการที่สามารถจูงใจนักท่องเที่ยวให้กล่าวถึงในลักษณะปากต่อปากได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งเพชร เอกกำลังกุล ผู้ให้ข้อมูลหลัก เห็นว่าวิธีการดังกล่าวของหมู่บ้านและแหล่งท่องเที่ยวจะทำการนำเสนอประเพณี กิจกรรม ธรรมชาติ และวิถีชีวิตในความเป็นชาติพันธุ์มาใช้ประโยชน์และไม่ทำให้กิจกรรมและวิถีชีวิตของชุมชนสูญหายไป แต่กลับสามารถสร้างรายได้และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนจนสามารถลบเลือนภาพในอดีตของชุมชนที่ถูกกล่าวถึงในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอันเนื่องมาจากปัญหาอาชญากรรม (พิชญ์ ปุ๊กอิง, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2560) ส่วนแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชน

ที่เป็นชาติพันธุ์อื่น (ในอำเภอปายมีชาติพันธุ์อยู่รวมกันถึง 7 ชาติพันธุ์) ต่างก็พยายามนำงานจุดเด่นของชุมชนตนเองมาเป็นเครื่องมือดึงดูดการท่องเที่ยว ด้วยการนำประเพณีและกิจกรรมธรรมชาติและวิถีชีวิตและชาติพันธุ์ต่างๆ มาใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวแต่ก็จะทำกิจกรรมที่หากไม่ระมัดระวังก็อาจสูญเสียอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ได้เช่นกันเป็นเรื่องที่ควรพึงระมัดระวังอย่างยิ่งแต่ปัจจุบันภายใต้การสนับสนุนและส่งเสริมของการท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลพื้นที่ ที่มุ่งเน้นเสนอให้แต่ละชาติพันธุ์นำกิจกรรมของงานประเพณีและกิจกรรมมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ถูกต้องตามฤดูกาลเพราะจะช่วยทำให้คุณค่าของวัฒนธรรมและประเพณีนั้นให้คงอยู่ไม่เสื่อมคลาย ส่วนในตัวอำเภอกิจกรรมที่ได้รับความนิยมมาก คือ งานประเพณีกาเดเมืองหลู่ ถือเป็นวิถีชุมชนคนเมืองปาย มีการจำหน่ายอาหารใต้ใหญ่หลากหลายเมนู เช่น น้ำพริก อ่อง แกงฮังเล จิ้นลุง ขนมน้ำเงี้ยว ข้าวเหลียง ขนมน้ำเงี้ยว หน่อหน่อหน่อ และถนนคนเดินอำเภอปายมีทุกวันในถนนคนเดินจะมีคนชนเผ่ามาจำหน่ายมากมาย อันเป็นเสน่ห์ของอำเภอปาย นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ถนนคนเดิน ตลาดอาหารคนไทย งานประเพณีปอยส่างลอง ปอยออกพรรษาที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวได้ตลอดฤดูกาล

อย่างไรก็ตาม เกลิมชัย จารุมณี สาวิตรี มหาวรรณ และพงศ์วุฒิ อุบั้นะ ผู้ให้ข้อมูลหลักดังกล่าวต่างได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนการจัดการกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอปาย ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์สำหรับการพัฒนากิจกรรมหรือจัดกิจกรรมนิทรรศการดึงดูดนักท่องเที่ยวของอำเภอปาย ความเห็นดังกล่าวแสดงไว้โดยรวมคือต้องการให้หน่วยงานการท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำหรือปรับปรุงเว็บไซต์การท่องเที่ยวอำเภอปายที่มีอยู่แล้วจัดการดูแลข้อมูลข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน จัดให้มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตามสื่อต่างๆ ฟังวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ตและสื่อสิ่งพิมพ์อย่างสม่ำเสมอ ชุมชนที่จัดกิจกรรมก็ควรตระหนักในความสำคัญของการนำกิจกรรมมาใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่ควรกระทำในลักษณะฉาบฉวยตามงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนโดยภาครัฐหรือองค์กรภายนอก เพราะเห็นว่าช่วงที่ผ่านมาอำเภอปายมีกิจกรรมหรือนิทรรศการเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวอยู่เนืองๆ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่รวมกลุ่มกันระหว่างเอกชนกับเอกชน หรือชมรม รีสอร์ทฯ ที่ต่างช่วยกันจัดขึ้นกลับได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐน้อย แต่ก็พอเข้าใจได้ว่าเหตุที่ส่วนราชการไม่ค่อยมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมากนักก็เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ ที่มีระเบียบการเบิกจ่ายค่อนข้างยาก สุ่มเสี่ยงต่อการผิดระเบียบอันอาจจะก่อให้เกิดปัญหาถูกเรียกเงินคืนจากหน่วยงานตรวจสอบภายหลัง ทำให้หน่วยงานราชการไม่กล้าจัดกิจกรรมมากนักด้วยเกรงปัญหาดังกล่าวนั่นเอง ผู้สัมภาษณ์ในภาคผู้ประกอบการเห็นไปอีกทางว่า การที่ไม่มีกิจกรรมหรือนิทรรศการใดน่าสนใจของหน่วยงานภาครัฐก็อาจเนื่องมาจากผู้บริหารในทุกระดับไม่สนใจในการ

พัฒนาการท่องเที่ยวเท่าที่ควร มีแต่เอกชนซึ่งเป็นผู้ประกอบการพยายามที่จะจัดกิจกรรมขึ้นเองเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การแข่งขันการปั่นจักรยาน การจัดแสดงดนตรี ก็นับว่าเป็นมุมสะท้อนอีกด้านหนึ่งที่ต้องรับฟัง

1.5 การมีส่วนร่วมของหน่วยงานการท่องเที่ยวและประชาชน

โดยปกติแล้วการจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากเพราะการบริหารจัดการที่ดีนั้นทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวควรได้เข้ามาประสานงานการมีส่วนร่วมกัน จัดการการท่องเที่ยวทั้งในการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว ในส่วนนี้ในทัศนะของสมาชิกสภาองค์กรท้องถิ่นเห็นว่าการจัดการท่องเที่ยวในอำเภอบางบัวทองปัจจุบันนี้มีทุกภาคทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกันเป็นอย่างดี (ธนกร ชันชัย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) แต่ทว่ายังเป็นไปในลักษณะที่ไม่กว้างขวางเพียงพอ หรืออีกนัยหนึ่งคือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนนั้นยังคงเป็นไปในลักษณะกิจกรรมเฉพาะอย่างตามฤดูกาล หรือช่วงฤดูการท่องเที่ยว ดังนั้นถ้าหากพิจารณาถึงระดับการมีส่วนร่วมนั้นยังไม่สูงเท่าที่ควร (คงชัยทอง เสริมพ่อง, ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) สภาพเช่นนี้ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักมองไปในอีกทัศนะคือ จะเข้ามามีส่วนร่วมก็ต่อเมื่อมีผลประโยชน์ทางธุรกิจหรือประโยชน์ทางราชการเป็นหลัก ดังให้ผู้สัมภาษณ์กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมภาพรวมยังไม่ค่อยดี บางทีดูเหมือนถ้ามองไม่เห็นประโยชน์ ก็จะไม่เข้ามาช่วยกันเต็มที่ แต่ก็พอช่วยให้การท่องเที่ยวขับเคลื่อนได้” (อภิชาติ ดันตา, สัมภาษณ์ 22 มกราคม 2560) จะเห็นได้ว่าในทัศนะของกลุ่มท้องถิ่นจะมีมุมมองไปในคนละทิศทางแต่ก็ยอมรับว่าสามารถทำให้การท่องเที่ยวในอำเภอบางบัวทองขับเคลื่อนไปได้ในระดับหนึ่งนั่นอาจเป็นเพราะความคับข้องเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของพื้นที่การท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ยังขาดการจัดการที่เหมาะสมทำให้สภาพในตัวเมืองและรอบตัวเมืองเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ขาดการอนุรักษ์มองเห็นประโยชน์ด้านธุรกิจเป็นสำคัญ แต่ในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลหลักดังเช่นตัวแทนหน่วยงานดูแลเรื่องการท่องเที่ยวในอำเภอเห็นว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น เช่น สถานศึกษา กลุ่มชนเผ่า และภาคธุรกิจ ก็จะช่วยกันสนับสนุนให้กิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่เสมอเป็นไปในหลายลักษณะทั้งให้ความร่วมมือด้านการจัดการและการสนับสนุนด้านการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนร่วมกันนำสินค้ามาแสดงและจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว (จำเนียร งามสงวน, สัมภาษณ์ 8 มกราคม 2560) แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนนั้นจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานของเจ้าภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวที่กำหนดเวลาที่ชัดเจนมีระยะเวลาเพียงพอสำหรับการบอกกล่าวขอความร่วมมือไปยังกลุ่มต่างๆ เพื่อให้เข้ามาช่วยกันดำเนิน

กิจกรรมท่องเที่ยวที่ผ่านมาก็พบว่าทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมกันตามที่ได้รับมอบหมาย (ธัมภา ชมพู, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560)

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงเชิงบริหารและหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละภาคส่วนก็มีส่วนเอื้อต่อการสนับสนุนให้หน่วยงานหรือองค์กรนั้นเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวเช่นกัน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้มีหน้าที่ในการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามภาระหน้าที่ภายใต้กรอบกฎหมายที่กำหนดหรือบัญญัติไว้ แต่ก็ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ กรณีการเชิญทุกภาคส่วนเข้ามาช่วยกันดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะการมีส่วนร่วมนั้น สิ่งที่ต้องร่วมกันทำคือ การร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยว ปัจจัยพื้นที่ที่สำคัญต่อการสนับสนุนหรือเป็นดึงดูดดึงดูดอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เมื่อทราบปัญหาต่างๆ แล้วก็จัดการวางแผนแก้ไขปัญหาเพื่อให้ปัญหานั้นลดน้อยลงและช่วยทำให้เพิ่มศักยภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบาย และสร้างความพึงพอใจ ส่วนในเรื่องงบประมาณสำหรับการดำเนินกิจกรรมนั้นก็จะอาศัยการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานการท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 เป็นต้น หลังจากได้รับงบประมาณมาดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวแล้วไม่ว่าจะมาจากแหล่งใดก็ตาม ก็เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ตามโอกาสและจังหวะที่เหมาะสมในลักษณะต่างๆ ตามจุดเด่นของตนหรือชุมชน เช่น การจัดงานปอยส่างลองที่วัดป่าขามในตำบลเวียงใต้ซึ่งจัดในวันที่ 2-4 เมษายนของทุกปี งานประเพณีลอยกระทงจัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ก็จะมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ให้สาธารณชนทราบ (พวงสร้อย อุ่นเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) ส่วนกิจกรรมดนตรีเพื่อการส่งเสริมท่องเที่ยวในอำเภอปายก็มีการเปิดเวทีสำหรับนักดนตรีในพื้นที่ภาคเหนือได้แสดงดนตรีตามสไตส์ของตนเองเพื่อส่งเสริมกิจกรรมดนตรีอาทิ ดนตรีโฟล์คคันทรี่ ออкусติกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นต้น เหล่านี้ทั้งหมดเป็นการจัดการบริหารสภาพพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ภาครัฐและเอกชนและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกันดำเนินงานทั้งหมด ถึงแม้ว่าในบางกิจกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปในลักษณะถูกเกณฑ์เข้าร่วมกิจกรรมก็ตาม เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั้นประชาชนแต่ละคนในแต่ละชุมชนอาจไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนได้เพราะไม่เหมาะสมกับเวลา โอกาส หรือจังหวะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ซึ่งก็ไปในลักษณะเดียวกันกับการทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วน เพราะต้องมีการนำเสนอปัญหา การแก้ไขปัญหารอบด้าน ก็พบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกันเป็นจำนวนไม่มากนักเช่นกัน เพราะมีเงื่อนไขส่วนตัวทำให้ไม่สะดวกต่อการเข้ามามีส่วนร่วม

ในช่วงนั้นได้ ส่วนกิจกรรมสำหรับกระตุ้นการท่องเที่ยวก็เช่นกันต้องผ่านความคิดเห็นจากประชาคมซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนในชุมชนมาช่วยกันกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว การฟื้นฟู การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่ช่วยเอื้อให้การท่องเที่ยวเติบโต บางครั้งการเข้ามามีส่วนร่วมอาจมีจำนวนมากบ้าง น้อยบ้าง แต่ถ้าหากพิจารณาจากภาพรวมแล้วนับว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนก็มีอยู่ในระดับหนึ่งแม้จะค่อนข้างน้อยไปในบางคราวแต่เมื่อถึงเวลาดำเนินกิจกรรมจริงทุกภาคส่วนก็จะทำกันอย่างจริงจัง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็อาจเป็นเพราะการประสานงานที่ไม่สามารถจัดการได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึงจนสามารถกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในภาคประชาชนให้สูงขึ้นกว่านี้ได้ (พงศัวัติ อุปันะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) จึงมักพบว่าประชาชนผู้เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมักเป็นรายเดิมซึ่งมาในลักษณะตัวแทนของกลุ่มหรือภาคประชาชน แต่เมื่อมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวประชาชนส่วนใหญ่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นร่วมกันกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตามการเชิญชวนและชักชวนผ่านการประชาสัมพันธ์สื่อต่างๆ (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560)

1.6 ปัจจัยภายนอก (การเมืองท้องถิ่น)

ปัจจัยภายนอก คือ การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่กฎหมายกำหนดอันเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการหนดลักษณะภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ส่งถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ช่วยกันกำหนดขึ้น การสัมภาษณ์ในส่วนนี้จึงเกี่ยวข้องกับการเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนในช่วงที่ผ่านมาว่ามีประเด็นใดมีการดำเนินงานหรือพัฒนาในแนวทางหรือทิศทางใดอันจะช่วยทำให้สามารถนำไปวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผลการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

1.6.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า สภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในอำเภอปายนั้นค่อนข้างจะเป็นไปในลักษณะอย่างเป็นทางการและไม่โดดเด่น คือ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ ส่วนการไม่โดดเด่นนั้นส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่อยู่รอบตัวเมืองหรือตัวอำเภอที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักจึงไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับเรื่องการเมืองมากนักแต่สนใจเพียงการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาหรือแผนพัฒนาประจำปี แต่ก็มีในจำนวนที่ไม่สูงนักและมักเป็นคนกลุ่มเดิมๆ แต่การที่ประชาชนในเทศบาลตำบลปายไม่ค่อยให้ความสนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าใดนักคงมีเฉพาะกลุ่มและผู้สนใจที่

ส่วนมากเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน อสม. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น (พงศวุฒิ อุบั้นะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) และการมีส่วนร่วมก็มักเป็นบุคคลเดิมที่มาช่วยท้องถิ่นในการทำงานในด้านต่างๆ นั้นเป็นเพราะกระบวนการประชาคมที่ผ่านมารับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นเพียงพิธีการเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วฝ่ายการเมืองมิได้สนใจนำผลที่ได้จากประชาคมไปใช้ให้เกิดประโยชน์จริงจังกนัก หากแต่ฝ่ายการเมืองท้องถิ่นมีความคิดที่จะดำเนินการตามแนวทางของตนเองมากกว่าที่จะนำความคิดเห็นของประชาชนที่ไม่ตรงกับความต้องการของตนเองไปสู่การปฏิบัติ (สุรพันธุ์ พงศขรรค์ศักดิ์, สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2560) การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย โดยเฉพาะในเทศบาลตำบลปายนั้น เทศบาลตำบลมีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 2 ตารางกิโลเมตรเท่านั้นนับว่ามีพื้นที่ดูแลที่ไม่กว้างขวางนักแต่ทว่าประชาชนในพื้นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีแม้ว่าในปัจจุบันอาจมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างไปบ้างแต่ประชาชนดั้งเดิมยังคงมีความสัมพันธ์และรู้จักกันดี อาจทำให้ดูเหมือนว่าไม่มีความสนใจหรือขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองเว้นแต่เพียงการมีส่วนร่วมไปลงคะแนนเท่านั้น แต่ถ้าพิจารณาในกลุ่มผู้ประกอบการซึ่งมักอยู่บริเวณใจกลางพื้นที่ปรากฏว่ากลุ่มนี้มีความกระตือรือร้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองดีกว่าแต่ก็ไม่จัดว่าอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกันกับการเมืองท้องถิ่นอื่นที่มักปรากฏภาพในลักษณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มนี้มีเหตุผลจากการตระหนักถึงสิทธิหน้าที่และความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมประชาชนกลุ่มนี้ให้ความสนใจที่จะทำการเรียกร้องสิทธิด้วยการเสนอปัญหาเพื่อขอรับการแก้ไขปัญหามาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง (วัลลพ สุขผลคง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560) เป็นเพราะเกี่ยวข้องกับผลการประกอบธุรกิจของตนเองหรือกลุ่มที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่เสมอหรือบอ่ยกว่าประชาชนที่อยู่รอบนอก ภาพของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นก็จะเกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการกระทำหรือไม่กระทำตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐแต่ในอีกด้านหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมที่พบเห็นได้ในพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักมองเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือสนับสนุนงบประมาณมาใช้สำหรับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ประชาชนทั้งในตัวเมืองและนอกตัวเมืองปายจะให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อการมาสนับสนุนและร่วมกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุน (ประพัฒน์ อินตา, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) สภาพการที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากความสามารถในการใช้ความสัมพันธ์ของนักการเมืองท้องถิ่นไปประสานสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ชุมชนผู้ประกอบการให้มาช่วยกันสนับสนุนกิจกรรมนั้นง่ายกว่าเมื่อเทียบกับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่มีกรอบของ

กฎหมายกำหนดความผิดสำหรับการปฏิบัติในช่วงเลือกตั้งหรือการหาเสียงและลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทำให้นักการเมืองท้องถิ่นและประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยความระมัดระวังด้วยเกรงว่าจะส่งผลกระทบทางการเมืองจนทำให้ตนเองและนักการเมืองท้องถิ่นเดือดร้อนเสียหาย จึงทำให้เกิดความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับท้องถิ่นของประชาชนโดยภาพรวมก็นับว่ายังไม่สูงมากนัก ที่อาจเป็นเพราะประชาชนในแต่ละภาคส่วนมีภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพ หารายได้ รวมทั้งวิถีชีวิตที่ชอบความเรียบง่ายจึงเข้ามามีส่วนรวมเท่าที่สามารถกระทำได้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นภาคประชาชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่านอกเหนือจากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนั้น ในช่วงที่ผ่านมาได้พบเห็นจนได้ข้อสังเกตที่สำคัญว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายของประชาชนนั้นส่วนใหญ่เป็นผลมาจากบทบาทของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสมาชิกสภาของท้องถิ่นที่ยังไม่สามารถทำงานตามหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายที่ส่งผลให้ประชาชนมีความสามารถในการสร้างอาชีพและรายได้ที่เพิ่มขึ้นได้อย่างชัดเจน รวมทั้งไม่สามารถสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่ที่รับผิดชอบตลอดจนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว แต่ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ในการพัฒนา กล่าวคือ กล่าวเพื่อให้ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาพื้นที่ให้ดีขึ้น เสริมเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเป็นที่ยอมรับได้ก็จะส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอปายมีมากขึ้นและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ดังนั้นในช่วงที่ผ่านมาจึงมองเห็นเพียงการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอปายกับการเมืองท้องถิ่นทั้งในด้านการพัฒนาและการมีส่วนร่วมทางการเมืองดูเหมือนพึ่งพาประโยชน์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนในชุมชนเป็นหลัก (สาวิตรี มหาวรรณ, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2560) ยังมองไม่เห็นว่าการมีส่วนร่วมนั้นเป็นไปอย่างกว้างขวาง การมีส่วนร่วมที่สำคัญจึงมีเฉพาะด้านการเลือกตั้งและการร่วมกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวมากกว่าการมีส่วนร่วมด้านอื่น

1.6.2 สภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในพื้นที่

สภาพการเมืองท้องถิ่นภายในพื้นที่อำเภอปายนั้นในระยะแรก เริ่มตั้งแต่การยกฐานะสุขาภิบาลปาย เป็นเทศบาลตำบลปายเมื่อปี พ.ศ.2542 เป็นช่วงเดียวกันกับการท่องเที่ยวในอำเภอปายกำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งภายในและนอกประเทศ ช่วงนั้นพจนีย์ วิสุทธิ์เสริมจิต ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า การแข่งขันทางการเมืองนั้นแทบไม่มีเลยเพราะไม่มีใครสนใจเข้าทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น (พจนีย์ วิสุทธิ์เสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการเมืองท้องถิ่นยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับประชาชนตำบลปายและอาจรวมถึงการเป็น

เรื่องใหม่ระดับประเทศ เพราะเริ่มมีการยกฐานะสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อปี พ.ศ. 2537 ในช่วงเริ่มต้นทั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นกลุ่มหรือบุคคลเดิม และช่วงเริ่มต้นนั้นมีเพียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้วก็ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นเลือกกันเองขึ้นมาทำหน้าที่ฝ่ายบริหารแต่ปัจจุบันนี้ผู้บริหารท้องถิ่นประชาชนทำการเลือกโดยตรงจากผู้เสนอตัวสมัครเป็นผู้บริหารท้องถิ่น เช่นเดียวกันกับสมาชิกสภาท้องถิ่นก็เป็นกลุ่มบุคคลที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่สมาชิกสภาท้องถิ่นโดยเฉพาะเช่นกัน ทั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นต่างก็ดำรงตำแหน่งมีวาระ 4 ปี

การอยู่ในเริ่มช่วงต้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นช่วงเริ่มต้นการเมืองท้องถิ่นด้วยเช่นกัน ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจเข้าทำหน้าที่เป็นผู้บริหารหรือสมาชิกสภาเทศบาลท้องถิ่น ทำให้เทศบาลตำบลปายมีแต่บุคคลเดิม กลุ่มเดิมสนใจสมัครรับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นแต่ในอีกด้านหนึ่งมีส่วนทำให้การพัฒนาต่างๆ รวมถึงการท่องเที่ยวในอำเภอปายจึงเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป เมื่อเวลานานขึ้นกลับพบว่ามีความสนใจทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์มีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในทางการเมืองระดับชาตินับแต่การโอกาสเสนอข้อคิดเห็นทางการเมืองจากการร่างรัฐธรรมนูญเมื่อปี พ.ศ.2540 ที่นำไปสู่ความสนใจทางการเมืองในระดับท้องถิ่นที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่ ประกอบการการเติบโตทางเศรษฐกิจสังคมในอำเภอปายเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์นั้นทำให้เกิดการแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นเพิ่มขึ้นเกิดการช่วงชิงแข่งขันกันสูงขึ้นตามลำดับของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อให้สามารถรับเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่บริหารท้องถิ่น (พจนีย์ วิสุทธิ์เสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560; พรพิศ อุดมพาณิชย์, สัมภาษณ์ 25 มกราคม 2560) ทำให้การเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลปายมีการเปลี่ยนผู้บริหารท้องถิ่นแต่ทีมงานทั้งคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นมักเป็นกลุ่มเดิมที่แข่งขันกันอยู่ไม่ก็กลุ่มและซ้ำหน้าผู้สมัครเดิมเป็นส่วนใหญ่ทำให้ไม่มีนักการเมืองท้องถิ่นหน้าใหม่มาเป็นตัวเลือกให้ประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งให้เข้าไปทำหน้าที่บริหารและนิติบัญญัติของท้องถิ่น มีผลทำให้ผู้บริหารคนใหม่ต้องดำเนินการตามนโยบายไม่ได้เต็มที่อีกทั้งไม่ได้รับความร่วมมือด้วยการขาดความสนใจจากประชาชนในพื้นที่ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวก็ทำได้อะไรยังไม่ดีนักรวมทั้งด้านการท่องเที่ยวด้วย (ชนกร ชันชัย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) จุดเริ่มต้นที่สำคัญอันนำไปสู่การขัดแย้งและนำไปสู่การแข่งขันทางการเมืองอย่างเข้มข้นเพื่อช่วงชิงฐานเสียงคะแนนให้แก่ตนเองโดยอาศัยสถานการณ์อันเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะเรื่องปัญหาขยะที่เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 จนถึงปี พ.ศ.2548 ปริมาณขยะภายในชุมชนได้เพิ่มมากขึ้น การเพิ่มขึ้นดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองในท้องถิ่นทำให้

ท้องถิ่นไม่สามารถกำจัดการนี้ได้ สภาพเช่นว่านั้นผู้วิจัยซึ่งอยู่ในพื้นที่กลับได้พบเห็นว่า ปัญหาในเริ่มนำไปสู่การแข่งขันทางการเมืองกันอย่างมากขึ้นตามลำดับของสถานการณ์การพัฒนาผนวกกับปัจจัยหรือเงื่อนไขอื่นก็ส่งผลให้การแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นมีเข้มข้นตามลำดับ รวมถึงถ้าสังเกตพฤติกรรมหาเสียงทางการเมืองที่แสดงออกให้บุคคลภายนอกเห็น ในกาลต่อมา คือ นักการเมืองท้องถิ่นมีการเสนอนโยบายการบริหารที่ค่อนข้างชัดเจนนำไปสู่การแข่งขันทางนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น แต่ผู้ให้ข้อมูลหลักยังคงเห็นว่าหลายครั้งผลการเลือกตั้งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหารท้องถิ่น แต่แท้จริงแล้วกลับพบว่าผู้ได้รับเลือกตั้งมักเป็นทีมงานเดิม จึงเสมือนไม่ใช่ภาพการแข่งขันการเมืองท้องถิ่นที่รุนแรง แต่เป็นเพียงกระแสที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะ แม้จะมีการนำนโยบายมาหาเสียงมากขึ้นแต่ผู้รับสมัครที่ได้รับเลือกตั้งมักเป็นผู้ที่มีญาติ มีเพื่อนฝูง หรือเป็นที่รู้จักกันในพื้นที่เลือกตั้งเป็นจำนวนมาก จึงมีทีมงานที่มีเครือข่ายในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ช่วยสนับสนุนเลือกตั้งให้เข้ามาทำหน้าที่บริหาร (พวงสร้อย อุ่นเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) การเลือกตั้งแต่ละครั้งยังคงพบเห็นกระแสเล่าลือถึงการซื้อสิทธิขายเสียงกันอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นข้อมูลที่ไม่เด่นชัด ไม่มีใครกล้าบอกว่าได้รับคำตอบแทนจากการลงคะแนนเสียงจากผู้รับสมัครเลือกตั้งหรือเปล่า แต่โดยรวมแม้จะมีการช่วงชิงกันในลักษณะต่างๆ เพื่อให้สามารถเอาชนะทางการเมืองมีส่วนทำให้ประชาชนเกิดความสนใจออกไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในอำเภอปายที่มากกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองลักษณะอื่น ดังที่กล่าวถึงในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแล้ว ซึ่งมีส่วนทำให้เห็นถึงแนวโน้มไปในทางที่ว่าการแข่งขันในลักษณะที่ผ่านมาแต่ก็เป็นภาวะการแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นที่สังคมและชุมชนในอำเภอปายยอมรับได้มิได้ทะเลาะเบาะแว้งกันทางการเมือง แม้จะมีการกระทบกระทั่งกันบ้างระหว่างผู้รับสมัครเลือกตั้งแต่ก็เป็นในช่วงสั้นๆ เฉพาะในช่วงที่มีการเลือกตั้งทำให้มีภาพแห่งความแตกแยกที่ต่างฝ่ายหิบบกประเด็นมาโต้แย้งกันเพื่อให้เห็นว่าตน กลุ่มตน มีสิ่งที่ดีกว่า และการกระทบกระทั่งจะส่งไปภายหลังที่เกิดจากความไม่สมหวังทางการเมืองของอีกฝ่ายที่ไม่สามารถเข้ามาทำหน้าที่บริหารหรือนิติบัญญัติในท้องถิ่นได้และก็จะสลายไปอย่างรวดเร็วหลังจากทราบผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการแล้ว ที่ผ่านมามีไม่พบการกระทบกระทั่งที่รุนแรงถึงขนาดทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของแต่ละฝ่าย เมื่อถึงช่วงเวลาหลังการรายงานผลการเลือกตั้งไปแล้วกระแสแห่งความรุนแรงหรือความไม่พึงพอใจก็จะค่อยๆ ลดลงจนสงบนิ่งแล้วจะมีภาพนั้นกลับมาอีกครั้งเมื่อถึงช่วงเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง (วัลลพ สุขผลคง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560, ต้องจิต พงศ์ธารังศักดิ์, สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2560) ทำให้เกิดผลในทางที่ดีต่อกระบวนการทางการเมืองท้องถิ่นและอาจรวมถึงระดับชาติที่ช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ท้องถิ่นอำเภอปาย ดังนั้นเมื่อเทียบการแข่งขันทางการเมืองในช่วงระยะเริ่มต้นของท้องถิ่นในอำเภอปายและสภาพใน

ปัจจุบันดีกว่าท้องถิ่นอื่นที่ปรากฏภาพแห่งการแข่งขันทางการเมืองที่รุนแรง อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าการได้มาของนักการเมืองท้องถิ่นและศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่นในช่วงที่ผ่านมาเป็นการสะท้อนปัญหาความสามารถทำหน้าที่พัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้ง เพราะปรากฏว่าผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งมักเป็นผู้ขาดความเป็นมืออาชีพในการบริหารงานท้องถิ่น มองปัญหาท้องถิ่นไม่ขาด ทำงานไม่เป็น เมื่อได้รับเลือกตั้งเข้ามาแล้วก็ต้องใช้เวลาสำหรับการเรียนรู้การบริหารก่อนข้างนาน อีกทั้งเป็นการสะท้อนให้ภาพพจน์การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่ยังไม่ค่อยมากหรือสูงนั้นซึ่งอาจเนื่องมาจากเหตุผลมาจากศักยภาพของผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นสำคัญ ดังนั้นการแข่งขันทางการเมืองนอกจากจะทำให้ได้บุคลากรที่ขาดศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่นแล้วยังส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (คงชัยทอง เสริมพ่อง,ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560)

1.6.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของกลุ่มการเมือง

การแข่งขันทางการเมืองที่ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มการเมืองที่เสนอตัวลงเลือกตั้ง นโยบาย และการมีส่วนร่วมทางการเมือง การได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มการเมืองระดับชาติ และการเข้าถึงมวลชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของการเมืองหรือกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า การเมืองท้องถิ่นระดับเทศบาลในปัจจุบัน กลุ่มการเมืองท้องถิ่นยังมีความสำคัญต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนที่มีสิทธิลงคะแนนเสียง เพราะได้พบเห็นมาโดยตลอดว่าประชาชนจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครเข้าไปทำหน้าที่บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นสูงกว่านักการเมืองท้องถิ่นที่มาโดยอิสระไม่มีกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นผลมาจากการสนับสนุนหรือการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างสมาชิกกลุ่มและนำไปสู่การกำหนดคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง กลุ่มการเมืองท้องถิ่นก็คือทีมงานการเมืองก่อให้เกิดความเข้มแข็งในการประสานการทำงานเพื่อนำกลุ่มและตนเองให้สามารถมีคะแนนเสียงสูงพอที่จะเอาชนะการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น (จำเนียร งามสงวน, สัมภาษณ์ 8 มกราคม 2560) อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากทีมงานหรือกลุ่มการเมืองแล้ว ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ มีดังนี้

1) การมีเครือข่าย คนรู้จักจำนวนมากหรือสามารถเข้าหามวลชน ปัจจัยนี้ นับว่าสำคัญมากมาตั้งแต่มีการเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้ในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีเงื่อนไขผู้สมัครต้องเป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาหรือมีเชื้ออาศัยอยู่ในทะเบียนบ้านซึ่งอยู่ในพื้นที่ เงื่อนไขนี้นับว่ามีส่วนช่วยกันไม่ให้คนต่างถิ่นหรือบุคคลภายนอกท้องถิ่นมาสมัครแข่งขันเลือกตั้งกับนักการเมืองซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ได้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีญาติ เครือญาติ หรือมีความสามารถเข้าหาและเข้าถึงมวลชนได้ดี มีโอกาสได้รับเลือกตั้ง (เพชร เอกกำลังกุล, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) ส่วน

การเข้าถึงมวลชนที่พบมากในท้องถิ่นคือ การเข้าไปช่วยเหลืองานในชุมชนซึ่งเป็นงานสาธารณะบ่อยครั้ง มากครั้งจนทำให้ผู้มาร่วมงานจำได้ การกระทำอย่างนี้จะช่วยทำให้นักการเมืองที่ได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นผู้มีอรรถาศัยดี เป็นผู้มีคุณอุปถัมภ์ ช่วยเหลือสังคม ฯลฯ การทำให้ถูกกล่าวถึงโดยมวลชนในลักษณะปากต่อปากเช่นนั้นมีส่วนทำให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งรับไว้พิจารณาที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้และมักมีโอกาสนชนะการเลือกตั้งสูง นักการเมืองท้องถิ่นที่มีญาติมาก มีคนรู้จักมาก สามารถเข้าถึงมวลชนมาก หากอยู่ในกลุ่มการเมืองหรือทีมการเมืองใดก็จะช่วยทำให้สมาชิกในกลุ่มที่ลงสมัครเลือกตั้งมีโอกาสได้รับเลือกตั้งสูงเช่นกัน (สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560) ถ้าหากสมาชิกในกลุ่มการเมืองเป็นผู้มีญาติมาก คนรู้จักมาก หรือสามารถเข้าหามวลชนได้ดี เมื่อผนวกกับเพื่อสมาชิกในเรื่องเดียวกันนี้ยังโอกาสรับการเลือกตั้งสูงยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้นในโอกาสต่างๆ ที่มีกิจกรรมทางสังคม งานประเพณี งานอวมงคล หรืองานกิจกรรมที่มีประชาชนมาร่วมกันเป็นจำนวนมาก นักการเมืองท้องถิ่นมักจะมาร่วมกิจกรรมนั้นด้วยเสมอ

2) นโยบายที่ใช้ในการหาเสียง ในระยะเริ่มต้นของการเมืองท้องถิ่น การเสนอตัวของนักการเมืองท้องถิ่นที่จะเข้ามาทำหน้าที่บริหารท้องถิ่นหรือทำหน้าที่ในสภาท้องถิ่นยังไม่นิยมนำนโยบายเป็นเครื่องมือช่วยเปิดทางให้ประชาชนตัดสินใจรับเลือกตั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีประชาชนสนใจเข้าไปทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน้อยกว่าปัจจุบันและยังไม่มีรูปแบบการเสนอตนเองที่ชัดเจนนั่นเอง ต่อเมื่อสังคมมีการเปลี่ยนผ่านมาระยะหนึ่ง การพิจารณาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็มีหลากหลายยิ่งขึ้นและหนึ่งในนั้นก็คือนโยบายที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้สำหรับการหาเสียง และนักการเมืองท้องถิ่นก็นำมาใช้สำหรับการหาเสียงแข่งขันกันเป็นรูปธรรมมากขึ้น ปัจจุบันนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาหลายยุทธศาสตร์ซึ่งจะครอบคลุมนโยบายสาธารณะทั้งหมด ทำให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นต่างพยายามศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นในอดีตผนวกกับแนวโน้มของสังคมที่พัฒนาไปในทิศทางใดแล้วนำมากำหนดเป็นนโยบายพัฒนาเสนอแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับรู้ การมีนโยบายที่ดี ครอบคลุม ตรงใจประชาชนส่วนใหญ่ มักมีโอกาสดำเนินการเลือกตั้งสูงตามไปด้วย แต่ก็ยังต้องอาศัยปัจจัยอื่นช่วยสนับสนุนด้วย คือ ผลงานทางการเมืองท้องถิ่นในอดีต การมีทีมงานที่ดี การมีญาติเยอะและตัวบุคคลที่จะรับสมัครเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น เป็นต้น (ชนกร ชันซ้าย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีนโยบายดีและมีเงื่อนไขประกอบอื่นดังที่กล่าวมานั้นอย่างเพียงพอมีโอกาสดำเนินการเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วก็จะนำนโยบายที่ใช้หาเสียงไปใช้พัฒนาท้องถิ่นส่วนจะดีและเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดนั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งนั่นก็จะหมายถึงการสะท้อนให้เห็นผลงานในช่วงการบริหารท้องถิ่นได้ทำ

ตามนโยบายที่เคยเสนอไว้มากนักน้อยเพียงใดหากนำนโยบายไปใช้บริหารก็จะเป็นการสร้างโอกาสทางการเมืองในสมัยถัดไปได้เช่นกัน

3) *คุณสมบัติของบุคคล* ที่มั่งคั่ง และผลงานในอดีต ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า ปัจจัยนี้ส่งผลต่อการชนะเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นได้ เพราะช่วงที่ผ่านมาคุณสมบัติของบุคคลนั้น เป็นตัวเลือกที่สำคัญและส่งผลต่อการต่อการชนะการเลือกตั้ง แต่ความหมายของคุณสมบัตินี้ต่างจากนักการเมืองในกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติที่ได้รับการยอมรับมากก็จะช่วยทำให้ภาพลักษณ์ และทำให้ภาพพจน์ของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้นดีตามไปด้วย คุณสมบัติของบุคคลในความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มนี้ คือ การมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น ทำงานการเมืองราชการการเมือง การบริหารจัดการบริการสาธารณะให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นด้วยความโปร่งใส สุจริต มีใจเป็นธรรมในการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างทั่วถึงไม่เจาะจงเฉพาะบริเวณใด บริเวณหนึ่งหรือเฉพาะกลุ่มที่ทำให้การสนับสนุน เป็นต้น (สัมภาษณ์ ชมพ., สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) ยิ่งถ้าหากเป็นผู้ที่เคยสร้างผลงานการบริหารเมื่อในอดีต(แม้จะไม่ได้เป็นผลงานทางการเมืองแต่เป็น ผลงานการบริหารธุรกิจหรือกิจการตนเองก็รวมอยู่ในเงื่อนไขนี้ด้วย) ได้รับการยอมรับ ผวนกับความ สามารถเข้าถึง พบปะประชาชน การเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในท้องถิ่น และตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ค่อนข้างดีและเป็นที่ยอมรับ แต่ถ้าเป็นบุคคลใหม่ หรือกลุ่มใหม่ก็ควรมีการศึกษาดี มีชื่อเสียงในวงกว้าง ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจดี มีภาพแห่งความสำเร็จด้านการบริหารจัดการหรือมีศักยภาพอื่นๆ ที่เหนือคู่แข่งทางการเมือง (พงศวุฒิ อุปนะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) ก็จะมีส่วนทำให้ประชาชนที่มีสิทธิลงคะแนนเสียง เลือกตั้งเห็นและเชื่อว่าจะสามารถนำความสำเร็จของตนเองไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น ได้ดีภายหลัง ได้รับการเลือกตั้งให้เข้าทำหน้าที่บริหารท้องถิ่นหรือทำหน้าที่สมาชิกสภาท้องถิ่น

1.6.4 ลักษณะความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาติ

การเมืองท้องถิ่นกับการเมืองระดับชาติในระยะหลังนี้มีความสัมพันธ์ เหนียวแน่นกว่าในอดีตจนถูกกำหนดเป็นกลไกสำคัญหนึ่งของการเมืองระดับชาติและส่งผลให้ การเมืองท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ที่ดีแต่ยังคงต้องพึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการชนะเลือกตั้งที่ดีด้วยย่อม ได้รับโอกาสต่อชัยชนะการเลือกตั้งมาก ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองท้องถิ่นกับ นักการเมืองระดับชาติที่พบเห็นได้ว่ามีลักษณะที่เอื้อประโยชน์ทางการเมืองระหว่างกัน ความ คิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักโดยภาพรวม เห็นว่าฐานคิดแรกคือ การเมืองท้องถิ่นเป็นหัวคะแนน ให้แก่การเมืองระดับชาติ (ประพัฒน์ อินตา, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) กล่าวคือ นักการเมือง ท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นที่รู้จักของคนในพื้นที่ สามารถเข้าถึงและเข้าหาประชาชนได้ทั่วถึงและ รวดเร็วกว่านักการเมืองระดับชาติ ดังนั้นนักการเมืองระดับชาติจึงใช้ความกว้างขวางเป็นที่รู้จักของ

คนในพื้นที่ของนักการเมืองท้องถิ่นมาช่วยประโยชน์สำหรับการเลือกตั้งระดับชาติให้พรรคหรือคนของพรรคในสังกัดได้คะแนนเสียงจนได้ชัยชนะการเลือกตั้ง ลักษณะดังนี้จึงเสมือนนักการเมืองท้องถิ่นทำหน้าที่หวัคคะแนนให้แก่การเมืองระดับชาติ (สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560) แต่ถ้าหากวิเคราะห์หลักไวยากรณ์ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะพบเห็นลักษณะคล้ายการเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นให้เป็นลักษณะเครือข่ายที่มุ่งผลทางทางการเมืองที่ไม่มีความซับซ้อนมากนัก เพราะนักการเมืองท้องถิ่นทำหน้าที่หวัคคะแนนโดยอาศัยหวัคคะแนนของตนเองหรือความสัมพันธ์ของตนเองกับประชาชนในพื้นที่ช่วยประชาสัมพันธ์และหาเสียงให้แก่การเมืองระดับชาติ หากเครือข่ายแน่นหนาเต็มพื้นที่และถ้าหากเครือข่ายในท้องถิ่นหนึ่งสามารถเชื่อมกับเครือข่ายท้องถิ่นอื่นได้ ก็จะเกิดเครือข่ายขนาดใหญ่ที่ช่วยสนองตอบความต้องการของนักการเมืองระดับชาติได้เป็นอย่างดีและทำให้นักการเมืองระดับชาติและพรรคการเมืองของนักการเมืองมีโอกาสได้รับชัยชนะการเลือกตั้งเหนือคู่แข่ง

ฐานความคิดของผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็นถัดมา คือ เป็นการทำงานร่วมกันของนักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่มีระเบียบแบบแผนการทำงานและการร่วมมือที่ดีต่อกัน กรณีนี้บ่งชี้ให้เห็นว่านักการเมืองท้องถิ่นเชื่อว่าทำหน้าที่เสมือนเป็นหวัคคะแนนให้แก่การเมืองระดับชาติเพียงด้านเดียว ถ้าหากนักการเมืองระดับชาติและพรรคการเมืองได้รับชัยชนะและมีโอกาสทำหน้าที่เป็นรัฐบาล ก็จะส่งผลตอบแทนให้แก่การเมืองท้องถิ่นในรูปของงบประมาณพัฒนาต่างๆ ตามที่นักการเมืองท้องถิ่นร้องขอไปยังนักการเมืองระดับชาติซึ่งมักจะได้รับการสนองตอบอย่างดีผ่านกลไกที่การบริหารงบประมาณที่พรรครัฐบาลสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทั้งนี้การเสนอหรือร้องขอของงบประมาณจากนักการเมืองระดับชาตินั้นก็อยู่บนพื้นฐานการพัฒนาท้องถิ่นโดยนำความต้องการและปัญหาของชุมชนในระดับท้องถิ่นแต่เกินศักยภาพด้านงบประมาณของท้องถิ่นไปเสนอขอโครงการผ่านนักการเมืองระดับชาติ (พวงสร้อย อุณเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) ถ้าหากนักการเมืองท้องถิ่นทำหน้าที่ให้การสนับสนุนด้านฐานเสียงให้แก่การเมืองระดับชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเห็นผลชัดเจนย่อมได้รับการสนองตอบหรือมีการจัดการเกลี้ยงบประมาณมาให้แก่นักการเมืองท้องถิ่นมาใช้พัฒนาท้องถิ่นได้ง่ายตามไปด้วย ที่เห็นได้ชัดในพื้นที่ ได้แก่ งบประมาณสำหรับการจัดภูมิทัศน์ การจัดทำโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่และเกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การขยายบริการสาธารณสุขไปทั่ว เป็นต้น โดยสังเกตได้ง่ายหากโครงการใดที่ใช้งบประมาณสำหรับการจัดทำเป็นจำนวนมากและเกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักเป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากนักการเมืองระดับชาติที่พยายามจัดหางบประมาณด้วยกลไกวิธีการงบประมาณที่ถูกต้องมาสู่ท้องถิ่นนั่นเอง และอีกฐานคิดหนึ่ง คือ การสนับสนุนกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับนักการเมืองระดับชาติในลักษณะต่าง

ตอบแทนโดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว (พงศฺวุฒิ อุปฺโน, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) การสนับสนุนกันในลักษณะเป็นทศนะที่เห็นได้จากการที่นักการเมืองท้องถิ่นสามารถเสนอขอรับสนับสนุนหรือช่วยเหลือต่างๆ จากนักการเมืองระดับชาติก็มาจากการมีความสัมพันธ์ช่วยเหลือระหว่างกันและถูกใช้ในพื้นที่อย่างเต็มที่ทุกเมื่อทุกหน่วยที่ได้รับการสนับสนุนมาเมื่อนักการเมืองท้องถิ่นให้การช่วยเหลือเมื่อนักการเมืองระดับชาติมีโอกาสบริหารก็จะให้การสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นนั้น ประโยชน์ที่ได้รับคือ นักการเมืองท้องถิ่นมีโอกาสสร้างผลงานการพัฒนาในพื้นที่ซึ่งจะช่วยทำให้มีโอกาสได้รับการเลือกตั้งในโอกาสต่อไปได้ง่ายขึ้นส่วนนักการเมืองระดับชาติก็จะได้รับประโยชน์ขอรับการช่วยเหลือเรื่องคะแนนเสียงจากพื้นที่ ส่วนเรื่องการขอรับการช่วยเหลือด้านคะแนนเสียงจากนักการเมืองท้องถิ่นโดยนักการเมืองระดับชาตินั้นต้องพึ่งพาหรือให้การสนับสนุนเรื่องทุนรอนหรือไม่นั่นผู้ให้ข้อมูลหลักไม่มีความเห็นในเรื่องนี้ คงมีความเห็นเพียงว่าต่างก็ต้องเอื้อประโยชน์ระหว่างกันให้ไปสู่จุดหมายทางการเมืองที่ต้องการ (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559)

1.6.5 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสภาท้องถิ่น

ดังที่กล่าวถึงแล้วเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นที่ผู้สมัครนั้นต้องสังกัดเป็นสมาชิกทีมหรือกลุ่มการเมืองท้องถิ่นหากไม่สังกัดเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเลือกวิธีลงรับสมัครเลือกตั้งแบบอิสระ โอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งมีค่อนข้างน้อยมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้นเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยเหลือให้สมาชิกทีมงานเดียวกันมีโอกาสรับการเมืองตั้งสูงไปด้วยภายใต้การจัดปัจจัยที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของกลุ่มการเมือง กลุ่มการเมืองท้องถิ่นกับวิธีการสมัครรับเลือกตั้ง คือ ในแต่ละทีมหรือกลุ่มการเมืองท้องถิ่นจะมีบุคลากรสำหรับจัดลงเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นสองพวก พวกแรก คือ ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนและถูกคัดเลือจากทีมงานให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือนายกเทศมนตรี บุคคลลักษณะนี้จะมีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นกลุ่มละ 1 คน จึงต้องเป็นบุคคลที่ยอมรับจากประชาชนในท้องถิ่นค่อนข้างสูง เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางและมีคุณสมบัติอื่นที่เหมาะสมต่อการเป็นผู้บริหารท้องถิ่น โดยเฉพาะมีความรู้ความสามารถในการบริหารท้องถิ่น พวกที่สอง คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะลงรับสมัครเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นจำนวน 12 คน ซึ่งปกติแล้วตามกฎหมายกำหนดให้เทศบาลตำบลมี 2 เขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งจะมีสมาชิกสภาท้องถิ่นได้เขตละ 6 คน รวมเป็น 12 คน ดังนั้นในแต่ละกลุ่มการเมือง สมาชิกอย่างน้อย 13 คนที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พร้อมทีมงานตามกฎหมายเลือกตั้งกำหนดจะช่วยกันลงพื้นที่และทำหน้าที่หาเสียงช่วยเหลือกันให้สมาชิกในกลุ่มได้มีโอกาสรับเลือกตั้งให้มากที่สุด กลุ่มการเมืองท้องถิ่นจึงทำหน้าที่เป็นทีมงานหาเสียงไปในคราวเดียวกัน ซึ่งจะเห็นว่าบุคคลที่ลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นผู้บริหาร

ท้องถิ่นกับสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นคนกลุ่มเดียวกันและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560, เจริญ คำปิ่น, สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2560) ที่ทุกคนต้องช่วยกันหาเสียงให้แต่ละฝ่ายได้รับเลือกตั้งมากที่สุด

เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้ว โดยปกติแล้วความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสมาชิกสภาท้องถิ่นก็ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีด้วยจึงจะสามารถทำให้การบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลซึ่งต้องอาศัยการออกเสียงจากสมาชิกสภาเทศบาลดีตามไปด้วย แม้ว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่จะมาจากต่างกลุ่มแต่ก็ต้องสามารถทำงานร่วมกันกับสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองอื่นให้ได้ รวมทั้งอาจมีผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากต่างกลุ่ม ผู้บริหารท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการเข้าถึง การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีมาใช้สร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อให้สามารถช่วยกันคิด วางแผน สนับสนุนและช่วยออกเสียงรับรองงบประมาณประจำปี รับรองญัตติที่สำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสมาชิกสภาในเทศบาลตำบลปายในปัจจุบันนี้เป็นไปด้วยดี สามารถทำงานร่วมกันได้ สิ่งที่ประชาชนพบเห็นได้ คือ ก่อนการประชุมสภาท้องถิ่น ฝ่ายบริหารและตัวแทนของสมาชิกสภาหรือสมาชิกสภาทั้งหมดแล้วแต่โอกาสจะร่วมกันปรึกษาหารือกันก่อน (ประพัฒน์ อินตา, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) ทั้งนี้ก็เพื่อช่วยทำให้ภาพพจน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีในสายตาของประชาชน เพราะต่างก็ถกเถียงในประเด็นการประชุมสภากันก่อนแล้วเมื่อถึงเวลาประชุมก็จะเปิดให้มีการอภิปรายในหัวข้อนั้นๆ ซึ่งจะเป็นอย่างสุภาพไม่มีภาพการกระทบกระทั่งกันให้บุคคลภายนอกได้เห็น แต่สภาอย่างนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาท้องถิ่นเพราะส่วนใหญ่แล้วสมาชิกสภาท้องถิ่นกับคณะผู้บริหารท้องถิ่นนั้นเป็นคนกลุ่มหรือพวกเดียวกันและหาเสียงช่วยเหลือกันมาจนได้รับชัยชนะเลือกตั้ง ดังนั้นเสียงส่วนใหญ่ในสภาท้องถิ่น ก็คือกลุ่มและพวกเดียวกันเหมือนที่ปรากฏในรัฐสภาระดับชาติที่ฝ่ายรัฐบาลต้องมีเสียงข้างมากคอยสนับสนุน จึงเป็นการทำงานในลักษณะเอื้อประโยชน์ต่อกันทั้งสองฝ่ายเพราะมาจากกลุ่มเดียวกันจำเป็นต้องมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) แม้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์จะมีความเห็นไปในลักษณะนั้นแต่ภาพรวมแล้วผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีความเห็นไปในทางเดียวกันว่าปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับสมาชิกสภานั้นเป็นไปด้วยดี ช่วยเหลือกันทำงานตามกรอบงานหรือนโยบายที่ผู้บริหารได้แถลงต่อสภาท้องถิ่นก่อนทำหน้าที่บริหารท้องถิ่น แม้ในบางโอกาสจะพบเห็นการช่วงชิงชิงหวะทางการเมืองในระดับพื้นที่อยู่บ้างแต่ก็ไม่ได้กระทบต่อความสัมพันธ์ที่มีอยู่ให้ลดน้อยลงไป ผู้ให้ข้อมูลหลักเชื่อว่า การพัฒนาที่ผ่านมาแม้จะยังไม่ค่อยเป็นไปตามความต้องการของประชาชนมากนักแต่ก็มาจากข้อจำกัดอื่นๆ โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านงบประมาณแต่ก็จะ

ค่อยๆ เติบโตด้านการพัฒนาอื่นที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้สมบูรณ์หรือดีขึ้นจึงจำเป็นต้องรอและต้องให้ออกาสในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 2 ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายพิจารณาจากบริบทพื้นที่และผลการสัมภาษณ์จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า ภาพรวมของประชาชนในอำเภอปายประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก คงมีเฉพาะกลุ่มประชาชนในตัวเมืองที่ประกอบธุรกิจค้าขายที่ส่วนใหญ่มักเป็นนักธุรกิจจากภายนอกอำเภอปายหรือผู้ที่ไม่ใช่มีภูมิลำเนาอำเภอปายมาแต่เดิม แต่ภาพรวมของของอำเภอปายยังคงเป็นรายได้จากภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ส่วนรายได้จากภาคการท่องเที่ยวในส่วนใหญ่มักอยู่กับกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจในตัวเมืองและแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า ส่วนประชาชนอาจมีรายได้จากการเข้าร่วมค้าขายในกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยวแต่ก็อยู่ในจำนวนจำกัด (กิตติพันธ์ เจ้าภักดี, สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2560) ยกเว้นบางหมู่บ้านที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดสมาชิกในหมู่บ้านส่วนใหญ่ก็จะมีรายได้หลักจากการท่องเที่ยวแต่หมู่บ้านในลักษณะนั้นมีอยู่ไม่กี่แห่ง ที่โดดเด่น คือ หมู่บ้านจันทุนานสันติชน ซึ่งหมู่บ้านนี้แต่เดิมคือบ้านน้ำสุจิน เมื่อการท่องเที่ยวของอำเภอปายเติบโตมากขึ้น สมาชิกในหมู่บ้านก็ได้ทำการรวมกลุ่มให้บริการนักท่องเที่ยวภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานรัฐสำคัญหลายแห่งที่มองเห็นโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เปลี่ยนแปลงการดำเนินวิถีชีวิตและเสี่ยงต่อการเป็นพื้นที่ล่อแหลมด้านสังคม โดยเฉพาะปัญหาเสพติด ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนในปัจจุบันนี้ค่อนข้างดีมาก แต่ละวันนี้มักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวอยู่เนืองๆ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชุมชนและคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น (กิตติพันธ์ เจ้าภักดี, สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2560) แต่นั่นไม่ใช่หมายความว่าทุกหมู่บ้านจะมีสภาพและใช้โอกาสจากการท่องเที่ยวได้เหมือนหมู่บ้านแห่งนี้เสียทั้งหมด หากชุมชนใดมีผู้นำชุมชนและประชาชนในหมู่บ้านมองเห็นมิติเศรษฐกิจที่เป็นผลลัพธ์ที่ดีจากการท่องเที่ยวก็ต้องพยายามแสวงหาโอกาสในลักษณะเดียวกันที่ส่วนใหญ่ถ้าประชาชนในชุมชนรวมตัวกันก็นำประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวมาเพิ่มพูนผลทางเศรษฐกิจก็จะทำให้ชุมชนมีชีวิตและความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังเช่น บ้านแม่ปิง หมู่บ้านชนเผ่าที่อยู่ในตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย ที่นอกจากจะประกอบอาชีพทางการเกษตรแล้วยังสามารถนำภูมิปัญญาของชนเผ่ามาสร้างรายได้

สร้างอาชีพให้แก่สมาชิกในชุมชน ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เศรษฐกิจรวมถึงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย (จรรยา โพธิ์สวัสดิ์, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560)

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่มองเห็นได้อีกภาพหนึ่งซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นเหมือนกันแทบทุกคน คือ การลงทุนในธุรกิจจากนักลงทุนส่วนใหญ่มีภูมิลำเนานอกอำเภอปายอย่างต่อเนื่องมีผลทำให้ราคาที่ดินในตัวเมืองและรอบตัวเมืองปายสูงกว่าในอดีตหลายเท่าตัว มีส่วนทำให้ภาคเกษตรกรรมรอบพื้นที่ตัวเมืองนั้นสูญหายไปเป็นจำนวนมากและกลายไปเป็นสถานบริการลักษณะต่างๆ เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เกษตรกรที่มีพื้นที่เป็นจำนวนมากได้ตัดแบ่งขายให้แก่เกษตรกรภายนอกด้วยเหตุผลมีราคาสูงจึงใจ มีประชาชนในพื้นที่บางส่วนหาแหล่งทุนได้ก็จะมาจัดรูปแบบเลือกสวนของตนเองให้เป็นบ้านรองรับนักท่องเที่ยว บ่งบอกถึงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างไปจากเดิมรวมถึงมีการเปลี่ยนมือการถือครองที่ดิน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเดิมจากการเกษตรไปสู่การใช้ประโยชน์เพื่อธุรกิจการท่องเที่ยว ก็มีส่วนช่วยงานภาคบริการในอำเภอปายเติบโตและในขณะเดียวกันก็ทำให้ประชาชนในพื้นที่อยู่ที่มีการศึกษา มีความรู้และทักษะภาษามิงานในภาคธุรกิจมากขึ้น (จรรยา โพธิ์สวัสดิ์, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) แต่ทว่ายังเกิดประโยชน์ด้านอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่จำนวนน้อยเพราะผู้ประกอบการสามารถแสวงหาบุคลากรมีฝีมือที่อาจหลงใหลมาจากภายนอกที่ปัจจุบันก็มีมากตามไปด้วย ในทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์จึงเห็นว่า การเติบโตด้านเศรษฐกิจที่ดีแต่ประชาชนในพื้นที่กลับได้รับประโยชน์ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยประชาชนในพื้นที่อำเภอปายได้รับประโยชน์น้อยกว่าที่ควร (กิตติพันธ์ เจ้าภักดี, สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2560)

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่มีความชัดเจนในปัจจุบันอีกเรื่องหนึ่ง คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอปายทำให้ค่าครองชีพของประชาชนในอำเภอปายสูงกว่าในอดีตอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เพราะเมื่ออำเภอปายมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวกันเป็นจำนวนมากทำให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจในอำเภอปายอันเนื่องมาจากผู้ประกอบการยอมเห็นโอกาสในการสร้างรายได้และหารายได้จากนักท่องเที่ยวที่ส่วนใหญ่มักมีความสามารถในการจ่าย ส่งผลให้ราคาค่าบริการ ค่าที่พัก ตลอดจนค่าแรงงานในธุรกิจบริการสูงตามไปด้วย สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่จะเป็นผลดีนักต่อประชาชนในอำเภอปายเพราะทำให้มีค่าใช้จ่ายประจำวันหรือค่าครองชีพสูงขึ้นกว่าแต่ก่อนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (พงศวุฒิ อุบั้นะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) ทั้งที่ครอบครัวประชาชนในอำเภอปายจำเป็นจำนวนมากมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมไม่มากนักหรือเท่าเดิมเป็นส่วนใหญ่เพราะการประกอบอาชีพทางการเกษตรแต่ในด้านค่าใช้จ่ายกลับต้องสูงขึ้นเพราะเป็นผลจากราคาสินค้าต่างๆ เพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงทำให้เห็นภาพระบบเศรษฐกิจ

ในอำเภอปายนั้นผู้ได้รับประโยชน์มากคือกลุ่มนักธุรกิจมากกว่าประชาชนทั่วไปในอำเภอปาย (คงชัยทอง เสริมผ่อง,ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560)

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวในอำเภอปายส่งผลด้านเศรษฐกิจในอำเภอปายที่ดีขึ้น รายได้ในอำเภอปายส่วนใหญ่กลายจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว (เจริญ คำปัน, สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2560) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดสภาพการเงินที่สะสมมากช่วยให้เกิดการสร้างอาชีพและการจ้างงานดีขึ้นมีผลทำให้ประชาชนมีช่องทางในการสร้างอาชีพและสร้างรายได้มากขึ้น (เจริญ โพธิ์สวัสดิ์, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) แต่ภายใต้สภาพที่ดีของเศรษฐกิจในอำเภอปายแต่ในอีกด้านหนึ่งกลับสร้างปัญหาอันเป็นผลมาจากเศรษฐกิจด้วยเช่นกันดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวถึงและอธิบายแล้วข้างต้น

2.2 ผลกระทบด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิรัฐศาสตร์ของอำเภอปายค่อนข้างเห็นได้ชัดมากทั้งสภาพพื้นที่และสภาพวิถีชีวิตและก็มีในช่วงกว้างหากแต่อยู่ในเมืองและรอบตัวเมืองเป็นสำคัญแต่ทว่าพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ทางสังคมที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่และเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นจำนวนมากทั้งที่มาจากนอกพื้นที่และประชาชนที่อยู่ในพื้นที่มาแต่ดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ วิถีชีวิตของคนอำเภอปาย จากวิถีชีวิตดั้งเดิมส่วนใหญ่ครอบครัวอยู่ในภาคเกษตรกรรมเมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นวิถีชีวิตสังคมเมือง (นิตยา กุณะก้อง, สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2560) นับว่าเป็นผลกระทบด้านสังคมที่สำคัญของอำเภอปาย ซึ่งมีทั้งด้านบวกและลบ โดยเฉพาะด้านบวกจะเห็นได้จากชัดจากกรณีของหมู่บ้านสันติชนดังที่ได้กล่าวถึงแล้วในผลกระทบด้านเศรษฐกิจ แต่เมื่อเจาะลึกลงไปในรายละเอียดด้านสังคมของชุมชนบ้านสันติชนก็จะพบว่า ชุมชนแห่งนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนจากสังคมที่มีแต่ความเลื่อมโทรมอันเนื่องมาจากการดำรงชีวิตที่อยู่ภายใต้ความเป็นเสี่ยงเมื่อเข้ามาสู่การท่องเที่ยวนั้นปรากฏว่าประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนต่างพร้อมใจและร่วมใจกันกำหนดให้ชุมชนของตนเองให้อยู่ด้วยกันภายใต้ความสามัคคี และยึดมั่นในอัตลักษณ์ของความเป็นชนวนานและนำไปสู่จุดขายด้านการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560) ส่วนสภาพของสังคมในบริเวณอื่นๆ อาจจะแตกต่างไปจากหมู่บ้านสันติชน กล่าวคือ ผลกระทบด้านสังคมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายสิ่งที่พบเห็นได้คือ

การอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นของประชาชนในชุมชน ในช่วงที่ผ่านมามีการอพยพย้ายถิ่นมาจากถิ่นอื่นเข้ามาอยู่ในอำเภอปายและที่สำคัญการย้ายถิ่นดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาประชากรแฝงมีเป็นจำนวนมากในอำเภอปาย (ประพัฒน์ อินตา, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) ในขณะที่การย้ายออกนั้นเมื่อเทียบกับการย้ายเข้าแล้วพบว่า มีการย้ายออกในสัดส่วนที่น้อยกว่าการย้ายเข้ามาใน

อำเภอปลายแต่ประชาชนที่ย้ายออกไปแล้วในระยะยาวส่วนหนึ่งอาจได้กลับมายังท้องถิ่นเดิมเพราะการย้ายออกดังกล่าวส่วนหนึ่งจะเป็นการย้ายออกไปชั่วคราว ไปเล่าเรียนหนังสือของเด็กหรือเยาวชนที่จะเข้าเรียนในระดับมัธยมหรือระดับอุดมศึกษาที่อาจเข้าไปในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และกรุงเทพมหานคร ส่วนกรณีที่อยู่อาศัยย้ายไปนอกพื้นที่อำเภอปลายก็มีทั้งขายที่ดินและที่ทำกินและย้ายออกนอกพื้นที่ไปอยู่ต่างจังหวัด (สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560) ส่วนพวกที่อยู่อาศัยเข้ามาในอำเภอปลายส่วนใหญ่ก็เข้ามาอยู่อาศัยทำกินรวมถึงการนำเงินมาลงทุนในพื้นที่กลุ่มนี้อาจมาอยู่อาศัยก่อนข้างถาวรรวมถึงการนำครอบครัวอพยพมารวมอยู่ด้วยกัน ยิ่งการท่องเที่ยวอำเภอปลายเติบโตมากก็ยิ่งเปิดโอกาสให้นักลงทุนทางธุรกิจในรูปแบบต่างๆ ทั้งด้านบริการ โรงแรมและที่พักในพื้นที่มากขึ้นแต่นักลงทุนส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนจากนอกพื้นที่เข้ามาลงทุนในโครงการขนาดใหญ่หรือใช้ทุนเป็นจำนวนมากในขณะที่ประชาชนในอำเภอปลายนั้นแม้จะมีการลงทุนเช่นกันแต่ก็มีจำนวนน้อย รวมทั้งยังพบว่ามีชาวต่างชาติมาตั้งรกรากอยู่ในอำเภอปลายเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน กลุ่มนี้มักเป็นกลุ่มที่มาแต่งงานอยู่กับครอบครัวคนไทยในอำเภอปลายซึ่งมองเห็นโอกาสทางธุรกิจก็มีการนำเงินมาลงทุนสร้างธุรกิจเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบที่พักอาศัยและร้านอาหาร (จำเนียร งามสงวน, สัมภาษณ์ 8 มกราคม 2560)

การเปลี่ยนแปลงอาชีพ แม้จะไม่ได้เกิดขึ้นกับประชาชนทั้งหมดในอำเภอปลายดังสังเกตได้จากการประกอบธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในตัวอำเภอและบริเวณโดยรอบที่แต่ก่อนเป็นสังคมเกษตรกรรมเมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้เกิดความต้องการพักระหว่างมาเที่ยวอำเภอปลายของนักท่องเที่ยว รวมถึงการแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น การสื่อสาร การสนทนา การพักผ่อน การพักผ่อนกับบรรยากาศตามธรรมชาติ ส่งผลให้บริเวณโดยรอบอำเภอปลายนั้นมีการแปรเปลี่ยนด้านการประกอบอาชีพไปเป็นจำนวนมาก คือ เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมเมืองที่ประกอบอาชีพนอกเหนือจากภาคเกษตรกรรมไปเป็นนักธุรกิจการค้าขาย หรือให้บริการการท่องเที่ยว (คงชัยทอง เสริมพ่อง, ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ลูกหลานออกไปทำงานนอกบ้านรับราชการ หรือในภาคธุรกิจอื่นทั้งในอำเภอปลาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน หรือต่างจังหวัด แต่การเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาคบริการหรือการประกอบอาชีพอื่นมากขึ้น ย่อมหมายถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านการศึกษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตของประชาชนรุ่นใหม่ ประชาชนอำเภอปลายที่นิยมส่งให้บุตรหลานของตนเองให้ได้รับการศึกษาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับในอดีต เพราะด้วยเห็นโอกาสในการหางานและความจำเป็นแห่งสังคมที่นับว่าจะมีความรู้สูงกว่าในอดีตและช่วยให้สามารถหางานทำได้ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่ต้องการศึกษาเป็นเครื่องมือ นำทางไปสู่ความสำเร็จนั้น และที่สำคัญมีประชาชนอำเภอปลายจำนวนน้อยที่จะสามารถลงทุนประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเพราะต้องใช้

เงินทุนค่อนข้างสูงนั่นเอง แต่ในขณะเดียวกันก็มีผลทำให้ประชาชนในพื้นที่แบ่งขายที่ดินเปลี่ยนมือไปยังนักธุรกิจหรือนักลงทุน รวมทั้งพบว่ามีชาวต่างชาติซื้อที่ดินในบริเวณรอบนอกตัวอำเภอโดยใช้ชื่อคนไทย ที่ส่วนใหญ่เมื่อซื้อแล้วก็นำพื้นที่ที่ซื้อไว้ไปทำธุรกิจบริการการท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบของที่พักอาศัยทั้งในรูปแบบโฮมสเตย์หรืออาคารที่ทันสมัยไว้บริการนักท่องเที่ยว ทำเป็นร้านอาหารขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ไว้รองรับนักท่องเที่ยว (พิชญ์ ฐัก้อง, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2560) จึงนับว่าเป็นผลกระทบด้านสังคมที่ทำให้วิถีชีวิตในครอบครัวต้องปรับตัวไปสู่วิถีชีวิตแนวใหม่ที่แตกต่างไปจากสังคมเมื่อครั้งบรรพบุรุษ

ผลกระทบด้านสังคมที่สร้างปัญหาให้แก่สังคมเมืองปาย โดยเฉพาะในบริเวณตัวอำเภอและพื้นที่รอบๆ ที่แต่ละพื้นที่เต็มไปด้วยประชากรแฝงที่เป็นบุคลากรของธุรกิจท่องเที่ยว การเข้ามาประกอบอาชีพค้าขายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว ฯลฯ รวมทั้งพบว่ามีประชากรแฝงกลุ่มหนึ่งเป็นผู้อยู่อาศัยในปายอย่างถาวรแต่กลับไม่แจ้งการย้ายทะเบียนราษฎร ประชากรกลุ่มนี้พบว่าเป็นกลุ่มผู้เข้ามาประกอบธุรกิจให้บริการการท่องเที่ยว ผู้ที่เข้ามาทำงานในอำเภอปายในสถานประกอบการที่มีอยู่อย่างดาษดื่นในเมืองปาย ทำให้พื้นที่อำเภอปายมีการเปลี่ยนโครงสร้างของสังคมไปอย่างเลียงไม่ได้ โดยเฉพาะความเอื้ออาทรที่สูญหายไปค่อนข้างมากโดยที่อภิชาติ ดันดา ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าเป็นเหตุให้มีการนำรูปแบบความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากสังคมปายเข้ามาสู่สังคมปายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (อภิชาติ ดันดา, สัมภาษณ์ 22 มกราคม 2560) ดังนั้นจึงพบว่าประชาชนในตัวเมืองและรอบตัวเมืองมีการอยู่อาศัยในลักษณะต่างคนต่างอยู่ มุ่งแต่การทำมาหากินจนกระทั่งอยู่อาศัยใกล้กันกลับไม่รู้จักกันเหมือนแต่ก่อน (จรรณ โปธิสวัสดิ์, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) บ่งบอกว่าความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดลงไปมากกว่าแต่ก่อนด้วย ประชาชนในบริเวณพื้นที่เมืองปายจึงไม่มีความรักสามัคคีกันเหมือนแต่ก่อนด้วยเหตุมาจากหลายที่มุ่งแข่งขันทำมาหากินทำให้แต่ละคนไม่สัมพันธ์หรือคบค้ากันแบบจริงใจ เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวกกัน

สภาพเช่นนี้เปิดโอกาสให้กลุ่มมิชชันนารีเข้ามาแอบแฝงปะปนอยู่ในพื้นที่ก่อปัญหาอาชญากรรมและมักพบข่าวอาชญากรรมจากอาชญากรอยู่เนืองๆ แต่ยังมีโชคดีที่อำเภอปายมีปัญหาด้านอาชญากรรมที่ไม่รุนแรงเหมือนแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นที่มักได้ยินว่านักท่องเที่ยวต่างชาติถูกประทุษร้ายถึงกับเสียชีวิตและทรัพย์สิน แต่ก็สร้างความเสียหายในอีกด้านเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคมด้วยการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว มีการหลอกลวง ฉ้อโกง เกิดเพศพาณิชย์ การล่อลวงหญิง ปัญหาโรคติดต่อ ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมและมีปัญหาเยาวชนมากขึ้น (พจนีย์ วิสุทธิ์เสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560) ส่วนปัญหาอีกด้านหนึ่งคือ ปัญหาอุบัติเหตุจากการสัญจรของยานที่นักท่องเที่ยวเช่าขี่มาใช้สำหรับตระเวนท่องเที่ยวแต่ไม่รู้กฎจราจร ไม่คุ้นเคยสถานที่ จนทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง หรืออย่างน้อยที่สุด ก็คือ ทำให้การจราจร

ในตัวเมืองปายและบริเวณรอบๆ ติดขัด ก่อให้เกิดมลภาวะทางเสียงมลพิษ (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) มากขึ้นตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน

ส่วนในตัวเมืองของอำเภอปาย ก็ได้รับผลกระทบด้านสังคมเช่นกัน ด้านบวก คือผู้ประกอบการธุรกิจสามารถแสวงหารายได้จากนักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา สามารถนำเงินดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงกิจการรวมทั้งจ้างแรงงานในภาคธุรกิจ แต่ในขณะเดียวกันกลับพบปัญหาเรื่องร้านจำหน่ายสุราที่มีอยู่เป็นจำนวนมากและมักเปิดเกินเวลา ช่วงให้บริการลูกค้าส่งเสียงดังสร้างความรำคาญในชุมชน สถานประกอบการบางแห่งตั้งอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยว วัด หรือสถานที่ราชการมากนักแต่กลับพบเห็นการปล่อยปละละเลย (ชนกร ชันซ้าย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) เมื่อมีการร้องเรียนจึงมีการลงมาจัดการปัญหา เมื่อทิ้งไปสักระยะปัญหาดังกล่าวก็กลับมาเหมือนเช่นเดิม สภาพเช่นนี้ทำให้นักท่องเที่ยวที่ไม่นิยมชมชอบวิธีดังกล่าวขาดความพึงพอใจจนทำให้ภาพพจน์ของการท่องเที่ยวอำเภอปายเสียหายยากแก่การสร้างภาพความเข้าใจ

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กล่าวถึงมาแล้วนั้นอาจจะกล่าวถึงภาพพจน์เป็นหลัก แต่ในทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าผลกระทบด้านบวกยังมีอยู่ไม่น้อยเช่นกัน โดยเฉพาะการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวกันเป็นจำนวนมากนั้นในอีกด้านหนึ่งช่วยให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมต่างๆ จากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอำเภอปายที่มาจากต่างเชื้อชาติและต่างวัฒนธรรม ประชาชน ชาวชน เรียนรู้ถึงวิธีการเข้าสังคมกับคนอื่นที่มาจากท่องเที่ยว (ต้องจิต พงศ์ธำรงค์ศักดิ์, สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2560) บ่งบอกถึงประชาชนในสังคมท่องเที่ยวมีการปรับตัวและนำไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองให้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ในระยะยาว แต่ถ้าไม่ระมัดระวังก็จะส่งผลกระทบทางลบได้มากเช่นกันดังที่ได้กล่าวถึงแล้ว

2.3 ผลกระทบด้านวัฒนธรรม

มีการยอมรับประการหนึ่งว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายทำให้เกิดความหลากหลายและความซับซ้อนทางวัฒนธรรมมากขึ้น การเข้ามาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวของนักลงทุนจากภายนอกทั้งที่เป็นคนไทยและชาวต่างชาติ ก็มีส่วนสำคัญต่อการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมได้ง่าย เพราะรากเหง้าของกลุ่มคนนอกพื้นที่เหล่านี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นปายเลยแม้แต่น้อย แต่กลับเป็นผู้นำวัฒนธรรมท้องถิ่นปายมาเป็นสินค้าและใช้เพื่อการกระตุ้นการท่องเที่ยวก็ทำให้คุณค่าของกิจกรรมนั้นลดลง เป็นการทำให้วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านผิดเพี้ยนไปจากเดิม (เพชร เอกกำลังกุล, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) ทั้งนี้เพราะนายทุนซึ่งเป็นนักลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวต้องการสร้างความแตกต่างที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาใช้บริการในธุรกิจของตนเองสูงกว่าคู่แข่งนั่นเอง การกระทำดังกล่าวเหมือนเป็นผู้มองเห็นเฉพาะมูลค่าที่ตนเองจะได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมากกว่า

การตระหนักให้มีการอนุรักษ์และทำนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่ให้ลูกหลานได้ช่วยกันอนุรักษ์หวงแหนต่อไปอีกเป็นรุ่นๆ และที่สำคัญนำวัฒนธรรมตามภูมิภาคของนักลงทุนเองมาผสมผสานตลอดจนความรู้สึคนึกคิดจากกลุ่มของตนเองเข้าสู่ระบบการท่องเที่ยวอันเป็นการสร้างคุณค่าที่แตกต่างไปจากเดิม (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560, สาวิตรี มหาวรรณ, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2560) อำเภอปายจึงมีการสูญเสียวัฒนธรรมและรับเอาวัฒนธรรมใหม่เข้ามาทดแทน

ผลกระทบอีกประการหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อวัฒนธรรมประเพณี คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้วิถีชีวิตและพฤติกรรมของชุมชนดั้งเดิมเปลี่ยนไปค่อนข้างมาก (สุรพันธุ์ พงษ์ขำรังสรรค์, สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2560, คงชัยทอง เสริมผ่อง, ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) ทั้งด้านการแต่งกาย วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร และภาษาถิ่น มีการเจือปนจากวัฒนธรรมการแต่งกายและการรับประทานอาหารจากสังคมผ่านนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวจะไม่ได้เป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยตรงแต่เกิดจากธุรกิจบริการท่องเที่ยวในอำเภอปายที่เป็นบุคคลจากภายนอกเป็นผู้จัดการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นภายใต้จุดประสงค์เพื่อการบริการแก่นักท่องเที่ยว ปรากฏมีร้านอาหารต่างชาติเพิ่มมากขึ้น มีร้านสะดวกซื้อให้บริการลูกค้าตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมงเพิ่มมากขึ้น มีแหล่งขายสินค้าสำเร็จรูป แม้กระทั่งตลาดถนนคนเดินก็ยังมีสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าวัฒนธรรมท้องถิ่นมาจำหน่ายมากขึ้น ก็เพื่อทำให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกแต่ก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้มากยิ่งขึ้น แหล่งท่องเที่ยวขยายไปรอบตัวเมืองอำเภอปาย วิถีชีวิตของชาวปายที่เคยสงบและเรียบง่ายก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน ชุดประจำชนเผ่ากลายเป็นชุดแต่งตัวที่ทันสมัยซึ่งเกิดขึ้นกับกลุ่มหนุ่มสาวหรือเยาวชนของท้องถิ่นนั้นเป็นผู้เห็นคล้อยตามกลายเป็นค่านิยมใหม่เกี่ยวกับการดำรงวิถีชีวิต แนวโน้มที่เห็นว่าทันสมัยเทียบเท่ากับสังคมภายนอกและสังคมโลก

นอกจากนี้เกี่ยวกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตท้องถิ่นซึ่งอยู่บนพื้นฐานการประกอบอาชีพในชุมชนชาติพันธุ์นับวันจะเลือนสูญหายไปจากเมืองปาย คือ การช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกในและนอกชุมชนในลักษณะการแลกเปลี่ยนที่เรียกว่า การลงแขกดำนาเกี่ยวข้าว นับว่าจะค่อยๆ หายไป เมื่อวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพสูญหายไป วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพก็พลอยสลายสูญหายไปตามกาลเวลาได้ง่ายด้วยเช่นกัน ดังเช่น ประเพณีการเรียกขวัญเวลาคนไม่สบาย และเด็กรุ่นใหม่ไปวัดเวลาวันพระ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่างเห็นว่าอิทธิพลที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนอกจากจะมาจากนักท่องเที่ยว กลุ่มธุรกิจให้บริการนักท่องเที่ยวแล้ว ยังเกิดขึ้นความทันสมัยของการสื่อสารออนไลน์ที่เข้าถึงเยาวชนได้ง่ายกว่าเดิมทำให้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นได้รวดเร็วและกลายเป็นกระแสแข่งขันกันเองในหมู่เยาวชน (พงศ์วุฒิ

อุปันะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) ถึงแม้ว่าหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้พยายามส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แต่ก็เป็นไปในลักษณะชั่วคราว กลุ่มที่ให้ความสำคัญก็เป็นเพียงกลุ่มสูงอายุ ส่วนกลุ่มหนุ่มสาวและเยาวชนก็เป็นเพียงตัวแทนแสดงออกให้นักท่องเที่ยวเห็นวิถีชีวิตแต่เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้ววิถีที่ถูกนำไปแสดงกลับไม่ได้ถูกนำมาใช้ในชีวิตเลยแม้แต่เน้อย กลุ่มเยาวชนเหล่านี้นั่นเองส่งผลให้ความมั่นคงในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นต้องเปลี่ยนไปตามกระแสที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่สามารถทดแทนได้ง่ายระยะยาวความเสื่อมถอยในวิถีดำเนินชีวิตดั้งเดิมอาจเปลี่ยนแปลงไปได้รวดเร็ว

วัฒนธรรมท้องถิ่นของประชาชนในอำเภอปายผสมผสานกับคนเมืองและชนเผ่าที่มีอยู่หลากหลายชนเผ่าในพื้นที่ของปายซึ่งแต่เดิมคือความสวยงามมีเอกลักษณ์เฉพาะตน การเข้าวัดหรือศาสนสถานของประชาชนในอำเภอปายเมื่อครั้งอดีตจะระมัดระวังเรื่องการแต่งกายให้เป็นไปตามกาลและเทศกาลและความเคารพในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่ได้แตกต่างไปจากสังคมล้านนาในอดีต หากแต่วิถีชีวิตในหลายด้านได้เปลี่ยนแปลงไปกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวนิยมเข้าชมวัดหรือศาสนสถานที่มีชื่อเสียงที่มีเป็นจำนวนมากในอำเภอปายและเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ สิ่งที่พบเห็นได้ง่ายกับนักท่องเที่ยวที่ส่วนหนึ่งไม่ได้เอาใจใส่เกี่ยวกับเรื่องความเหมาะสมหรือปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงแต่งกายไม่สุภาพเข้าเยี่ยมชมศาสนสถาน วัดวาอารามหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ (ชนกร ชันซ้าย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) นับว่าเป็นปัญหาคลายคลึงกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวทั่วไปของประเทศไทยหลายแห่ง จำเป็นต้องมีข้อกำหนดไม่ให้นักท่องเที่ยวที่แต่งตัวไม่สุภาพเขาเยี่ยมชมสถานที่ศักดิ์สิทธิ์นั้น ในอำเภอปายก็เช่นเดียวกันแม้จะได้พยายามประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้แต่งกายสุภาพเข้าเยี่ยมชมแต่ก็ไม่สามารถดูแลและกระทำได้ทั่วถึงส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะความเกรงใจของคนในสังคมปายหรืออาจเป็นเพราะไม่สามารถบอกด้วยการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดนับว่าเป็นประเด็นที่ผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกลุ่มทัวร์ ผู้ให้บริการการท่องเที่ยว หรือไกด์ท้องถิ่นควรได้เอาใจใส่ในเรื่องดังกล่าวบอกกล่าวกับคณะนักท่องเที่ยวให้ช่วยกันปฏิบัติตามระเบียบที่สังคมท่องเที่ยวนั้นๆ กำหนดอย่างเคารพ ซึ่งจะช่วยให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นไปในคราวเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่า งานกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น กาหู่ ซึ่งเป็นแสดงวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีดนตรีทั้งดนตรีพื้นถิ่นและดนตรีสมัยใหม่มาแสดงดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ กลับว่าเป็นกิจกรรมที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากด้วยความสนใจในวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน แต่ว่ากลุ่มวัยรุ่นทั้งในและนอกพื้นที่กลับเป็นผู้ทำให้งานดังกล่าวสูญเสียอัตลักษณ์ไปอย่างน่าเสียดายด้วยเหตุเกิดการทะเลาะวิวาทกันนำไปสู่ความวุ่นวายทำให้งานที่มีรูปแบบเรียบง่ายกลายเป็นความไม่

สงบ ผู้สูงอายุจึงไม่นิยมมาร่วมงานในขณะที่เยาวชนและหนุ่มสาวกลับมาเที่ยวในงานเป็นจำนวนที่มากกว่า (รัมภา ชมพู, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) บ่งบอกว่าเยาวชนในปัจจุบันไม่ค่อยเอาใจใส่ในเรื่องวัฒนธรรม ศีลธรรมของชุมชน และนำความเสี่ยงในชื่อเสียงกิจกรรมกระตุ้นการท่องเที่ยวให้เสียไปอย่างน่าเสียดาย

2.4 ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอำเภอบายมีกระจายอยู่ทั่วไป เช่น น้ำตกห้วยช้างถ้ำห้วยหก โป่งน้ำร้อน และอีกหลายแห่ง ที่ล้วนแต่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวเป็นจำนวนมากในแต่ละปี มีส่วนสนับสนุนให้การท่องเที่ยวเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดการขยายพื้นที่ตัวเมืองออกไปบริเวณรอบนอกมากขึ้น การขยายตัวของพื้นที่เช่นนี้ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เคยมีอยู่อย่างสมบูรณ์ถูกทำลายไปอย่างน่าเสียดาย แม้ว่าการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะเกิดขึ้นจากการขยายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (พวงสร้อย อุ่นเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับพบว่าการรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าและที่สาธารณะเพื่อใช้ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัยและใช้เป็นที่ประกอบอาชีพโดยการก่อสร้างที่พักประเภทเกสต์เฮาส์ รีสอร์ท รองรับนักท่องเที่ยวของประชาชนและนักธุรกิจที่มาลงทุนในพื้นที่ รวมถึงเกิดขึ้นจากประชาชนในพื้นที่ที่ขายที่อยู่อาศัยแล้วมาแสวงหาพื้นที่ด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้องในบริเวณรอบตัวเมืองโดยอ้างว่ากระทำเพื่อหลีกเลี่ยงความวุ่นวายในเมืองมาอยู่รอบเมืองที่มีความสงบกว่า (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ขาดประสิทธิภาพไม่เป็นไปตามหลักวิชาการทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่มีความทรุดโทรม เสื่อมโทรมไปอย่างรวดเร็วและกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติซึ่งอยู่ในพื้นที่ไปในคราวเดียวกันด้วย

ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอบายในช่วงที่ผ่านมา ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบายได้ง่ายโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทำให้ทรัพยากรธรรมชาติต้องถูกทำลายเสียหายไปกับการพัฒนาดังกล่าว แต่ทว่าในอีกด้านหนึ่งก็มีส่วนสำคัญทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอบายเติบโต นอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติในอำเภอบายประเภทป่าไม้และแหล่งน้ำถูกทำลายไปอย่างมากกับการเตรียมพร้อมด้านต่างๆ เพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวไปพร้อมกันด้วยที่สำคัญได้แก่การจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางคมนาคม การพัฒนาแหล่งน้ำ เป็นต้น เมื่อมีการพัฒนาเกิดขึ้นความต้องการด้านอื่นๆ สำหรับบริการการท่องเที่ยวก็มีเพิ่มตามไปด้วยนำไปสู่การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ที่ดิน และป่าไม้ เป็นต้น สำหรับใช้บริการท่องเที่ยวด้วยการสร้างที่พักประเภทรีสอร์ท เกสต์เฮาส์ สิ่งปลูกสร้างอื่น สถานที่บันเทิงเป็นอาคารสมัยใหม่ขนาดใหญ่โตไม่

สามารถเข้ากันได้กับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ มีการเพิ่มจุดพักนักท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพื่อเปิดสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกใช้บริการแวะเที่ยวชม แต่เมื่อนักท่องเที่ยวหรือผู้คนเข้าพักอาศัยอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก ก็ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ มีจำนวนที่พักอาศัย สถานที่ให้บริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ช่วยเพิ่มปริมาณขยะ มูลฝอยและน้ำทิ้งจากแหล่งที่พักและสถานบริการดังกล่าวมากยิ่งขึ้น (รัมภา ชมพู, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) โดยเฉพาะในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวและจนถึงปัจจุบันนี้ ปัญหาที่สำคัญจากนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก คือ ปัญหาขยะ ที่มีเป็นจำนวนมากและในระยะยาวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดหาแหล่งกำจัดขยะที่ไกลออกจากตัวเมืองเพราะสถานที่ฝังกลบในปัจจุบันนี้อาจไม่สามารถรองรับปริมาณขยะได้เพียงพอ อีกทั้งยังพบปัญหาขยะมูลฝอยในสถานที่ท่องเที่ยวและสาธารณะที่ถูกจัดเก็บไม่เป็นระบบ เกิดการทิ้งขยะมูลฝอยไม่เป็นที่เป็นทางและการกำจัดขยะไม่ถูกวิธี คือ ขยะถูกปะปนกันโดยไม่มีการแยกประเภทขยะ (พรพิศ อุดมพาณิชย์, สัมภาษณ์ 25 มกราคม 2560) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถให้บริการจัดการปัญหาขยะ มูลฝอย สิ่งปฏิกูลได้ทั้งหมด ไม่สามารถจัดหาถังขยะไว้บริการให้ครอบคลุมในพื้นที่ท่องเที่ยว ไม่มีแหล่งหรือจุดพักขยะเพื่อรอการจัดเก็บเกิดปัญหาขยะและน้ำเสียกระจายอยู่ทั่วไปในหลายพื้นที่ รวมทั้งสถานที่สำหรับกำจัดขยะในปัจจุบันก็อยู่ไม่ไกลจากแหล่งน้ำธรรมชาติมากนัก แต่ละวันมีจำนวนขยะมูลฝอยจากในตัวเมืองเข้ามาท้องถิ่นเป็นจำนวนมากซึ่งคาดว่าพื้นที่สำหรับกำจัดขยะมูลฝอยของอำเภอยายจะไม่เพียงพอต่อการจัดการขยะของชุมชนภายในอำเภอได้ จำเป็นต้องแสวงหาสถานที่ใหม่สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากไปกับการจัดการเรื่องดังกล่าว

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนหนึ่งเห็นว่า สภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแม้ภาพรวมดูจะรุนแรงในปัญหาแต่ในขณะเดียวกันก็มีกลุ่มที่ให้ความสนใจเอาใจใส่เกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยและการดูแลสุขภาพทรัพยากรธรรมชาติอยู่ด้วยไม่น้อยเช่นกัน คือ ในสถานที่ให้บริการนักท่องเที่ยวหลายแห่งที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ป่าไม้ ใกล้ลำน้ำปาย หรือคันคลองสาธารณะก็ให้การเอาใจใส่ดูแลเพิ่มพื้นที่สีเขียวและจัดภูมิทัศน์ให้ดูสวยงาม แม้ว่าการก่อสร้างสถานที่ประกอบการเหล่านั้นในเบื้องต้นจะดูเหมือนมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ในระยะต่อมาเมื่อมีการประกอบธุรกิจผู้ประกอบการส่วนหนึ่งได้เอาใจใส่เกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยเห็นว่า การท่องเที่ยวอำเภอยายมีจุดเด่นเกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพยายามสร้างจุดขายให้แก่สถานบริการของตนเอง รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐที่เข้าไปจัดการดูแลแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ ก็ให้ความสำคัญในการจัดการเพื่อลดปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นทรัพยากรธรรมชาติ ลด

ปัญหาขยะมูลฝอย จัดภูมิทัศน์สถานที่ท่องเที่ยวด้วยการวางจุดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้ดูสวยงามไม่ระเกะระกะตาจนทำให้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวนั้นลดไป ประกอบกับนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่มาเป็นกลุ่มท่องเที่ยวผู้นำการท่องเที่ยวหรือไกด์ท่องเที่ยวก็จะให้การแนะนำแก่นักท่องเที่ยวในกลุ่มช่วยปฏิบัติตนไม่ให้สร้างผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้นักท่องเที่ยวใส่ใจการทิ้งขยะให้เป็นที่ไม่หยิบล้างสิ่งของในสถานที่ท่องเที่ยวไม่ทำลายทรัพยากรป่าไม้ในขณะเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ป่า (สาวิตรี มหาวรรณ, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2560, พงนิย์ วิสุทธิ์เสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560) แต่ทว่ากลุ่มที่ช่วยกันรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติไม่สามารถกระทำได้ด้วยตนเองต้องอาศัยความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวหรือบุคคลอื่นให้ตระหนักตามจึงทำให้ดูเหมือนว่าในขณะนี้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอำเภอปายสูญเสียคุณค่าไปอย่างมากอันเนื่องมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็วขอบเขตและไม่สามารถควบคุมทิศทางการเจริญเติบโตให้เหมาะสมได้

2.5 ผลกระทบด้านการเมืองท้องถิ่น

การพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายส่งผลกระทบด้านการเมืองท้องถิ่นที่สำคัญ คือ การแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีทั้งนักการเมืองท้องถิ่นรายเก่ากับนักการเมืองท้องถิ่นหน้าใหม่ที่พยายามเสนอตนเองเข้าร่วมในการแข่งขันช่วงชิงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะตำแหน่งบริหารหรือนายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ ดังนั้นการดำเนินการตามนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน กล่าวคือ การแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่น แม้จะได้กล่าวและอธิบายไว้ในปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายไว้ก่อนหน้านี้แล้ว แต่ต้องยอมรับว่าการแข่งขันดังกล่าวนี้เป็นผลกระทบด้านการการเมืองท้องถิ่นอันเนื่องมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายทำให้เกิดนักการเมืองท้องถิ่นรายใหม่เสนอตนเองแก่ประชาชนเพื่อเข้าไปทำหน้าที่บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ก็ผนวกกับกระแสประการอื่นเสริมช่วยทำให้เกิดผลกระทบทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอปาย

กระแสประการแรกคือปรากฏการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นในอดีตภายในอำเภอปาย แม้จะมีการตื่นตัวจากการเมืองระดับชาติตั้งคราการร่างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นกำหนดทิศทางการบริหารประเทศผ่านการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นร่างรัฐธรรมนูญฉบับนั้น ในขณะที่การเมืองท้องถิ่นเกิดกระแสให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ในอดีตมีเพียงกรุงเทพมหานคร พัทธยา เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และสุขาภิบาล ที่ประชาชนรู้ว่าจักเป็นหน่วยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ยังไม่แพร่หลายกระจายไปทั่วประเทศดังปัจจุบัน ในระดับพื้นที่ทั่วไปประชาชนจะ

รู้จักแต่เพียงสภาพตำบลที่มีได้มีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อเมื่อเริ่มต้นบังคับใช้กฎหมายสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ที่กำหนดให้พื้นที่ระดับตำบลที่มีได้มีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้มีองค์การบริหารส่วนตำบลกระจายไปทั่วประเทศจากกฎหมายฉบับนั้น รวมถึงมีการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมืองเมื่อรายได้และจำนวนประชากรเป็นไปตามเกณฑ์ สำหรับในอำเภอปายมีเพียงเทศบาลตำบลปายที่มีได้ยกฐานะตามกฎหมายฉบับนั้นหรือตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 หากแต่ยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2492 แต่การยกฐานะจากสุขาภิบาลปายเป็นเทศบาลตำบลปายก็ไม่ได้ทำให้ประชาชนตื่นตัวเท่ากับการเมืองระดับชาตินั้น ต่อเมื่ออำเภอปายได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวและเจริญขึ้นตามลำดับ บ่งชี้ให้เห็นว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดดเด่นขึ้น

กระแสประการที่สอง คือ ช่วงระยะเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้โครงสร้างพื้นฐานของอำเภอปายมีการพัฒนาต่อเนื่องมาตามลำดับแต่ในอีกด้านกลับกลายเป็นปัญหาสำคัญของพื้นที่โดยเฉพาะปัญหาขยะมูลฝอยมีเพิ่มขึ้นตามลำดับด้วยเช่นกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดหาที่ทิ้งขยะไม่ได้เนื่องจากพื้นที่เดิมสำหรับฝังกลบขยะเต็มแต่ท้องถิ่นไม่สามารถขยายพื้นที่และท้องถิ่นแต่ละแห่งไม่ให้ความร่วมมือต่อกันขยะที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมหมู่บ้านถึงวันละสามพันกว่าคนทำให้ปริมาณการทิ้งขยะเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าวันละ 3-5 ตัน แต่ทางเทศบาลไม่สามารถจัดการให้ถูกสุขลักษณะได้นำเอาขยะมาฝังกลบบริเวณทุ่งนาติดกับแม่น้ำปายจนเกิดการล้นทะลักออกมาส่งกลิ่นเหม็น มีแมลงวันและหนูเป็นจำนวนมาก น้ำเสียจากบ่อฝังกลบขยะไหลซึมลงสู่แม่น้ำปายทำให้ไม่มีใครกล้าใช้น้ำในแม่น้ำปาย นอกจากนี้ น้ำเสียดังกล่าวก็ได้ส่งผลกระทบกับการผลิตน้ำประปาในหมู่บ้านทำให้กลายเป็นสีน้ำตาลและดำ นำไปสู่ความขัดแย้งจากความไม่พอใจของคนในชุมชนอันเกิดขึ้นจากการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นที่ไร้ประสิทธิภาพขาดความเสียสละและทุ่มเทการบริหารเพื่อการพัฒนา

กระแสประการที่สาม คือ กลุ่มนักธุรกิจที่เข้ามาประกอบกิจการรองรับการท่องเที่ยวก็เริ่มมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นก็เป็นหนึ่งในเหตุผลสำคัญที่ช่วยให้การเมืองท้องถิ่นมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นเพิ่มขึ้นแม้จะไม่มีสถานการณ์รุนแรงดังที่ได้กล่าวถึงไว้แล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่มาโดยตลอดต่างได้พบเห็นการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการเมืองท้องถิ่น คือ การเข้ามาทำธุรกิจของนักธุรกิจจากนอกท้องถิ่นที่มีศักยภาพด้านการลงทุนและมีความเชี่ยวชาญในการประกอบธุรกิจโดยเฉพาะธุรกิจสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (นางสาวพจนีย์ วิสุทธิ์เสริมจิต, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2560) ในขณะที่สื่อท้องถิ่นตลอดจนสื่อระดับชาติเป็นการเข้ามาของนักธุรกิจเหล่านี้คือการเข้ามา

ของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ทั้งที่เป็นนักการเมืองระดับชาติจากต่างจังหวัดที่มาลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยมีการคาดการณ์ว่าธุรกิจลงทุนในอำเภอยานนั้นเป็นนักธุรกิจต่างถิ่นเสียส่วนใหญ่มีทุนท้องถิ่นไม่เกิร้อยละสิบเท่านั้น

นักธุรกิจที่เข้ามาลงทุนในอำเภอยานจึงเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการลงทุนด้วยการนำเงินจำนวนมากมาทำการลงทุนธุรกิจแขนงต่างๆ แต่ในขณะเดียวกันก็มองเห็นโอกาสทางธุรกิจที่ต้องอาศัยกลไกทางการเมืองท้องถิ่นสนับสนุนระยะยาว จึงทำการการสนับสนุนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งให้เข้ามาแข่งขันเลือกตั้งเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในตัวอำเภอยานแม้ว่าในเบื้องต้นผู้ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มทุนธุรกิจขนาดใหญ่ไม่ได้รับเลือกตั้งเพราะยังไม่ได้ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นแต่ปัจจุบันนักธุรกิจเหล่านี้ส่วนหนึ่งยังคงมีความพยายามในการเลือกเฟ้นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนให้เข้ามาบริหารงานในชุมชนและกิจกรรมสำคัญในอำเภอยานอย่างสม่ำเสมออีกด้วย นอกเหนือจากนั้นยังมีนักการเมืองระดับชาติที่เห็นว่าอำเภอยานมีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาการท่องเที่ยวไปเป็นอย่างมาก มีบุคคลซึ่งมีชื่อเสียงเข้ามาอาศัยและปลูกสร้างบ้านอยู่ในอำเภอยานและเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ก็ได้พยายามสนับสนุนให้บุคคลของตนเองเข้าร่วมแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นด้วยเช่นกัน แต่ก็ยังเป็นการทดสอบสนามเลือกตั้งท้องถิ่นทั้งนี้เพราะรู้ตนเองว่ายังไม่สามารถสร้างเครือข่ายกลุ่มการเมืองท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับได้ในระยะต้นและเข้าใจเป็นอย่างดีว่าการเมืองท้องถิ่นนั้นยังคงพึ่งพาบุคคลที่มีเครือญาติเป็นจำนวนมากเข้าร่วมทีมงานการเมืองจึงจำเป็นต้องคอยดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตลอดจนแสวงหาทีมงานที่น่าเชื่อถือให้เข้ามาช่วยเหลือทางการเมืองรวมถึงยังเห็นถึงความพยายามในการช่วงชิงฐานเสียงทางการเมืองอยู่เนืองๆ ดังนั้นกระแสนี้จึงนับว่าเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอยานในช่วงที่ผ่านมา

กระแสประการที่สี่ คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวมีส่วนทำให้เกิดการแก่งแย่งพื้นที่ค้าขาย พื้นที่สำหรับปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างจนนำไปสู่ความขัดแย้งกับท้องถิ่นและหน่วยงานรัฐอื่นในระดับพื้นที่ การแก่งแย่งที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่สำคัญ คือ เกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับการจัดระเบียบการค้าขายในทางสาธารณะ การแก่งแย่งพื้นที่ค้าขายนั้นเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อมาช้านานและยังคงเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันและคาดว่าอีกยาวนานตราบเท่าที่การท่องเที่ยวอำเภอยานยังได้รับความนิยมแม้จะเกิดปัญหามาช้านานแต่ก็เกิดความเด่นเห็นชัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2552 เป็นปีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยานได้เข้าจัดระเบียบบริเวณถนนคนเดินอย่างจริงจังที่บริเวณถนนสายรังสิริยานนท์ และถนนสายชัยสงครามตำบลเวียงใต้ อันเป็นปัญหามาจากผู้ประกอบการจำหน่ายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยวถูกเรียกเก็บเงินค่าสถานที่จำหน่ายสินค้าอย่างไม่เป็นธรรม รวมถึงมีผู้จำหน่ายเป็นจำนวนมากที่ยังไม่มีพื้นที่สำหรับจำหน่ายสินค้าให้แก่กนักท่องเที่ยวเพราะพื้นที่ที่ได้รับ

จัดสรรให้นั้นไม่เพียงพอ ผู้จำหน่ายสินค้าจึงไปแสวงหาพื้นที่บริเวณอื่นเพื่อทำการค้าขายนำมาสู่ความวุ่นวายและขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยแม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลพื้นที่พยายามแสวงหาพื้นที่ให้ผู้จำหน่ายแต่ยังคงไม่เพียงพอแม้ว่าปัญหานี้ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนหนึ่งแต่ก็คาดว่าจะเกิดปัญหาขึ้นอีกเพียงแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้าไปบริหารจัดการทำให้เกิดผลกระทบระหว่างผู้ค้าขายสินค้ากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปโดยปริยาย ดังนั้นกระแสนี้จึงเป็นอีกกระแสหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายในช่วงที่ผ่านมา

กระแสประการที่ห้า ผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่นอันเนื่องมาจากการควบคุมอาคารระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริหารท้องถิ่น รวมถึงความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการซึ่งเป็นนายทุนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับที่สาธารณะที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ที่ริมน้ำ หรือที่แนวเขตไม่ชัดเจน การพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายทำให้เกิดการขยายตัวด้านการก่อสร้างอาคารพาณิชย์เป็นจำนวนมาก เมื่อราวปี พ.ศ.2548 เกิดการเก็งกำไรที่ดินที่ว่างตามถนนและทั่วไปพบการปิดประกาศขายที่ดินรวมถึงมีการประกาศขายที่ดินผ่านสื่ออย่างกว้างขวางปรากฏว่ามีคนต่างถิ่นเข้ามาซื้อที่ดินอำเภอปายเป็นจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาทางสังคมซ้ำซ้อนขึ้นมาเพราะทำให้ประชาชนที่เคยใช้ทางสัญจรไปมาสะดวกในพื้นที่ว่างนั้นแต่กลับไม่สามารถเดินผ่านทางนั้นได้ต่อไปอีกเพราะเจ้าของรายใหม่ปิดทางเดินทำให้ชาวบ้านอึดอัดเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันขึ้นกับเจ้าของใหม่ นอกจากปัญหาดังกล่าวยังพบว่าอีกว่าพื้นที่สาธารณะบริเวณริมน้ำปายแต่ถูกอ้างกรรมสิทธิ์เพราะมีการยื่นขอให้ที่ดินออกโฉนดในชื่อบุคคลซึ่งเป็นนายทุนธุรกิจจากต่างถิ่นทั้งที่บริเวณดังกล่าวเคยถูกใช้เป็นที่สำหรับใช้ประโยชน์ร่วมกันมานานหลายชั่วอายุคน (นายธนกร จันซ้าย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) กลายเป็นปัญหามานปลายประทุ้งการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมเจ้าท่า และอำเภอปาย แต่ไม่สามารถแสวงหาคำตอบได้ชัดเจนว่าเหตุใดจึงมีการออกเอกสารสิทธิให้แก่รายดังกล่าวให้แก่ประชาชนได้ชัดเจน ในขณะที่เดียวกันก็เกิดปัญหาอีกด้านหนึ่ง คือ มีการบุกรุกยึดครองพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำปายเพื่อสร้างเกสท์เฮ้าส์หรือสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ถูกกระทำไปอย่างไร้ทิศทางและไร้การควบคุมจากทางราชการมาเป็นเวลานานทำให้ทางน้ำเกิดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมส่งผลกระทบต่อปัญหาน้ำท่วมพื้นที่อีกประการหนึ่ง ทั้งหมดจึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไร้ทิศทางและขาดประสิทธิภาพทำให้ที่ดินเปลี่ยนมือไปสู่คนต่างถิ่นซึ่งเป็นนายทุน มีการปลูกสร้างบ้านตามอำเภอใจโดยไม่ได้อนุญาตจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นายอภิชาติ ตันตา, สัมภาษณ์ 22 มกราคม 2560) นำไปสู่การกำหนดควบคุมการก่อสร้างด้วยพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยาว องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้ องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงใต้ และองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัด

เมื่อฮ่องสอน พ.ศ.2549 นำไปสู่ความเข้มงวดการควบคุมการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนมากยิ่งขึ้นแต่ก็ได้สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นระหว่างนักธุรกิจในพื้นที่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาโดยตลอด ในขณะที่ประชาชนกลับเห็นว่าการรื้อพื้นที่สาธารณะทำการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างแบบไร้ทิศทาง เพราะมีนายทุนร้องขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำนวยความสะดวกในการก่อสร้าง แม้จะเป็นการปลูกสร้างที่ฝ่าฝืนกฎกระทรวงและกฎหมายท้องถิ่นแต่ก็มีการปล่อยให้สร้างได้ตามอำเภอใจ โดยท้องถิ่นไม่สนใจป้องกันปัญหา ประชาชนในพื้นที่จึงมีความรู้สึกไม่ดีต่อหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรับผิดชอบจนกลายเป็นปัญหาผลกระทบทางการเมืองท้องถิ่น ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทุนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่กลุ่มทุนพยายามสนับสนุนให้บุคคลของตนเองลงรับสมัครเลือกตั้งเข้าเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแม้เบื้องต้นจะไม่ประสบความสำเร็จดังเหตุผลที่กล่าวถึงไว้แล้วแต่ในระยะยาวกลุ่มทุนเหล่านี้ยังคงคาดหวัง ดังนั้นกระแสนี้จึงเป็นอีกกระแสหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายในช่วงที่ผ่านมา

จากกระแสข้างต้นเป็นกระแสที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายได้ส่งผลกระทบด้านการเมืองท้องถิ่น ที่สำคัญ 4 ประการ คือ

ผลกระทบเรื่องแรก คือ การแก้ไขปัญหาจากผลกระทบอันเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปาย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พยายามประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ เพื่อป้องกันปัญหาการรื้อค้าพื้นที่สาธารณะริมน้ำปาย พื้นที่ขายสินค้าของพ่อค้าที่ปัจจุบันยังคงมีปัญหาอยู่โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมากจึงเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จจากเหตุผลเกี่ยวกับพื้นที่สำหรับการประกอบธุรกิจค้าขายสินค้าของที่ระลึกนั้นมิไม่เพียงพอให้แก่ผู้จำหน่าย ในส่วนของการดูแลเรื่องการปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้มงวดกวดขันให้ผู้ก่อสร้างสร้างตามรูปแบบที่ได้รับอนุญาต อีกทั้งควบคุมอื่นที่เป็นไปตามกฎกระทรวงที่ออกบังคับตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 และตามข้อกำหนดของผังเมืองรวมที่ประกาศใช้ในอำเภอปายให้เคร่งครัดยิ่งขึ้น รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและผู้ประกอบการเข้าใจในเหตุผลสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าไปกำกับดูแลอย่างเคร่งครัดก็เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาสาธารณสุขต่างๆ ดังที่เคยเกิดขึ้นในอำเภอปายเมื่อหลายปีก่อน

ผลกระทบเรื่องที่สอง คือ มีความพยายามให้การสนับสนุนบุคคลให้เข้าสู่การเมืองท้องถิ่นโดยกลุ่มทุนและกลุ่มนักธุรกิจ จุดเริ่มต้นของปัญหาขณะผนวกกับความตื่นตัวทางการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นได้นำไปสู่การแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นเพื่อให้สามารถเข้ามาสู่การ

บริหารท้องถิ่นของนักการเมืองท้องถิ่นหรือกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่เด่นชัดมากกว่าอดีต จากเดิมที่มีกลุ่มการเมืองเดิมหรือบุคคลการเมืองท้องถิ่นเดิมหมุนเวียนกันอาสาเข้ามาทำหน้าที่บริหารท้องถิ่นทำให้เกิดการแข่งขันกันมากขึ้นและเข้มข้นเมื่อกำหนดให้มีการเลือกตั้งแต่ละคราว ดังที่อธิบายถึงแล้วในหัวข้อปัจจัยภายนอกเรื่องสภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในพื้นที่แล้ว ดังนั้นกระแสนี้จึงนับว่าเริ่มก่อตัวขึ้นภายหลังที่มีการพัฒนาการท้องที่ของอำเภอปายเพราะเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่นที่ทำหน้าที่บริหารอยู่ในขณะนั้นๆ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของกลุ่มนายทุนและนักธุรกิจซึ่งเป็นคนภายนอกได้ตามที่ต้องการ

ผลกระทบเรื่องที่สาม คือ นักการเมืองท้องถิ่นเปลี่ยนแนวทางการหาเสียงด้วยการเสนอนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะการนำเสนอนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการท้องที่ที่ชัดเจนขึ้นกว่าอดีต การแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นมีผู้ให้ความสนใจมากกว่าอดีต พบเห็นการนำเสนอนโยบายการบริหารที่ค่อนข้างชัดเจน แม้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งจะเห็นว่ามิใช่เป็นอิทธิพลต่อการชนะเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นที่แท้จริง (พวงสร้อย อุ่นเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) แต่ก็นับว่าเป็นผลของการพัฒนาท้องถิ่นที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในท้องถิ่นมากขึ้นและมาจากการพัฒนาการท้องที่ของอำเภอปายเป็นสำคัญ ดังนั้นกลุ่มการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นได้พัฒนาการวิธีการหาเสียงแต่เดิมที่แนะนำหรือให้ความสำคัญต่อดัวบุคคลมากกว่าเน้นเนื้อหาด้านนโยบาย แต่ระยะหลังนี้การเมืองท้องถิ่นเห็นภาพจากการเมืองระดับชาติที่เน้นการนำนโยบายเป็นเครื่องมือสำคัญในการหาเสียง นักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอปายก็นำแนวทางดังกล่าวมาปฏิบัติตามด้วยเช่นกันแต่ก็ได้ละทิ้งรูปแบบเดิมที่เน้นตัวบุคคลเพื่อชี้ให้เห็นว่านโยบายที่นำเสนอ นั้น เมื่อได้บุคคลที่เสนอตัวเข้าไปทำหน้าที่บริหารท้องถิ่นแล้วนโยบายที่นำเสนอ นั้นสามารถปฏิบัติหรือดำเนินการได้ง่ายเพราะมีความรู้ ความสามารถ หรือเคยทำหน้าที่บริหารในภาคส่วนต่างๆ มาก่อนที่จะมาเสนอตัวทำหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ธนกร ชันซ้าย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560, วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560) ถึงแม้ว่าจะมีการนำเสนอนโยบายแต่เมื่อก็เป็นนโยบายในภาพรวมที่มีได้เจาะจงไปเฉพาะนโยบายการพัฒนาการท้องที่ในท้องถิ่นเป็นหลัก แต่ก็พบว่าการนำเสนอนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท้องที่หรือการสนับสนุนการท้องที่รวมอยู่ในนโยบายหลักของผู้รับสมัครเลือกตั้ง นับว่าค่อนข้างแตกต่างเด่นชัดไปจากการนำเสนอในอดีที่มีได้มุ่งให้ความสนใจเกี่ยวกับการท้องที่มากเหมือนในปัจจุบัน ส่วนผลการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า ผู้ได้รับเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่บริหารท้องถิ่นมิได้ถูกเลือกเพราะมีการนำเสนอนโยบายแต่มาจากการมีทีมงานดี การมีเครือข่าย หรือมีเครือข่ายของผู้สมัครเป็นเครื่องมือหนุนเป็นสำคัญ (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560, คงชัยทอง เสริมพ่อง, ส.อ., สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) เพียงแต่สิ่งที่

เห็นเพิ่มเติมมาชัดเจนคือมีผู้สนใจเข้ามาสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นมากขึ้นหลายตาขึ้นกว่าอดีต บ่งบอกถึงความสนใจทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่ของท้องถิ่นมากขึ้นที่ชัดเจน

ผลกระทบเรื่องที่ดี คือ การบริหารท้องถิ่นตามนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ภายหลังมีการเลือกตั้งของท้องถิ่นแล้วจนได้ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ผู้บริหารท้องถิ่นโดยการสนับสนุนและเห็นชอบของสภาท้องถิ่นได้ดำเนินการตามนโยบายที่เสนอไว้ต่อประชาชน แต่ก็อาจมีความล่าช้า หรือไม่รวดเร็วมากนักทั้งนี้อาจเป็นเพราะในระบบราชการท้องถิ่นมีกฎระเบียบ กติกาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการใช้จ่ายงบประมาณที่ผู้ปฏิบัติต้องดำเนินการอย่างรัดกุมจึงเห็นว่าผู้บริหารท้องถิ่นและสภาท้องถิ่นได้ดำเนินนโยบายตามที่ได้อ้างอิงไว้เมื่อคราวเลือกตั้ง (พรพิศ อุดมพาณิชย์, สัมภาษณ์ 25 มกราคม 2560) รวมทั้งต้องดำเนินนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย อีกทั้งถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าโครงการใดที่ไม่สามารถดำเนินการได้เองเพราะขาดงบประมาณหรือเกินศักยภาพที่จะดำเนินการได้ ดังเช่นโครงการจัดภูมิทัศน์ที่อาศัยงบประมาณเป็นจำนวนมาก ทางผู้บริหารท้องถิ่นก็ได้เสนอขอความร่วมมือจากนักการเมืองระดับชาติหรือเข้าไปยังกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพื่อพิจารณาสนับสนุนงบประมาณที่เกินศักยภาพนั้นให้แก่ท้องถิ่นต่อไปด้วย (พวงสร้อย อุ่นเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) การที่วิธีการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกรอบการงบประมาณ กรอบการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นที่ต้องอิงกับแผนพัฒนาระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับกลุ่มจังหวัด ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่นจังหวัด รวมถึงนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง และตัวแปรสำคัญก็คือ งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินงานตามแผนหรือนโยบายได้ทั้งหมดจนทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักบางรายจะให้ความเห็นว่าการดำเนินงานของฝ่ายการเมืองท้องถิ่นที่อาศัยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแท้จริงแล้วคือการดำเนินงานตามพิธีการแต่ความเป็นจริงแล้วฝ่ายการเมืองท้องถิ่นมีธงสำหรับการทำงานของตนเองอยู่ในใจอยู่แล้วว่าจะดำเนินงานหรือโครงการอะไร (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ในประเด็นดังกล่าว อย่างไรก็ตาม นั่นเป็นเพียงข้อจำกัดในการบริหารที่ประชาชนขาดความเข้าใจแต่ภาพรวมแล้วการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการอยู่เสมอเป็นประจำ โดยเฉพาะการจัดงานตามประเพณีแม้เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวแต่นั่นเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายที่ผู้บริหารท้องถิ่นได้เคยหาเสียงไว้นั่นเอง (จรรณู โพธิ์สวัสดิ์, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) ดังนั้นการบริหารท้องถิ่นตามนโยบายและ

การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นผลกระทบทางการเมืองท้องถิ่นที่ได้ผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายที่ค่อนข้างเด่นชัด

ตอนที่ 3 แนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมือง ท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับภูมิศาสตร์ของพื้นที่อันเป็นสภาพธรรมชาติที่มีอยู่เดิมแต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายอันมาจากการกระทำของมนุษย์หรือธรรมชาติเอง สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบทั้งบวกและลบระหว่างกันไปมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่วนการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปายต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นก็เป็นความสัมพันธ์ดังกล่าวมาแล้วเช่นกันเพียงแต่เป็นการศึกษาในพื้นที่เฉพาะอำเภอปายแต่เจาะลึกในรายละเอียดในบริบทของเทศบาลตำบลปายหรือเฉพาะในตัวเมืองและพื้นที่ปริมณฑลของตัวเมืองปาย ในส่วนของการวิจัยนี้ทำการศึกษาถึงแนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นด้วยการวิเคราะห์จากความคิดเห็นจากผู้ให้สัมภาษณ์ ผลการวิจัยปรากฏรายละเอียดดังนี้

3.1 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูการท่องเที่ยว

แนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย เกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นดังนี้

ในแง่ของการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นควรเป็นภาระหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะอยู่ในพื้นที่การท่องเที่ยวรู้เห็นการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่และภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่น รวมถึงทราบถึงผลกระทบที่เป็นปัญหาต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีฝ่ายการเมืองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนต้องทำด้วยจิตใจที่มุ่งหวังการพัฒนาให้เกิดขึ้นในภาพรวมที่ประชาชนในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ได้รับการประโยชน์ เพราะการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปายหรือในพื้นที่รับผิดชอบของท้องถิ่นซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอปายนอกจากจะส่งผลทั้งในทางบวกและทางลบดังที่ได้อธิบายไว้แล้ว แต่ไม่ว่าจะผลกระทบจะเป็นไปในทิศทางใดก็ล้วนทำให้ภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นจากผลของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมหรือสภาพธรรมชาติกับความเป็นอยู่ของประชาชนอันมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาใดๆ ในพื้นที่แม้กระทั่งการพัฒนาการท่องเที่ยว นักการเมืองท้องถิ่นต้องไม่คำนึงเพียงมุ่งหวังคะแนนเสียงมากเกินไป

(สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560) เพราะอาจทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวได้ไม่ทั่วถึง และไม่มีที่ยืนเมื่อมีความคิดหรือความมุ่งหวังอยู่ในกรอบดังกล่าวแล้ว ฝ่ายการเมืองท้องถิ่น ควรจัดทำแผนแม่บทในการจัดการการท่องเที่ยวอำเภอปาขึ้นมาโดยเฉพาะไม่ปะปนกับแผนพัฒนา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจุดมุ่งหวังการพัฒนาอยู่หลายด้านแม้จะมีการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ก็ไม่สามารถจัดการพัฒนาได้เต็มที่ด้วยคิดเงื่อนไขเกี่ยวกับการงบประมาณหรือกระบวนการ วิธีการ จัดทำแผนพัฒนาและมีปัญหาว่าแต่ละท้องถิ่นต่างก็ทำหน้าที่พัฒนาของตนเองที่ประชาชนของตนเองเป็นผู้ร่วมกำหนด ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงควรกำหนดแผนแม่บทในการจัดการท่องเที่ยวอำเภอ ปาขึ้นมาโดยเฉพาะและอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันในหลายพื้นที่ให้ช่วยกันวางทิศทางการ ท่องเที่ยวที่สำคัญและร่วมมือร่วมใจกันนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) ส่วนการจะทำแผนแม่บทขึ้นมานั้นมีข้อเสนอว่าต้องอาศัยกระบวนการประชา วิจารณ์ การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการพัฒนาในลักษณะ "ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ" ซึ่งจะช่วยให้แผน แม่บทที่พัฒนาขึ้นมานั้น มีแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่ายและไม่ กระทบต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นที่จากการท่องเที่ยว เพราะช่วยทำให้กรอบการพัฒนาการ ท่องเที่ยวในแต่ละด้าน เช่น การพัฒนาด้านธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะกลุ่มพื้นที่ที่มีความสมดุลช่วยสร้าง พันธมิตรทางการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น และในระดับภูมิภาคและส่งเสริมศักยภาพของชุมชน เพื่อการท่องเที่ยว เมื่อนำแผนไปสู่การปฏิบัติก็จะมีการพัฒนาในแต่ละด้านที่ชัดเจนตรงเป้าหมาย

นอกจากนี้ แผนแม่บทที่พัฒนาขึ้นสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอปาต้องมี ความชัดเจนในเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาในแต่ละด้าน ควรมีการกำหนดระยะเวลาการพัฒนา (พรพิศ อุดมพาณิชย์, สัมภาษณ์ 25 มกราคม 2560) และสิ่งที่ขาดไม่ได้เลยในการสร้างหรือพัฒนา แผนแม่บท คือ เรื่องการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ แผนแม่บทต้องถูกสร้างขึ้นมาขึ้นให้มีการ กำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาไว้ให้ชัดเจน กำหนดทั้งแผนระยะสั้น ระยะยาว และ งบประมาณสำหรับการพัฒนา ทั้งนี้แผนแม่บทนั้นต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่ครอบคลุมทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการเติบโตของเมืองที่ต้องไม่รวดเร็วจนไร้ทิศทาง การฟื้นฟูสถานที่ ท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นที่ที่สนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่เอื้อ ต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ให้ความสำคัญแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งควรกำหนดกลยุทธ์เกี่ยวกับการ กระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงที่มีการท่องเที่ยวในพื้นที่จำนวนน้อย คือ โลว์ซีซั่น เพื่อไม่ให้เกิดภาวะชบเซา ด้านเศรษฐกิจให้ทุกกลุ่มในพื้นที่สามารถแสวงหารายได้ตลอดปี อย่งไรก็ตาม ในทัศนะของผู้ให้ ข้อมูลหลักเห็นว่าการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาที่มากเกินไปอาจไม่สามารถทำได้

ควรพิจารณากำหนดเฉพาะยุทธศาสตร์เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาแก้ไขผลกระทบที่ผ่านมาระดับรุนแรง ผสมผสานกับยุทธศาสตร์เชิงรุก ก็จะทำให้เป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายมีทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ไม่มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างเมืองหรือยึดกระแสหลักทั่วไปที่มุ่งเน้นความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและสร้างรายได้เป็นหลัก (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560) แต่ควรเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือพัฒนาโครงสร้างพื้นที่ การผังเมืองที่สามารถใช้ได้จริงซึ่งจะช่วยทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ถูกทำลายมีการอนุรักษ์หรือใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าแยกสถานบันเทิงออกจากแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนด้วย ปัจจุบันนี้สถานบันเทิงค่อนข้างจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวในอำเภอปาย และมีแนวทางช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้ดี (ต้องจิต พงศ์ธำรงค์ศักดิ์, สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2560) นอกเหนือจากนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาไม่ควรพัฒนาไปตามกระแสหลักคือกระแสความต้องการของสังคมโดยรวมมากนักเพราะอำเภอปายมีอัตลักษณ์ของตนเองหากนำการพัฒนาตามกระแสหลักที่มุ่งเน้นการพัฒนาแบบทุนนิยมก็ยิ่งจะทำให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้นท้ายที่สุดจะทำให้อำเภอปายไร้เสน่ห์ไม่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยี่ยมหรือกลับมาท่องเที่ยว

ส่วนในด้านการอนุรักษ์ ก็จำเป็นต้องกำหนดไว้ในแผนแม่บทที่ถูกพัฒนาขึ้นด้วยเช่นกันเพราะอำเภอปายมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา และชาติพันธุ์ ที่ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ของปาย การท่องเที่ยวที่ผ่านมามีเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งทางทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเติบโตแบบไร้ทิศทางตามไปด้วย ศิลปวัฒนธรรม วัฒนธรรมประเพณี แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ทรัพยากรธรรมชาติ และเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ ถูกใช้เป็นสินค้าการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทำให้เกิดความเสื่อมโทรม แผนแม่บทต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และในขณะเดียวกันก็สร้างชุมชนเข้มแข็งมากกว่าปัจจุบันนี้ (พิชญ์ ปุ๊กอิ่ง, สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2560) เพื่อที่ลดปัญหาจากคนภายนอกมาสร้างอำนาจหรือแย่งอาชีพของคนในพื้นที่ มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในทุกช่วงฤดูกาล ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญของท้องถิ่นหรือชุมชนไม่ให้ได้รับผลกระทบมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและในขณะเดียวกันก็จัดให้มีการฟื้นฟูบูรณะสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดีเสมอ (ธนกร ชันซ้าย, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2560) เมื่อนำแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัติหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละยุทธศาสตร์ต้องพยายามแสวงหางบประมาณมาสนับสนุนและจัดการพัฒนาให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด กิจกรรมตามโครงการใดที่ไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณก็ให้ขอรับการสนับสนุนและการช่วยเหลือจากภาคเอกชนที่มีศักยภาพและเชิญเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนตามที่แผนแม่บทกำหนดไว้

3.2 การกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นสำหรับการจัดการท่องเที่ยว

ข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติ หรือกฎหมายของท้องถิ่น คือ กฎหมายที่ผู้บริหารท้องถิ่นบัญญัติขึ้น ออกมาเพื่อบังคับใช้ในเขตรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ กำหนดหรือออกตามพระราชบัญญัติอื่นที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกมบังคับใช้ในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งนี้กฎหมายของท้องถิ่นที่ท้องถิ่นสามารถกำหนดขึ้นได้ในพื้นที่ได้ก็ย่อมสามารถกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะกำหนดไว้ในกฎหมายใดของท้องถิ่นที่ปัจจุบันแบ่งเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ ข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติทั่วไปและข้อบัญญัติทางการคลัง ข้อบัญญัติทั่วไป คือ ข้อบัญญัติที่เทศบาลออกมาเพื่อบังคับใช้ในเขตเทศบาล ทั้งนี้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ผู้เสนอร่างเทศบัญญัติ ได้แก่ นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล หรือราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ.2542 เช่น ข้อบัญญัติเกี่ยวกับสถานที่จำหน่ายอาหาร การจัดการขยะมูลฝอย ตลาด เป็นต้น ส่วนข้อบัญญัติทางการคลัง คือ ข้อบัญญัติทางด้านการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของแต่ละแห่ง เช่น ข้อบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ข้อบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการพาณิชย์เพื่อหารายได้เข้ามาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกเหนือจากรายได้หลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นข้อบัญญัติประเภทใดก็สามารถกำหนดสามารถที่จะเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวได้

ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาลตำบลปาย มีการกำหนดเทศบัญญัติได้กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติที่กำหนดว่าให้ท้องถิ่นต้องกำหนดข้อบัญญัตินั้นขึ้นมาใช้เป็นส่วนใหญ่มิใช่ว่ามีข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยตรง แต่เมื่ออนุมานจากข้อบัญญัติที่ท้องถิ่นกำหนดขึ้นเช่น การสาธารณสุข การสุขภาพ สิ่งแวดล้อมเรื่องการจัดขยะ มูลฝอย กำจัดน้ำเสีย ความสะอาดของถนน ตลาด การปล่อยและการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ก็ล้วนแต่เป็นข้อบัญญัติที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกของการท่องเที่ยวของอำเภอปายในพื้นที่ของเทศบาลตำบลปาย ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าข้อบัญญัติของเทศบาลตำบลปายที่มีอยู่ในปัจจุบันกำหนดขึ้นตามกรอบและแบบแผนที่กฎหมายเกี่ยวข้องกำหนดการออกข้อบัญญัติที่มาจากความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในท้องถิ่นยังไม่เคยปรากฏมาก่อนเว้นแต่การเคยระดมความคิดเห็นเพื่อการทำผังเมืองรวมที่นำไปสู่การประกาศกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองชุมชนปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ.2558 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมที่เทศบาลตำบลปายมิใช่เจ้าภาพหลักในการออกข้อบัญญัติแต่เมื่อกฎกระทรวง

ประกาศใช้แล้วเทศบาลตำบลปายต้องยึดและนำมาบังคับใช้ให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงซึ่งเกี่ยวข้องกับการอนุญาตปลูกสร้างอาคารในพื้นที่ แต่มีหลายเทศบาลบัญญัติปรากฏว่าประชาชนบางส่วนไม่ยอมปฏิบัติตามข้อบัญญัติที่วางไว้ เช่น ขายของบนทางฟุตบอลหรือทางเท้า ขายของในที่ห้ามขาย นอกจากนี้ยังพบว่าในตัวอำเภอปายมีสถานบันเทิงหลายแห่งเปิดให้บริการนักท่องเที่ยวในช่วงกลางคืน ส่งเสียงดังจากดนตรีและเครื่องเสียงสร้างความรำคาญให้แก่ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงแห่งนั้นเป็นอย่างมากแม้จะมีการร้องเรียนไปยังส่วนปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ปัญหานี้ก็ยังคงมีอยู่เนืองๆ โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดซึ่งจะต้องให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องดำเนินการบังคับใช้ให้ได้ผลต่อไปรวมถึงต้องการให้มีการยกเลิกใบอนุญาตสถานบันเทิงเหล่านั้นให้หมดไปด้วย (ทวิศักดิ์ ไกรสร, สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2560) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเฉพาะการกฎหมายของท้องถิ่นที่ช่วยลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวและต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นอำเภอปาย ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า ปัจจุบันเทศบาลของเทศบาลตำบลปายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือสนับสนุนการท่องเที่ยวน่าจะมีอยู่อย่างเพียงพอแล้วเพียงพอให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะช่วยทำให้ข้อบัญญัติที่มีอยู่ช่วยทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นได้อย่างแน่นอนเพียงแต่พบเห็นการไม่ยอมปฏิบัติตามข้อบัญญัติที่กำหนดของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวมถึงการเอาใจใส่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่เคร่งครัดเท่าที่ควรจึงมักพบเห็นการละเมิดและการฝ่าฝืนกระทำในสิ่งที่ห้ามกระทำตามที่กำหนดไว้ในเทศบัญญัติ ดังที่กล่าวถึงแล้ว เช่น ยังคงพบการขายของบนทางฟุตบอลหรือทางเท้า ขายของในที่ห้ามขาย เป็นต้น (ต้องจิต พงศ์ารังศักดิ์, สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2560) ถ้าหากมีการบังคับใช้ได้จริงก็จะมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในการสัญจรและการเดินทางในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักจะเห็นว่ากฎหมายของท้องถิ่นปัจจุบันมีบังคับใช้เพียงพอเพียงแต่ต้องสามารถบังคับใช้ได้จริงก็จะมีประโยชน์เพียงแต่เสนอแนะว่าถ้าหากเทศบาลตำบลปายจะออกข้อบัญญัติใช้ในอนาคตก็ควรออกข้อกำหนดต่างๆ อันจะช่วยสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของเทศบาลควรนำกรอบแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นมาพิจารณาถึงความจำเป็นระยะยาวว่าเทศบาลตำบลปายสมควรกำหนดข้อบัญญัติใดๆ หรือไม่สำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปด้วยดีและสร้างความยั่งยืน หากเห็นสมควรก็ศึกษาสิ่งที่ควรกำหนดและบังคับใช้ให้ชัดเจนก่อนกำหนดเป็นเทศบัญญัติ หรือหากปรากฏว่าข้อบัญญัติที่มีอยู่แล้วแต่ล้ำสมัยไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมรอบด้านก็จัดให้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งก็จะเป็นการจัดการบริหารเฉพาะในพื้นที่ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว (พงศัวุฒิ อุปันะ, พ.จ.อ., สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2560) อย่างไรก็ตามพื้นฐานสำคัญของเทศบัญญัติที่จะกำหนดขึ้นเพื่อการนี้ เทศบาลตำบลปายควรพิจารณาให้อยู่ในกรอบแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่จำเป็น หรือสนับสนุนการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พวงสร้อย อุ้มเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559) เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนให้บริหารจัดการเป็นสำคัญ

การที่อำเภอปายมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งอาจทำให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งออกข้อบังคับมาบังคับใช้ที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอาจจะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่แตกต่างและไม่สอดคล้องกัน ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งควรประสานความร่วมมือกันตั้งแต่กำหนดแผนแม่บทตามที่กล่าวถึงแล้วและวางแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางเดียวและสอดคล้องกันซึ่งจะช่วยทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งเห็นความจำเป็นต่อการออกข้อบัญญัติมาสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนแม่บทนั้นบ้าง (เฉลิมชัย จารุมณี, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2559) แม้ว่าความเห็นดังกล่าวของผู้ให้ข้อมูลจะเป็นเรื่องยากแต่ก็ไม่เกินความสามารถที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะได้ให้ความร่วมมือกันกำหนดแผนแม่บทและมีความจริงจังในการนำไปสู่การปฏิบัติอันจะช่วยทำให้ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอปายเป็นไปในลักษณะสนับสนุนและส่งเสริมกันและนั่นก็หมายถึงการรับรู้ถึงความจำเป็นในการปรับปรุงข้อบัญญัติ การกำหนดข้อบัญญัติใหม่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (รัมภา ชมพู, สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2560) อีกทั้งยังช่วยทำให้สังคมภายนอกมองเห็นถึงการริเริ่มสร้างมิติใหม่เกี่ยวกับการบริหารเพื่อการพัฒนาพื้นที่อาศัยความร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่ติดต่อกันและสามารถนำแนวทางนี้ไปใช้ในการร่วมมือกันพัฒนาด้านอื่นระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันได้ง่ายยิ่งขึ้นในอนาคต

ในทัศนะอื่นของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวทางลดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อภูมิศาสตร์การเมืองท้องถิ่นของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้านการกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นสำหรับการจัดการท่องเที่ยว คือ เจริญ คำปัน และสมพร ชวฤทธิ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า ข้อบัญญัติของท้องถิ่นที่กำหนดขึ้นมานั้นเป็นการบังคับใช้ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ทว่าอำเภอปายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่แต่ละเดือนแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวหมุนเวียนเข้ามาท่องเที่ยวกันในพื้นที่เป็นจำนวนมากทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ควรหาวิธีการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้ทราบถึงข้อกำหนด ข้อห้าม ข้อพึงปฏิบัติที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัตินั้นให้นักท่องเที่ยวได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดด้วยเช่นกัน (เจริญ คำปัน, สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2560) เช่น การติดประกาศ กฎข้อบัญญัติ ในสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจ หรือประชาสัมพันธ์ในรูปแบบหลากหลายให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้รับรู้และ

เข้าใจว่าไปท่องเที่ยวอำเภอปายนักท่องเที่ยวควรปฏิบัติหรือให้ความระมัดระวังในเรื่องใดที่จะไม่ไปสร้างผลกระทบต่อท่องเที่ยวของอำเภอ (สมพร ชวฤทธิ์, สัมภาษณ์ 1 มกราคม 2560)

3.3 การขับเคลื่อนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนาใดหากปราศจากการมีส่วนร่วมแล้วผลแห่งพัฒนานั้นอาจจะไม่เป็นไปอย่างยั่งยืนดังเห็นได้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทยในช่วงที่ผ่านมา สະท้อนผลของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ใช่แนวทางการมีส่วนร่วมแม้จะทำให้ประเทศพัฒนาที่จริงแต่ความเสียหายทางด้านอื่นๆ ดังเช่นด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ตามมาจนยากแก่การแก้ไข แม้ว่าปัจจุบันกระแสของการพัฒนามุ่งอาศัยการมีส่วนร่วมแต่ก็ต้องกลับไปแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นมาจากการพัฒนาที่ก่อนหน้านี้ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรทางการบริหารที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกันกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอปาย ตั้งแต่ช่วงที่ยังไม่เป็นที่รู้จักจนถึงปัจจุบันที่การท่องเที่ยวอำเภอ ปายกลายเป็นที่รู้จักกันทั่วทั้งชาวไทยและต่างประเทศ แต่ทว่าเมื่อมองย้อนเข้าไปในพื้นที่กลับพบว่ามีความเสื่อมโทรม ทรุดโทรม โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นก็ล้วนแต่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว ดังกล่าวถึงในหัวข้อผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวแล้ว ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าการกำหนดแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาแม้ว่าจะกำหนดให้อาศัยหลักการมีส่วนร่วมแต่ก็พบว่าไม่สามารถดำเนินการให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ (วัลลพ สุขผดุง, สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2560) จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแม้จะมีข้อกำหนดให้ทำงานแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วมแต่เมื่อถึงคราวต้องนำไปสู่การปฏิบัติจริงแล้วกลับพบว่า เป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะขององค์กรนั้นแต่มีการเปลี่ยนแปลงหรือสลับสับเปลี่ยนตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมจึงทำให้ขาดความต่อเนื่องของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมอันเนื่องจากผู้เข้ามาเป็นตัวแทนทำงานภาครัฐนั้นไม่ได้ส่งผ่านข้อมูลหรือความคิดเห็นในภาพรวมต่อกันทำให้ต้องเริ่มต้นปรับความคิดเห็นกันอยู่ตลอดเวลาที่มีส่วนทำให้การขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นในทุกด้านเป็นไปอย่างล่าช้า ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า “ด้านหนึ่งต้องสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น ในอีกด้านหนึ่งคือท้องถิ่นก็ต้องมุ่งพัฒนาพื้นที่เพื่อความสุขแก่ประชาชน” (ต้องจิต พงศ์ธำรงค์ศักดิ์, สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2560) ทั้งนี้เสียงสะท้อนดังกล่าวอาจเป็นเพราะในช่วงที่ผ่านมาประชาชนมักเห็นการปฏิบัติงานในลักษณะการประจำที่สนับสนุนการดำเนินงานด้านต่างๆ ซึ่งไม่ได้อยู่ในลักษณะของการพัฒนางานที่เป็นระบบ ดังนั้นควรต้องพิจารณาบทบาทขององค์กรภาครัฐแต่ละส่วนว่าจะมีทิศทางกำหนดให้องค์กรของตนเองนั้นเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างไรให้สามารถนำผลแห่งความคิดที่ได้จากการมีส่วนร่วมไปใช้เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างจริงจัง

การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจะสร้างให้เกิดขึ้นได้อย่างไร ประเด็นนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า การจะสร้างได้ต้องกำหนดเป็นกรอบผู้เข้ามามีส่วนร่วมที่ชัดเจน ใคร องค์กรใดต้องเข้ามามีส่วนร่วม และจะเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องใด เพราะการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมควรกระทำในลักษณะของภาคี ที่แต่ละภาคีจะมีบุคคลมีความรู้ ความสามารถ และความถนัดในการพัฒนาแต่ละด้านแตกต่างกัน เช่นเดียวกันกับประชาชนที่จะต้องเข้ามามีส่วนในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมแต่ละคน ยิ่งในส่วนของพัฒนาการท่องเที่ยวก็ต้องให้กลุ่มภาคธุรกิจท่องเที่ยวและองค์กรที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนเพื่อร่วมกันคิดร่วมกันทำ (สุรพันธุ์ พงษ์ขารังศักดิ์, สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2560) โดยภาพรวมแล้วการพัฒนาต่างๆ รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคีทุกภาคีต้องมาช่วยในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมคือ ภาครัฐ ภาคประชาชน ผู้ประกอบการ องค์กรเอกชน ซึ่งถ้าหากจัดให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมนั้น ตัวแทนภาคีก็จะต้องพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ ความจำเป็น ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น ภาครัฐ และองค์กรเอกชนอาจต้องพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ขององค์กร คือ องค์กรมีหน้าที่วางแผนและกำหนดนโยบาย องค์กรที่ต้องนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ องค์กรที่สนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนา องค์กรที่มีบทบาทต่อการปฏิบัติงานนั้น ในขณะที่ภาคประชาชน ผู้ประกอบการ ก็อาจมีหน้าที่ในการเสนอปัญหาที่ตนเองพบเห็นในพื้นที่ การร่วมปฏิบัติ การประเมิน และการได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมนั้น เป็นต้น สิ่งเหล่านั้นคือเงื่อนไขที่จะสัมพันธ์กันกับการเข้าไปมีส่วนร่วมภายใต้การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมผสมผสานกับการพัฒนาโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ประชาชนจึงต้องมีส่วนร่วมในการคิดและการพัฒนาการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวของตนเอง โดยอาศัยภาคีอื่นมาช่วยกำหนดแบบแผนในการพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางที่ประชาชนซึ่งเป็นศูนย์ได้รับประโยชน์สูงสุดและได้รับผลกระทบน้อยที่สุดไปในคราวเดียวกันด้วย (พวงสร้อย อุณเมือง, สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2559)

ส่วนรูปแบบของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักปรากฏว่ายังคงไม่ได้ภาพที่ชัดเจนถึงรูปแบบเพียงแต่มีการมีกำหนดในเบื้องต้น คือ ถ้าเป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ชุมชนต้องเป็นแกนหลักในการนำเสนอการพัฒนา เพราะจะเป็นผู้รู้และเข้าใจในศักยภาพของท้องถิ่นตนเองมากที่สุด ต้องมีเจ้าภาพหลักในการประสานการพัฒนา ดังเช่น หน่วยงานการท่องเที่ยวและการกีฬา ควรได้ทำหน้าที่หลักในการประสานกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม อีกทั้งคอยช่วยกำกับในแต่ละขั้นตอนของการมีส่วนร่วม คือ เป็นผู้คอยกำกับเกี่ยวกับการร่วมกันกำหนดปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนทางการพัฒนาร่วมกันของภาคี การทำให้ประชาชนผู้เป็นศูนย์กลางได้รับประโยชน์สูงสุด และกำกับการวิเคราะห์ประเมินเพื่อนำไปปรับปรุงและเริ่มการพัฒนาอีกครั้ง

เป็นต้น ซึ่งท้ายที่สุดผลที่เกิดขึ้นจากรูปแบบของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมโดยให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางนั้นต้องสามารถสร้างและแบ่งปันประโยชน์ให้แก่ทุกฝ่ายซึ่งหมายถึงภาคีและประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งนี้ผู้เกี่ยวข้องในอำเภอปายควรต้องมาช่วยกันสร้างรูปแบบการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะที่มีใช้เฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยว

ในส่วน of ประชาชนผู้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนานั้น ประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม นั้น เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกำนันผู้ใหญ่บ้านต้องทำหน้าที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างและแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันเพราะการเข้าเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยประชาชนเป็นศูนย์กลางนั้นหากคำนึงถึงผลประโยชน์ตนเองเป็นหลักย่อมไม่สามารถทำให้การพัฒนานั้นเดินได้อย่างมั่นคง ทุกคนต้องมีความเสียสละคือรู้ว่าสิ่งใดคือผลตอบแทนที่ควรได้สิ่งใดคือผลตอบแทนที่ประชาชนต้องมอบให้แก่สังคมซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องสร้างหรือมีจิตสำนึกของการมีส่วนร่วม เพราะหากต้องการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมแล้วต้องใช้เวลา เข้าใจข้อดี ข้อเสีย ข้อบกพร่องที่จะส่งผลกระทบต่อ การเข้าไปมีส่วนร่วม เพียงแต่การปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกนั้นอาจจะต้องใช้เวลาพอสมควรจึงควรเริ่มต้นจากกลุ่มประชาชนที่ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วให้กลุ่มคนเหล่านี้เป็นแกนนำชักชวนกลุ่มเพื่อนบ้านได้เข้ามาเรียนรู้และได้รับการมอบหมายให้ปฏิบัติกิจกรรมสำคัญๆ และให้รางวัลในในลักษณะเชิดชูให้เป็นบุคคลต้นแบบของชุมชน เป็นต้น แม้สิ่งที่เสนอนี้จะไม่ใช่วิธีทางที่ดีแต่ก็เพราะเห็นว่าในปัจจุบันประชาชนที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่จำนวนหนึ่งแต่ถ้าสามารถเพิ่มขยายกลุ่มคนที่มีจิตสาธารณะให้มีจำนวนมากขึ้นก็จะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมโดยประชาชนเป็นศูนย์กลางจะเกิดขึ้นและพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน